

Wonen met zorgen: hoe de wooncrisis en stijgende kosten de tevredenheid beïnvloeden

Een onderzoek naar hoe de mate van iemands zorgen over de wooncrisis invloed heeft op de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren, afhankelijk van de betaalbaarheid van woonlasten

Tessa Fleurke S4885422
t.fleurke@student.rug.nl
Bachelor Werkstuk Sociologie
Begeleider: Marina Roos
04-06-2025

Abstract

Dit onderzoek richt zich op de invloed van zorgen over de wooncrisis op de mate van tevredenheid over het functioneren van de overheid. Daarbij wordt onderzocht of de mate van betaalbaarheid van woonlasten deze relatie versterkt. Er wordt gecontroleerd voor de variabelen 'leeftijd' en 'netto-inkomen'.

De verwachting is dat wanneer iemand meer zorgen heeft over de wooncrisis, minder tevreden zal zijn met het overheidsfunctioneren. Burgers beoordelen het presteren op basis van hun eigen percepties en deze worden gevormd door persoonlijke ervaringen of door berichtgeving in de media. Hieruit ontstaan verwachtingen over het functioneren van de overheid en wanneer de overheid hier niet aan voldoet, zullen burgers het functioneren van de overheid negatief beoordelen.

Daarnaast wordt verondersteld dat een mindere mate van betaalbaarheid van woonlasten een versterkend effect heeft op de invloed van iemands zorgen over de wooncrisis op de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren. Een lagere betaalbaarheid kan leiden tot financiële stress en gevoelens van frustratie over het overheidsbeleid. Bij een mindere mate van betaalbaarheid zijn burgers afhankelijker van een effectief overheidsbeleid, waardoor zij sneller een negatievere perceptie ontwikkelen over het overheidsfunctioneren dan iemand met een hogere mate van betaalbaarheid. De onderzoeksvraag luidt: *'In hoeverre beïnvloeden iemands zorgen over de wooncrisis de tevredenheid over het functioneren van de overheid en in welke mate versterkt de mate van betaalbaarheid van de woonlasten deze relatie?'.*

De onderzoeksvraag is beantwoord met behulp van een lineaire regressieanalyse, gebaseerd op data uit het LISS-Panel. Dit is een panel wat bestaat uit ongeveer 5000 verschillende huishoudens, verspreid door heel Nederland. Onderzoek wordt verricht met als doel om relevante en betrouwbare inzichten te krijgen over het gedrag, opvattingen en de leefsituatie van Nederlanders. Het LISS-panel streeft naar een representatieve afspiegeling van de Nederlandse samenleving door de steekproef overeen te laten komen met de samenstelling van de Nederlandse populatie.

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn variabelen geconstrueerd die 'tevredenheid met het overheidsfunctioneren', 'zorgen over de wooncrisis' en 'betaalbaarheid van de woonlasten' meten. Er zijn specifieke vragen uit verschillende vragenlijsten geselecteerd om de variabelen zo goed mogelijk te operationaliseren.

Bevindingen tonen dat de variabele 'zorgen over wooncrisis' een negatieve invloed heeft op de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren. Zoals verwacht, betekent dit dat hoe meer zorgen iemand heeft over de wooncrisis, hoe minder tevreden diegene zal zijn over het functioneren van de overheid. Echter, is er geen significante invloed gemeten van 'betaalbaarheid van woonlasten' op de relatie tussen

iemands zorgen over de wooncrisis en de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren.

De resultaten onderstrepen het belang van een effectief woonbeleid, aangezien zowel zorgen over de wooncrisis als de mate van betaalbaarheid van de woonlasten samenhangen met de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren. Voor toekomstig onderzoek wordt aanbevolen gebruik te maken van een representatieve steekproef en te letten op de nauwkeurigheid van de operationalisatie van de variabelen. Op die manier kunnen bevindingen in een algemener perspectief worden geïnterpreteerd en kunnen er uitspraken worden gedaan over de populatie.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1.	Introductie	4
1.2.	Aanleiding en relevantie	6
2.	Theoretisch kader	9
2.1.	Zorgen over de wooncrisis	9
2.2.	Betaalbaarheid van woonlasten	12
2.3.	Controleren voor leeftijd en inkomen	14
3.	Methoden	16
3.1.	Data	16
3.2.	Vragenlijsten	18
3.3.	Meetinstrumenten	19
3.3.1.	Operationalisatie van de variabelen	19
3.3.2.	Definitieve steekproef	22
3.4.	Analyseplan	23
4.	Resultaten	26
4.1.	Beschrijvende statistieken	26
4.1.1.	Definitieve steekproef	26
4.1.2.	Originele steekproef	29
4.2.	Modevaluatie	32
4.3.	Hypothesetoetsing	34
5.	Conclusie	37
6.	Discussie	39
7.	Referentielijst	42
8.	Bijlagen	48
8.1.	Bijlage 1	48
8.1.1.	Variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren'	48
8.1.2.	Variabele 'zorgen over wooncrisis' en bewerkingen	50
8.1.3.	Variabele 'betaalbaarheid woonlasten' en bewerkingen	53
8.1.4.	Variabele 'leeftijd'	58
8.1.5.	Variabele 'netto-inkomen'	59
8.1.6.	Associatiematen originele steekproef	61
8.1.7.	Vergelijking originele steekproef met populatie	67
8.1.8.	Interactieterm voor moderatie	69
8.1.9.	Selectie één lid per huishouden en respondenten boven 18 jaar	69
8.1.10.	Missende waarden	70
8.2.	Bijlage 2	71
8.2.1.	Beschrijvende statistieken definitieve steekproef	71

8.2.2.	Selectieve uitval definitieve steekproef	75
8.2.3.	Associatiematen definitieve steekproef	78
8.2.4.	Regressieanalyse	85
8.3.	<i>Bijlage 3</i>	89
8.3.1.	Assumpties lineaire regressieanalyse	89
8.3.2.	Controle op multicollineariteit	91
8.3.3.	Controle op invloedrijke observaties en herhaalde analyse	92

1. Inleiding

1.1. Introductie

De wooncrisis behoort al langere tijd tot een belangrijk maatschappelijk probleem en is een bron van zorgen van veel Nederlanders (Mijnlieff, 2022). De wooncrisis verwijst naar structurele problemen op de Nederlandse woningmarkt, gekenmerkt door een tekort aan betaalbare woningen, lange wachttijden voor sociale huurwoningen en sterk stijgende huur- en koopwoningprijzen. Onderzoeksbureau ABF schat het woningtekort nu op ruim 400.000 woningen (Dashboard – Woningtekort – Nederland, z.d.). De vraag naar woningen stijgt sneller dan het aanbod, wat leidt tot frustratie bij woningzoekenden. Het geringe aanbod in woningen beperkt huidige bewoners in de doorstroom naar een nieuwe woning, die wellicht beter bij hun inkomen past (Niehof, 2008). Dit leidt ertoe dat het voornamelijk voor starters erg lastig is om de woningmarkt op te gaan.

Tegelijkertijd maken steeds meer mensen zich zorgen om de stijgende prijzen van het levensonderhoud en het kunnen betalen van de woonlasten. Als gevolg van de woning schaarste nemen prijzen toe, wat leidt tot hogere hypotheek- en huurprijzen. Dit leidt tot financiële stress binnen huishoudens (Den Ridder et al., 2023). Uit onderzoek blijkt dat ruim 1 op de 3 huishoudens tegenwoordig moeite heeft met het betalen van de woonlasten (Verberk et al., 2019). De stijgende kosten drukken op de financiële ruimte, waardoor het vermogen om te sparen of een financiële buffer op te bouwen afneemt. Dit vergroot de financiële kwetsbaarheid en maakt huishoudens minder weerbaar tegen onverwachte noodzakelijke uitgaven (De Blok et al., 2022; Dekker et al., 2024).

Naast deze financiële stress kan het ook bredere negatieve gevolgen hebben voor het vertrouwen en de mate van tevredenheid met de overheid (De Blok et al., 2022; Dekker et al., 2024). Burgers verwachten dat de overheid haar taken goed uitvoert zodat burgers worden geholpen wanneer zij problemen ervaren. Eén van de taken van de overheid, vastgelegd in de Grondwet, is het bieden van voldoende huisvesting voor de burgers in Nederland. Echter, zal het woningtekort komende jaren verder oplopen wat ertoe leidt dat mensen dit zullen ervaren als tekortschieten van de overheid. Dit kan leiden tot gevoelens van frustratie en wantrouwen richting de overheid (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2024a). Dit heeft een negatieve invloed op de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren, wat verwijst naar de mate waarin burgers vinden dat de overheid haar taken goed uitvoert en publieke belangen behartigt (Van Der Meer & Hakhverdian, 2016). De mate van tevredenheid is nauw verbonden met de perceptie van maatschappelijke problemen in de samenleving (Korsten & De Goede, 2006).

Steeds meer Nederlanders uiten ontevredenheid omtrent de manier hoe de overheid haar taken uitvoert en in staat is problemen op te lossen (Den Ridder et al., 2023). Het moment dat burgers het idee hebben dat hun zorgen, bijvoorbeeld die over de wooncrisis, niet worden erkend of vermindert, kan dit resulteren in een afname van zowel het vertrouwen in de overheid, als de mate van tevredenheid (Ministerie van

Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2024a; 2023). Dit draagt bij aan een toename in het maatschappelijk onbehagen, waarbij burgers een negatieve perceptie ontwikkelen van zowel de huidige als toekomstige staat van de maatschappij (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2023).

Dit onderzoek richt zich op de zorgen die iemand ervaart omtrent de wooncrisis, en in hoeverre dit invloed heeft op iemands oordeel over de tevredenheid met het overheidsfunctioneren. Daarnaast wordt er onderzocht of de mate van betaalbaarheid van de woonlasten een versterkende invloed heeft op deze relatie.

1.2. Aanleiding en relevantie

Het onderzoek naar de tevredenheid over het functioneren van de overheid in de samenleving speelt een belangrijke rol in zowel het maatschappelijke als het wetenschappelijke debat (Van Der Meer & Hakhverdian, 2016). Hoewel ontevredenheid met het overheidsfunctioneren geen nieuw fenomeen is, krijgen de maatschappelijke gevolgen steeds meer aandacht in het licht van de wooncrisis (Dekker et al., 2024; Zouridis & Terpstra, 2024). De afgelopen jaren zijn er verschillende crises geweest, zoals de coronacrisis, energiecrisis en de stikstofcrisis. Onderzoek wijst uit dat deze crises ervoor hebben gezorgd dat de tevredenheid met het overheidsfunctioneren is gedaald, omdat mensen het idee hadden dat hun behoeften en zorgen niet serieus werden genomen (Kanne & Van Der Schelde, 2021). Dit is ook van toepassing op de wooncrisis, waar burgers dagelijks de gevolgen van ervaren.

De mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren in de samenleving is van belang, omdat het gevolgen heeft voor de legitimiteit van de democratie. Als mensen tevreden zijn met de overheid in hoe zij haar taken uitvoert en de belangen van burgers behartigt, neemt het vertrouwen in de overheid ook toe (Zouridis & Terpstra, 2024). Het vertrouwen in de overheid vormt de basis voor de legitimiteit van het democratische systeem in Nederland (Van Langen, 2024). Een hogere mate van vertrouwen draagt bij aan een betere acceptatie van beleidsregels en burgers zullen zich daardoor meer betrokken voelen bij de samenleving.

Echter, wanneer burgers ontevreden zijn met het overheidsfunctioneren, kan dit leiden tot een afname van vertrouwen. Wanneer mensen vinden dat bepaalde maatschappelijke kwesties niet voldoende worden aangepakt, zoals de wooncrisis, kan de mate van tevredenheid met de overheid en het vertrouwen in de overheid afnemen. Bij een mindere mate van vertrouwen, groeit de kans dat mensen de legitimiteit van de democratie in twijfel trekken (Van Langen, 2024). Dit kan zich uiten in een afname in politieke participatie, zoals een minder goede opkomst bij de verkiezingen of het minder deelnemen aan politieke partijen (Engbersen et al., 2021). Een gebrek aan vertrouwen en politieke betrokkenheid bij de overheid ondermijnt de kwaliteit van democratische besluitvorming. In extreme gevallen kan een gebrek van vertrouwen in de overheid leiden tot protesten of demonstraties tegen het overheidsbeleid, wat de legitimiteit verder onder druk zet (Van Langen, 2024). Kortom, het onderzoeken van de factoren die de tevredenheid met het overheidsfunctioneren beïnvloeden, is essentieel. Het biedt niet alleen inzicht in de relatie tussen burgers en de overheid, maar ook is het van belang voor de continuïteit van onze democratische rechtsstaat.

Onderzoek naar hoe iemands zorgen over de wooncrisis invloed hebben op de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren biedt inzichten over hoe de ervaring met maatschappelijke problemen het oordeel van burgers over de overheid beïnvloeden. De wooncrisis speelt al jaren en kent geen eenvoudige oplossing, maar toch kan een doordachte beleidsreactie wel bijdragen aan het herstel van vertrouwen in

de overheid en daarmee ook de tevredenheid met het overheidsfunctioneren (Bovaird & Löffler, 2003; Zouridis & Terpstra, 2024). Burgers hechten veel waarde aan transparantie en betrokkenheid van de overheid bij maatschappelijke problemen (Dekker et al., 2024). Beleidsmaatregelen die zich richten op het toegankelijker maken van betaalbare woningen en het verminderen van financiële druk die huishoudens veel ervaren, kunnen een positieve invloed hebben op hoe burgers het functioneren van de overheid ervaren, wat cruciaal is voor het behoud van politieke participatie en maatschappelijk vertrouwen (Zouridis & Terpstra, 2024).

In de bestaande literatuur is er veel aandacht voor de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren en de factoren die hier mogelijk invloed op zouden kunnen hebben, zoals economische omstandigheden. Onderzoek heeft uitgewezen dat mensen vaak tevredener zijn met de overheid, wanneer persoonlijke en lokale economische omstandigheden goed zijn. Hier vallen onder andere voldoende werkgelegenheid en een hogere economische groei onder (Friehe & Pfeifer, 2024). Onderzoek van Kanne & Van Der Schelde (2021) toonde al aan dat tevredenheid met het overheidsfunctioneren daalt in tijden van een crisis. Er is echter relatief weinig onderzoek gedaan naar hoe specifiek de wooncrisis, invloed heeft op de tevredenheid met het overheidsfunctioneren. Het is van belang hier onderzoek naar te doen, omdat iedere burger ooit te maken zal krijgen met de woningmarkt, als huurder, koper of woningzoekende. Om deze reden is het relevant om te onderzoeken in hoeverre zorgen over de wooncrisis van invloed zijn op het oordeel van burgers over het overheidsfunctioneren.

Tijdens de coronapandemie is onderzocht hoe een crisis de perceptie van overheidsfunctioneren beïnvloedt. Uit deze studies blijkt dat het vertrouwen in onder andere de landelijke overheid sterk was gedaald in de periode waar beleidsregels omtrent de coronapandemie actief waren. Er werd een opkomende onvrede gedetecteerd over het gevoerde coronabeleid, voornamelijk bij mensen met een laag inkomen, lage opleiding en geringe werkzekerheid (Engbersen et al., 2021a). Mensen uitten vooral kritiek op het gebrek aan competenties van de overheid om een betrouwbaar beleid te voeren, en het gevolg hiervan zijn toenemende tegenstellingen tussen burgers en overheden (zowel landelijk als lokaal). Hoewel verschillen tussen meningen ook tot een positieve bijdrage voor beleid kan leiden, is het voor de overheid ook van belang om onvrede onder burgers serieus te nemen (Engbersen et al., 2021a). Afnemend vertrouwen in de overheid kan leiden tot een afnemend draagvlak van beleid. De kans bestaat dat burgers zich dan niet meer aan de nodige regels houden, waardoor het functioneren van de democratische rechtsstaat onder druk komt te staan. Het is dus niet alleen problematisch voor de uitvoerbaarheid van het beleid, maar vormt ook een risico voor het fundament van de democratische rechtsstaat (Van Langen, 2024).

Er is wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de effecten van stijgende woonlasten op het welzijn van

mensen. Onderzoek van Van Der Vlis (2024) laat zien dat hogere woonlasten kunnen leiden tot meer financiële stress, wat vervolgens een negatieve invloed heeft op zowel de fysieke als mentale gezondheid. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan voorspellingen over toekomstige woonlasten en de betaalbaarheid van woningen in het algemeen. Wat echter nog ontbreekt in de bestaande literatuur, is onderzoek naar hoe de betaalbaarheid van woonlasten een rol spelen in bredere politieke evaluaties zoals de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren. Tegenwoordig neemt het maatschappelijk onbehagen toe, en zien mensen de staat van de samenleving somberder in (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2023). De inzichten die ontstaan, naar aanleiding van dit onderzoek, hopen een beeld te bieden in hoe persoonlijke omstandigheden doorwerken in de beoordeling en houding van burgers tegenover de overheid. Dit kan erg waardevol zijn voor beleidsmakers, om niet alleen te focussen op de verbetering in het dragen van de woonlasten, maar ook op het herstellen van vertrouwen in de overheid.

Om bovenstaande redenen is het van belang om onderzoek te doen naar de invloeden van een crisis op de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren. In dit onderzoek wordt de invloed van iemands zorgen over de wooncrisis op de mate van tevredenheid over het functioneren gemeten, en wordt onderzocht hoe de mate van betaalbaarheid van de woonlasten invloed heeft op deze relatie. Aan de hand van het bovenstaande is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *“In hoeverre beïnvloeden iemands zorgen over de wooncrisis de tevredenheid over het functioneren van de overheid en in welke mate versterkt de mate van betaalbaarheid van de woonlasten deze relatie?”*

2. Theoretisch kader

2.1. Zorgen over de wooncrisis

Mensen maken zich steeds meer zorgen over de wooncrisis en deze speelt al gedurende een aantal jaren. De wooncrisis verwijst naar de situatie waarin er een gebrek aan voldoende betaalbare woningen beschikbaar zijn. Het aanbod kan niet tegen de stijgende vraag op en hierdoor is een woningtekort ontstaan. Daarnaast blijven huidige bewoners langer in sociale huurwoningen wonen, ook als dit niet past bij hun inkomen. Dit zorgt voor een beperkte doorstroom en dit maakt het voor starters erg lastig om de markt op te gaan, aangezien er minder beginnende huizen beschikbaar zijn (Verwoerd & Nozeman, 2013).

Mensen kunnen op verschillende manieren zorgen ontwikkelen over de wooncrisis, onder andere door eigen ervaringen maar ook door berichtgeving in de media. Dit kan bij mensen het gevoel creëren dat de overheid niet luistert en dat hun belangen niet voldoende worden behartigd. Het gevolg hiervan is een afname in zowel het vertrouwen in de overheid als de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren.

Volgens Walter Lippmann (1922) baseren mensen hun beeld van de werkelijkheid, en daarmee ook van de overheid, op percepties die worden gevormd door zowel hun directe omgeving, als de media. De media maakt gebruik van *agenda setting* om informatie te delen met het publiek. Hierbij worden situaties prominenter gepresenteerd met een hogere frequentie, waardoor mensen deze onderwerpen ook belangrijker gaan vinden dan andere kwesties (Wahl-Jorgensen & Hanitzsch, 2009). Dit betekent dat hoe meer aandacht bepaalde fenomenen in de media krijgen, hoe meer onze percepties hierop worden aangepast. Wanneer er bijvoorbeeld regelmatig aandacht wordt geschonken aan de wooncrisis in het nieuws of in de krant, ontstaat bij het publiek het idee dat dit een belangrijk maatschappelijk probleem is. In combinatie met deze methode *agenda setting* wordt ook gebruik gemaakt van het concept *framing*, waarbij de media invloed heeft hoe mensen over bepaalde onderwerpen denken. Dit kan invloed hebben op de percepties van mensen omdat situaties vanuit een bepaald perspectief worden belicht (Gorp, 2005). In het geval van de wooncrisis kan dit op verschillende manieren voorkomen. De media maakt vaak gebruik van het *frame* waarbij de woningzoekenden als slachtoffers worden gezien; ze zijn machteloos op de huidige woningmarkt en ze kunnen er niks aan doen (Hochstenbach, 2024). De media kan er ook voor kiezen om de overheid aan te spreken en verantwoordelijk te houden voor het feit dat mensen veel problemen ervaren met het vinden van een betaalbare woning. Deze kaders waarin de wooncrisis aan het licht wordt gebracht spelen een cruciale rol in het bepalen van het beeld wat mensen hebben van de overheid en haar prestaties. Ze bepalen niet alleen dat de wooncrisis überhaupt als probleem wordt gezien, maar ook hoe mensen dit ervaren en wie ze verantwoordelijk moeten houden voor dit langdurige maatschappelijke probleem (Hochstenbach, 2024).

Niet alleen heeft berichtgeving in de media invloed op hoe mensen de wooncrisis ervaren, maar het stuurt

ook de percepties over het overheidsfunctioneren, aan de hand van hun mening over de wooncrisis. Het beeld wat mensen hebben van de wooncrisis werkt daarbij door in het bredere oordeel over het presteren van de overheid. Het is dus de perceptie van het overheidspresteren dat de basis vormt van onze algemene tevredenheid over het functioneren van de overheid (Van Ryzin, 2007). Dit betekent dat zelfs wanneer iemand niet persoonlijk in aanraking komt met de woningmarkt, alsnog zorgen kan hebben over de wooncrisis, door berichtgeving uit de media.

Daarnaast speelt de media een cruciale rol in de vorming van verwachtingen ten aanzien van het overheidsfunctioneren. Mensen baseren hun oordeel over het overheidsbeleid doorgaans niet op formele beleidsdocumenten, maar op persoonlijke ervaringen of door de manier hoe beleid in de media wordt gepresenteerd (Gorp, 2005). De overheid voert actief beleid om de wooncrisis te verhelpen, onder andere via het programma Betaalbaar Wonen. Het programma is opgezet met het doel mensen toegang te geven tot een kwalitatief goede woning die past bij hun levensfase (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2024). Echter is niet iedereen op de hoogte van dergelijke programma's die worden opgezet als onderdeel van het beleid, terwijl burgers wel de gevolgen ervaren in het dagelijks leven. Iemand die al een lange tijd op de wachtlijst voor sociale huur staat, of iemand die de stijgende huurprijzen niet meer kan betalen, zijn voorbeelden waarbij de gevolgen van beleid voelbaar zijn. Mensen hebben de neiging een oordeel over het overheidsfunctioneren te vormen op basis van hun eigen percepties van het presteren van de overheid (Van Ryzin, 2007). Wanneer mensen geconfronteerd worden met situaties waarin woningprijzen enorm stijgen, wordt dit vaak geïnterpreteerd als uitingen van een falend overheidsbeleid, waarbij de overheid de belangen van burgers niet behartigt (Van Ryzin, 2007; Kanne & Van Der Schelde, 2021). Het gebrek aan effectiviteit van het beleid kan worden opgemerkt door persoonlijke ervaring, opvattingen van anderen of door berichtgeving in de media. Op basis van de waarnemingen die mensen doen, wordt een oordeel gevormd (Van Ryzin, 2007).

De verwachting dat de overheid in de basisvoorzieningen voorziet is diep verankerd in de samenleving. Deze verwachtingen zijn ontstaan vanuit de sociaalcontracttheorie, waarin wordt gesteld dat burgers in ruil voor bescherming en orde een deel van hun individuele vrijheid overdragen aan de overheid (Bakker et al., 2024). Door dit te doen verkrijgt de overheid legitimiteit en dit wordt als de basis gezien voor een goed functionerende democratie. De verwachting die hieruit ontstaat is dat de overheid ervoor zorgt dat er onder andere genoeg woningen beschikbaar zijn, die ook nog betaalbaar zijn. Wanneer deze verwachtingen niet worden waargemaakt, ontstaat ontevredenheid met het overheidsfunctioneren (Kanne & Van Der Schelde, 2021).

Hoewel burgers zich in het dagelijks leven niet expliciet bewust zijn van deze formele relatie met de overheid, is het onderliggende verwachtingspatroon onderdeel van de oordeelsvorming over het

overheidsfunctioneren (Bakker et al., 2024). Wanneer de ervaringen met gevolgen van het gevoerde beleid, niet aan bepaalde verwachtingen voldoet, kan dit leiden tot een afname in de tevredenheid met het overheidsfunctioneren (Van Ryzin, 2007; Grimmelijsen & Porumbescu, 2017). Deze ontevredenheid berust zich dus niet zozeer op werkelijke kennis van het beleid, maar op de ervaringen ermee.

Aan de hand van het bovenstaande kan er worden gesteld dat zorgen over de wooncrisis beïnvloed worden door persoonlijke ervaring of berichtgeving in de media. Op basis van de formele relatie tussen burger en overheid, ontstaan er onbewust verwachtingen over het woonbeleid wat de overheid voert. Als mensen het idee hebben dat hun belangen niet worden behartigd, kan dit komen door bepaalde moeilijkheden die zijzelf ervaren op de woningmarkt, of waar zij veel over horen in de media. Wanneer zij een verschil ervaren in de verwachtingen van de overheid en de werkelijke prestaties, zullen zij meer zorgen over de wooncrisis ervaren. Als gevolg zullen zij minder tevreden zijn met het overheidsfunctioneren. Naar aanleiding van deze literatuur luidt de eerste hypothese dan ook: *‘Naarmate iemand meer zorgen over de wooncrisis heeft, leidt dit tot minder tevredenheid over het functioneren van de overheid.’*

2.2. Betaalbaarheid van woonlasten

Niet alleen de wooncrisis, maar ook de stijgende woonlasten zijn een actueel onderwerp, waar vooral in de media veel aandacht aan wordt geschonken (Grote Zorgen over Ontwikkeling Gemeentelijke Woonlasten, 2025). In aanvulling op het hoofdverband, wordt verondersteld dat de mate waarin burgers hun woonlasten als betaalbaar ervaren, van invloed kan zijn op de sterkte van deze relatie.

Woonlasten worden gedefinieerd als de financiële kosten die gepaard gaan met het wonen in een huis (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2016). Zowel huur- als koopwoningen brengen kosten met zich mee, maar deze zijn verschillend. Het gaat hier om hypotheekkosten of de maandelijkse huur, onroerendzaakbelasting, premies voor opstalverzekering, afvalstoffenheffingen, kosten voor de rioolrechten en kosten voor gas, water en elektra (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2016). Tevens vallen onderhoudskosten hier onder; bij een huurwoning betalen mensen maandelijks servicekosten hiervoor en eigenaren van een koopwoning doen dit zelf. De betaalbaarheid van de woonlasten verwijst naar de mate waarin iemand in staat is hun woonlasten te dragen in verhouding tot hun inkomen. Als woonlasten hoog zijn in verhouding tot het inkomen, neemt de mate van betaalbaarheid af. Een mindere mate van betaalbaarheid van woonlasten kan zorgen voor meer financiële stress en ontevredenheid over het beleid wat betreft woonlasten (Verberk et al., 2019). Op zijn beurt kan dit leiden tot een negatievere perceptie van het presteren van de overheid (Schilder et al., 2020). Dit zou het effect van iemands zorgen over de wooncrisis op de tevredenheid over het functioneren van de overheid kunnen versterken.

Percepties van het overheidsfunctioneren worden, zoals eerder genoemd, gevormd door verwachtingen en invloeden van buitenaf. De afgelopen jaren is er in de media veel te doen geweest over stijgende woonlasten en over de toenemende onbetaalbaarheid hiervan. Deze berichtgeving kunnen invloed hebben op hoe mensen het functioneren van de overheid beoordelen. De mate van betaalbaarheid van woonlasten heeft dus niet alleen invloed op iemands persoonlijke financiële situatie, maar kan er ook toe leiden dat zorgen over de wooncrisis sterker doorwerken in een kritischere beoordeling van het overheidsfunctioneren.

Burgers die zich in een financiële kwetsbare positie bevinden en moeite hebben met het betalen van hun woonlasten, ervaren meer financiële stress (Christensen et al., 2024). Zij hebben vaak minder ruimte om onverwachte kosten op te vangen en deze kwetsbaarheid maakt hen gevoeliger voor ontwikkelingen op de woningmarkt, zoals het tekort aan betaalbare woningen (De Groot et al., 2016; Verberk et al., 2019). Daardoor ervaren zij de gevolgen van ineffectief beleid sneller en directer.

Tegelijkertijd dragen burgers verwachtingen ten aanzien van het overheidsbeleid en de uitvoering daarvan (Bakker et al., 2024). Zo verwachten burgers dat de overheid zorgt voor voldoende betaalbare huisvesting en effectief ingrijpt wanneer mensen aangeven dat woonlasten onbetaalbaar worden. Voor mensen die al

moeite hebben met het betalen van de woonlasten, is effectief beleid extra belangrijk (De Groot et al., 2016; Verberk et al., 2019) . Zij ervaren de gevolgen van ineffectief beleid sneller dan iemand met een hogere mate van betaalbaarheid. Wanneer individuen met een lage mate van betaalbaarheid vinden dat de overheid tekortschiet en niet voldoende optreedt tegen de wooncrisis of de stijgende woonlasten, zal de ontevredenheid toenemen. Zij zullen het beoordelen van de overheid kritischer beoordelen en dit leidt dus sneller tot gevoelens van frustratie en ontevredenheid met het overheidsfunctioneren.

Op basis van de literatuur is de volgende hypothese opgesteld voor het effect van ‘betaalbaarheid van de woonlasten’ op de relatie tussen iemands zorgen over de wooncrisis en de tevredenheid met het overheidsfunctioneren: *“Het negatieve effect van iemands zorgen over de wooncrisis op de ontevredenheid over het functioneren van de overheid, wordt sterker naarmate iemand een mindere mate van betaalbaarheid van de woonlasten ervaart.”*

2.3. Controleren voor leeftijd en inkomen

In dit onderzoek wordt gecontroleerd voor leeftijd en netto-inkomen voor de relatie tussen zorgen over de wooncrisis en tevredenheid met het overheidsfunctioneren, evenals de invloed van de betaalbaarheid van woonlasten hierop. Controleren voor de variabele 'leeftijd' is van belang aangezien er verschillen in beleidsvoorkeuren en verwachtingen tussen jongere en oudere burgers kunnen zijn. Uit eerder onderzoek blijkt dat leeftijd invloed heeft op zowel de perceptie van overheidsfunctioneren als de kwetsbaarheid voor de woonmarktproblematiek. Oudere mensen ervaren vaker een hogere mate van vertrouwen in het overheidsbeleid, aangezien zij andere prioriteiten en verwachtingen hebben dan jongere mensen (Christensen & Lægreid, 2005). Ouderen profiteren vaker van stabiele uitkeringen, pensioenen of zorgvoorzieningen. Zij beoordelen het functioneren van de overheid dus vaker op basis van stabiliteit en behoud van bestaande rechten. Jongeren daarentegen verwachten meer aandacht voor thema's zoals de woningmarkt, de arbeidsmarkt en het klimaat (Goerres, 2009). Volgens velen wordt hier vaak onvoldoende vooruitgang op geboekt, wat kan leiden tot meer frustratie over het overheidsfunctioneren onder jongeren. Aangezien jongeren ook vaker moeite hebben met het vinden van betaalbare woningen, zijn zij gevoeliger voor het ervaren van onvrede met het overheidsbeleid wanneer deze problemen niet voldoende worden aangepakt (Niehof, 2008).

Deze verschillen zetten zich ook door in de ervaringen met de wooncrisis. Jongeren verhuizen gemiddeld vaker dan ouderen en staan als starters op de woningmarkt, in een kwetsbaardere positie dan ouderen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2024; Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2025). Zij ervaren de gevolgen van de wooncrisis dan ook directer dan ouderen. Ouderen hebben op latere leeftijd minder vaak nog de wens om te verhuizen en wonen vaak in (bijna) afbetaalde woningen of hebben stabiele huurcontracten. Dit zorgt ervoor dat zij zich minder zorgen hoeven te maken over de wooncrisis (Treur & Hoving, 2017). Aangezien jongeren in een kwetsbaardere positie staan op de woningmarkt, hebben zij meer verwachtingen van de overheid om hen te helpen in de toekomst. Zij zullen dan ook kritischer zijn wanneer de overheid onvoldoende oplossingen biedt voor hun huisvestingproblemen. Dit zorgt ervoor dat zij sneller een negatieve perceptie ontwikkelen over het overheidsfunctioneren, wat de mate van tevredenheid met de overheid negatief beïnvloedt (Van Ryzin, 2007).

Tevens wordt er gecontroleerd voor het netto-inkomen van de respondenten, aangezien iemands persoonlijke economische situatie invloed kan uitoefenen op de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren. De *economic voting theory* stelt dat mensen met een hoger netto-inkomen meer financiële zekerheid ervaren, waardoor zij minder economische stress ervaren (Christensen et al., 2024). Burgers met hogere inkomens hebben ook vaker een positiever beeld van de nationale economie in het land en dit zorgt ervoor dat zij het functioneren van de overheid positiever beoordelen, zelfs als hun eigen

situatie niet direct verbetert. Dit komt doordat mensen met een hoger netto-inkomen minder snel de gevolgen van de wooncrisis of van een stijging van de woonlasten zullen ervaren, waardoor hun percepties minder snel worden beïnvloed (Van Ryzin, 2007). Mensen met een lager netto-inkomen zullen deze gevolgen sneller ervaren, waardoor hun percepties van het overheidsfunctioneren ook sneller negatief worden beïnvloed.

Het netto-inkomen heeft ook een directe invloed op de mate van betaalbaarheid van de woonlasten (Christensen et al., 2024). In het algemeen geldt dat hoe hoger iemands netto-inkomen is, hoe makkelijker het voor deze persoon zal zijn om de woonlasten te betalen. Mensen met een hoger netto-inkomen hebben meer ruimte om woonlasten te betalen, ook als deze toenemen. Lagere inkomensgroepen hebben een minder breed financieel vangnet wat zij kunnen inzetten wanneer woonlasten stijgen, waardoor er dus sneller een afname in mate van betaalbaarheid van woonlasten wordt ervaren (Gyourko & Linneman, 1993). Er moet worden opgemerkt dat mensen met een hoger netto-inkomen ook vaker duurdere woningen bezitten, wat betekent dat de woonlasten gemiddeld hoger zijn. De ervaren betaalbaarheid hangt dus niet alleen af van het netto-inkomen, maar ook de woonsituatie.

Door te controleren voor zowel leeftijd als het netto-inkomen kan dit onderzoek vaststellen in hoeverre iemands zorgen over de wooncrisis samenhangt met de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren, zonder de invloed van demografische factoren.

3. Methoden

3.1. Data

Het LISS-panel (*Longitudinal Internet Studies for the Social Sciences*) is opgezet om veranderingen over de tijd te onderzoeken. Het LISS-panel, opgezet in 2007, is van Centerdata, een stichting voor onderzoek en gegevensverzameling, wat verbonden is aan *Tilburg University*. Het panel bestaat uit ongeveer 5000 verschillende huishoudens, verspreid door heel Nederland. Door middel van dit panel worden er vragenlijsten uitgezet, die gaan over verschillende onderwerpen waar de wetenschap en overheid veel waarde aan hecht. Er worden allerlei zaken uit het dagelijks leven van de Nederlandse bevolking onderzocht, welke onderzoekers willen gebruiken voor wetenschappelijk, maatschappelijk en beleidsrelevant onderzoek. Het doel is om betrouwbare en representatieve gegevens te verzamelen over het gedrag, de opvattingen en de leefsituatie van mensen in Nederland over een langere periode. Panelleden worden door de tijd heen gevolgd en dit maakt onderzoek naar oorzaken en gevolgen van veranderingen op individueel niveau mogelijk.

Deelnemers worden gekozen in samenwerking met het Centraal Bureau Statistiek (CBS). Zij zorgen voor de steekproef van willekeurige adressen die worden aangeschreven met de vraag of de bewoners op dit adres willen meedoen aan het panel. Deze deelnemers worden geselecteerd door middel van een steekproef uit de Basisregistratie Personen, oftewel het officiële bevolkingsregister van Nederland. Het onderzoeksbureau I&O zorgt voor de eerste contacten met de gekozen huishoudens en vraagt de bewoners ervan om lid te worden van het LISS-panel. Om de objectiviteit en representativiteit te maximaliseren, kunnen mensen zichzelf niet aanmelden maar worden zij uitgenodigd. Om iedereen een gelijke kans te bieden om deel te nemen aan het onderzoek, krijgen mensen een computer met internettoegang aangeboden wanneer zij hier zelf niet over beschikken.

Het LISS-panel beschouwt een steekproef als representatief wanneer sociaal demografische kenmerken overeenkomen met de samenstelling van de Nederlandse populatie. Dit zijn kenmerken zoals leeftijd, geslacht, etnische achtergrond en opleidingsniveau. Hierop wordt gelet bij de werving van deelnemers. Mochten er bepaalde groepen over- of ondervertegenwoordigd zijn in de steekproef, wordt dit gecorrigeerd door middel van een weging waarin groepen zwaarder of lichter worden meegeteld om de vertekening te corrigeren. Het panel probeert ondervertegenwoordiging tegen te gaan door deelnemers een vergoeding te geven en door de toegankelijkheid te vergroten door laptops en internettoegang aan te bieden.

Als mensen ervoor kiezen lid te worden van het panel, krijgen zij maandelijks één of meer vragenlijsten opgestuurd. Zij krijgen een maand de tijd om de vragenlijst(en) in te vullen en gemiddeld duurt dit een uur per maand. Iedereen die meedoet aan het panel krijgt een kleine vergoeding voor iedere vragenlijst die wordt ingevuld. Het LISS-panel heeft als doel om veranderingen over de tijd te onderzoeken, dus zij willen

graag dat panelleden zo lang mogelijk lid blijven. Dit is ook de reden dat bepaalde vragenlijsten elk jaar opnieuw worden gevraagd. Als iemand geen lid meer wil zijn, mag deze persoon dit op elk moment aangeven. Dit betekent dat het panel op vrijwillige basis bestaat, wat het risico op non-respons vergroot.

Voor dit onderzoek zijn verschillende vragenlijsten gebruikt voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. In de eerste vragenlijst 'Politics and Values' staat de vraag waar de afhankelijke variabele 'tevredenheid met het overheidsfunctioneren' mee wordt gemeten. Het deel van de vragenlijst wat relevant is voor dit onderzoek is aan 7312 panelleden voorgelegd, waarvan 6303 leden de vragenlijst compleet hebben ingevuld (responspercentage 86,2%). Deze vragenlijst bevat respondenten van 16 jaar of ouder. De periode van dataverzameling was van december 2023 tot en met maart 2024.

Voor de onafhankelijke variabele 'zorgen over de wooncrisis' wordt een vraag uit de vragenlijst 'Democratic Innovations' gebruikt. Hiervoor waren 6552 panelleden geselecteerd, waarvan 5067 respondenten de vragenlijst daadwerkelijk volledig hebben ingevuld (responspercentage 77,3%). Panelleden van alle leeftijden zijn uitgenodigd om deze vragenlijst in te vullen. De moderator 'betaalbaarheid van de woonlasten' komt uit de vragenlijst 'National Monitor Financial Worries'. In deze vragenlijst zijn respondenten minimaal 18 jaar of ouder. Deze vragenlijst is voorgelegd aan 2199 panelleden en hiervan hebben 1794 leden de vragenlijst volledig ingevuld (responspercentage 81,6%). De vragenlijst die achtergrondinformatie over de respondenten bevat, genaamd 'Achtergrondvariabelen' wordt gebruikt voor de operationalisatie van de controlevariabelen 'leeftijd' en 'netto-inkomen'.

Er wordt een selectie gemaakt van de volledige steekproef, om de representativiteit te vergroten. De dataset bestaat uit respondenten waarvan meerdere uit éénzelfde huishouden komen. Om ervoor te zorgen dat de observaties onafhankelijk van elkaar zijn, wordt er per huishouden één respondent willekeurig geselecteerd. Dit is gedaan door per huishouden een random steekproef te trekken, zodat elke huishoudencode slechts één keer voorkomt in de uiteindelijke steekproef.

Daarnaast wordt er geselecteerd op een minimale leeftijd van 18 jaar. Dit is gedaan door een filter toe te passen waarbij alle respondenten jonger dan 18 jaar worden uitgesloten van de analyse. Jongeren onder de 18 jaar wonen meestal nog thuis en hebben hierdoor geen directe ervaring met huur- of hypotheekkosten. Daarnaast zijn zij nog niet stemgerechtigd waardoor zij hun mening over het overheidsfunctioneren nog niet officieel kunnen uitoefenen.

3.2. Vragenlijsten

De vragenlijsten zijn erg uiteenlopend en worden afgenomen met verschillende intenties. De vragenlijst 'Politics and Values' gaat over politiek en waarden. Er werd gevraagd naar hoeveel vertrouwen de respondent had in verschillende organisaties waaronder de regering en het rechtsstelsel. De meeste panelleden deden gemiddeld ongeveer 5 minuten over het invullen van dit deel van de vragenlijst.

De vragenlijst 'Democratic Innovations' bevat vragen over de politiek in Nederland. Er werd gevraagd naar meningen over democratie, de Tweede kamer, referenda en er kwamen verschillende maatschappelijke vraagstukken aan bod. Het invullen van deze vragenlijst duurde gemiddeld tussen de 15 en 20 minuten.

Het doel met de vragenlijst 'National Monitor Financial Worries' was om de financiële stress onder de Nederlandse bevolking in kaart te brengen, in de periode september 2022 tot en met december 2023. Er is onder andere gevraagd naar iemands financiële situatie en hoeveel financiële stress iemand ervaart. Gemiddeld hadden respondenten minder dan 5 minuten nodig om deze vragenlijst in te vullen.

De vragenlijst genaamd 'Achtergrondvariabelen' bevat de belangrijkste kenmerken over de huishoudens in het LISS-panel. Deze vragenlijst wordt maandelijks afgenomen om de gegevens up-to-date te houden. Deze vragenlijst bevat variabelen op huishoudniveau en op individueel niveau.

3.3. Meetinstrumenten

3.3.1. Operationalisatie van de variabelen

Om de onderzoeksvraag *'In hoeverre beïnvloeden iemands zorgen over de wooncrisis de tevredenheid over het functioneren van de overheid en in welke mate versterkt de mate van betaalbaarheid van de woonlasten deze relatie?'* te beantwoorden wordt gebruik gemaakt van een lineaire regressieanalyse. Zowel de afhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren', als de onafhankelijke variabele 'zorgen over wooncrisis' hebben 5 antwoordcategorieën en tussen de antwoordopties zitten ongeveer het zelfde stapje. Het is van belang eerst de assumpties van een lineaire regressieanalyse te controleren, voordat deze analyse wordt uitgevoerd. De operationalisatie van de variabelen is weergegeven in een conceptueel model in Figuur 1.

De afhankelijke variabele 'tevredenheid met het overheidsfunctioneren' is met de volgende vraag gemeten: *'Hoe ontevreden of tevreden bent u, over het algemeen genomen, over wat de overheid de laatste tijd heeft gedaan?'*. Respondenten konden aangeven in hoeverre zij tevreden waren met de overheid, met antwoordopties: *'erg ontevreden', 'ontevreden', 'niet tevreden, maar ook niet ontevreden', 'tevreden' en 'erg tevreden'*. Deze vraag heeft een ordinale schaal. Middels deze vraag wordt een indicatie gegeven met hoe tevreden respondenten zijn met wat de overheid de laatste tijd heeft gedaan. Er wordt gevraagd naar het oordeel over de overheid, wat direct betrekking heeft op het concept tevredenheid over het functioneren van de overheid. De term 'de laatste tijd' is vrij breed en mist duiding, daarnaast is het concept 'wat de overheid heeft gedaan' ook vrij breed. Dit kan ertoe leiden dat respondenten bepaalde activiteiten in gedachten hebben die minder of niet representatief zijn voor het werkelijke functioneren van de overheid.

De variabele wordt geïnterpreteerd als een continue variabele, waarbij een hogere score een hogere mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren impliceert. De variabele geeft 1486 missende waarden. Dit verschilt van de non-respons waarden omdat zowel panelleden als leden van het huishouden zelf deze vragenlijst hebben ingevuld. De missende waarden zijn respondenten die geen antwoord hebben gegeven op deze vraag en zij zullen niet worden meegenomen in de analyse. Door een vergelijking te maken tussen de steekproef waar de missende waarden nog inzitten en de steekproef waarin de missende waarden verwijderd zijn, zal worden beoordeeld of er sprake is van selectieve uitval.

De onafhankelijke variabele 'zorgen over de wooncrisis' is gemeten aan de hand van de volgende vraag: *'Hoe tevreden of ontevreden bent u over de acties die de overheid de afgelopen jaren heeft ondernomen op het gebied van het woningbeleid?'*. Deze vraag meet de mate van tevredenheid van respondenten met het woningbeleid wat de overheid de afgelopen jaren heeft gevoerd. Respondenten konden deze vraag beantwoorden met wederom de opties *'erg ontevreden', 'ontevreden', 'niet tevreden, maar ook niet*

ontevreden, *tevreden* en *erg tevreden*. Er is ook een antwoordoptie *'weet ik niet'* wat inhoudt dat de respondenten niet wisten wat zij van het gevoerde woningbeleid vonden. De variabele heeft wederom een ordinale schaal maar wordt geïnterpreteerd als continue variabele. De variabele is gespiegeld, waarbij de antwoordopties worden omgedraaid. Dit zorgt ervoor dat de variabele te interpreteren is als hoe hoger iemand scoort, hoe minder tevreden iemand is over het woonbeleid en dus hoe meer zorgen over de wooncrisis deze persoon heeft.

De vraag richt zich specifiek op de acties van de overheid op het gebied van het woningbeleid. Dit betekent dat respondenten zich vooral uiten over hoe zij zich voelen over de effectiviteit van het beleid. De vraag richt zich vooral op tevredenheid of ontevredenheid en niet zozeer op iemands zorgen. Daarnaast wordt er niet expliciet gevraagd naar de wooncrisis, alleen naar het woonbeleid. In dit onderzoek wordt er vanuit gegaan dat wanneer iemand minder tevreden is met het woonbeleid de afgelopen jaren, dat zij meer zorgen over de wooncrisis ervaren. Op basis van de beschikbare data is dit de meeste geschikte vraag om het concept 'zorgen over wooncrisis' meetbaar te maken. Met deze beperkingen wordt rekening gehouden in de conclusie.

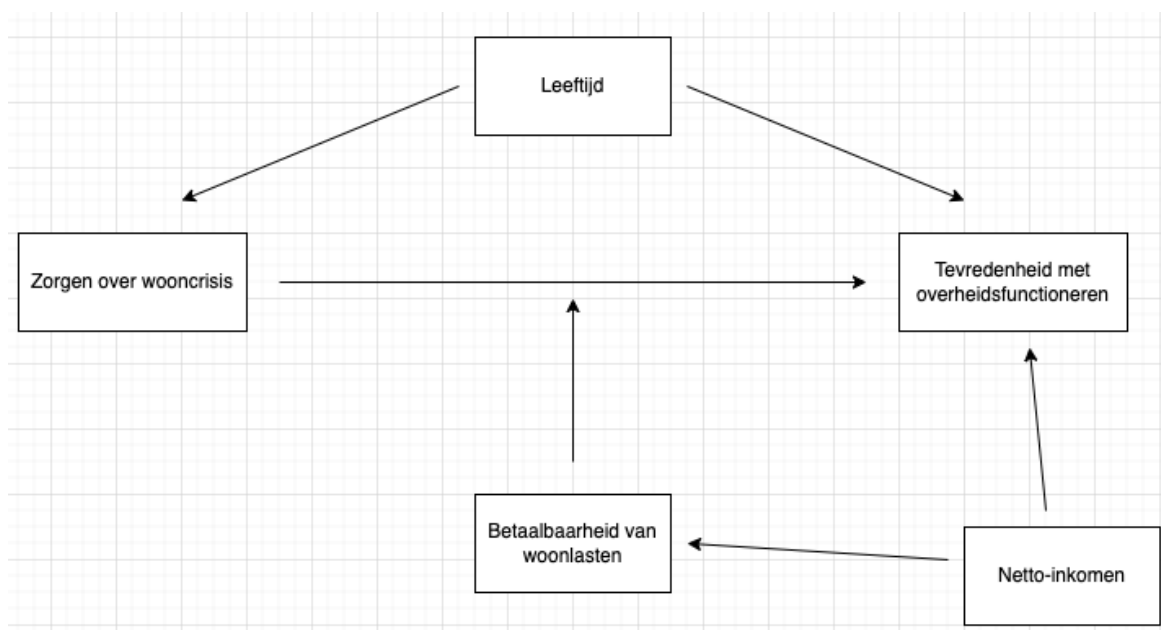
De variabele geeft 2148 missende waarden. De respondenten die *'weet ik niet'* als antwoord hebben gegeven worden ook beschouwd als missende waarden.

De modererende variabele 'betaalbaarheid van woonlasten' wordt gemeten door twee verschillende stellingen uit de data. Op deze stellingen konden respondenten aangeven in hoeverre zij het eens waren met de stelling, waarbij 1 staat voor *'volledig mee oneens'* en 7 voor *'volledig mee eens'*. De cijfers tussen 1 en 7 hebben geen betekenis, maar de schaal wordt hiermee duidelijk. De eerste stelling is *'Ik maak mij zorgen over... mijn energierekening (bijv. gas, elektriciteit)'* en de tweede stelling is *'Ik maak mij zorgen over... woonlasten (bijv. huur, hypotheek, gemeentelijke belastingen, woonverzekeringen)'*. Beide stellingen worden voor de operationalisatie van deze variabele gebruikt, om zo goed mogelijk te voldoen aan de betekenis van het concept betaalbaarheid van de woonlasten die in dit onderzoek wordt gehanteerd. Deze stellingen gaan wel over bepaalde zorgen die de respondent zou hebben en niet over objectieve betaalbaarheid. Dit betekent dat het gevoel dat iemand een lage betaalbaarheid heeft, niet werkelijk ook zo hoeft te zijn en andersom.

Om deze items samen te voegen is het belangrijk dat deze items samenhangen met elkaar en ongeveer hetzelfde concept meten en daarvoor wordt de Cronbach's Alpha gemeten. Met een Cronbach's Alpha van 0,822 is te stellen dat de items sterk met elkaar samenhangen en zij meten hoogstwaarschijnlijk hetzelfde concept. Van de items wordt het gemiddelde genomen door de waardes van beide stellingen op te tellen en vervolgens te delen door twee. De nieuwe variabele heet 'woonlasten_bbh' (betaalbaarheid). Vervolgens is deze variabele gespiegeld, waarbij de antwoordopties worden omgedraaid. Dit leidt tot de interpretatie wanneer iemand een hogere score op 'woonlasten_bbh' heeft, deze persoon zich minder

zorgen maakt over zorgezegde kosten en dus een betere betaalbaarheid van woonlasten heeft. Uit beide originele variabelen kwamen 3751 missende waarden voort.

Voor de operationalisatie van de variabele 'leeftijd' behoorden respondenten hun leeftijd in te vullen in cijfers. Deze variabele geeft geen missende waarden, nadat de selectie van één lid per huishouden is gemaakt en alleen deelnemers van 18 jaar en ouder worden meegenomen in de analyse. Voor de variabele 'netto-inkomen' gaven respondenten hun persoonlijk netto maandinkomen aan door een categorie te kiezen die overeenkwam met hun inkomen. Deze verschillende categorieën zijn: 'Geen inkomen', '€500 of minder', 'tussen €501 en €1000', 'tussen €1001 en €1500', 'tussen €1501 en € 2000', 'tussen €2001 en €2500', 'tussen €2501 en €3000', 'tussen €3001 en €3500', 'tussen €3501 en €4000', 'tussen €4001 en €4500', 'tussen €4501 en €5000', 'tussen €5001 en €7500', 'meer dan €7500', 'ik weet het niet' en 'zeg ik liever niet'. De categorieën hebben over het algemeen een even grote tussenstap. De variabele geeft 336 missende waarden. De antwoordopties 'ik weet het niet' en 'zeg ik liever niet' worden ook als missende waarden beschouwd.

Figuur 1. Conceptueel model van het hoofdverband tussen zorgen over de wooncrisis en tevredenheid met het overheidsfunctioneren, met betaalbaarheid van woonlasten als moderator en controle variabelen leeftijd en netto-inkomen.

3.3.2. Definitieve steekproef

De oorspronkelijke dataset bestond uit 12059 respondenten. Om de dataset geschikt te maken voor de analyse, zijn verschillende selectiestappen uitgevoerd. Als eerst is per huishouden een willekeurige selectie gemaakt zodat er één lid per huishouden in de data zou voorkomen. Dit zorgt ervoor dat de waarnemingen onafhankelijk zijn van elkaar. Deze selectie is vastgezet voor alle analyses en hiermee wordt verder gewerkt. Na de willekeurige selectie van één lid per huishouden blijven er 5187 respondenten in de steekproef over. Vervolgens zijn de respondenten jonger dan 18 jaar uit de steekproef gefilterd, waardoor er nog 4725 respondenten overblijven. Vervolgens worden de missende waarden voor de variabelen 'tevredenheid met het overheidsfunctioneren', 'zorgen over de wooncrisis', 'betaalbaarheid van de woonlasten', 'leeftijd' en 'netto-inkomen' verwijderd. Dit leidt ertoe dat er 769 respondenten overblijven in de steekproef. Dit is ook waar de uiteindelijke steekproef uit bestaat.

De missende waarden van de gehele dataset en de missende waarden uit de vragenlijsten komen niet overeen. Dit komt omdat de non-respons van de vragenlijsten is gebaseerd op het aantal huishoudens wat is geselecteerd voor de vragenlijsten, maar binnen de huishoudens hebben verschillende leden de vragenlijsten ingevuld. De data van de vragenlijsten zijn vervolgens samengevoegd tot één dataset. Het respons-percentage van elke vragenlijsten is altijd boven 80% geweest. De missende waarden kunnen niet worden meegenomen in het onderzoek, aangezien dit ontbrekende data is.

3.4. Analyseplan

Om inzicht te krijgen in de verdeling en de spreiding van de data, worden allereerst de beschrijvende statistieken in kaart gebracht. Hier wordt gekeken naar onder andere gemiddelden, standaarddeviaties en spreidingsmaten. Daarnaast worden de correlaties tussen de variabelen berekend. Het bekijken van deze beschrijvende statistieken en correlaties is van belang voor het onderzoek om inzicht te krijgen in de verdeling van de data en om te controleren of de data aansluit bij de verwachtingen uit de theorie. Er wordt hier zowel naar de originele steekproef gekeken inclusief missende waarden en ook naar de definitieve steekproef. Opvallende waarnemingen worden gerapporteerd om de verschillen tussen steekproeven vast te stellen.

In aanvulling op de beschrijvende statistieken, worden de assumpties van een lineaire regressie gecontroleerd. Dit betreft de controle op onafhankelijke waarnemingen, lineariteit, homoscedasticiteit en de normaliteit van de residuen. De assumpties van lineariteit en homoscedasticiteit (variantie van residuen constant) worden gecontroleerd middels *residual plots* en de normaliteit van de residuen zal met een *histogram* en *PP-plot* worden gecontroleerd. Om te bepalen of er sprake is van multicollineariteit zal er worden gekeken naar de VIF (Variance Inflation Factor), waarbij een VIF waarde boven de 5 mogelijk multicollineariteit laat zien.

Om te bepalen of de modellen een goede fit zijn voor de data, wordt er gekeken naar onder andere de R^2 , *Adjusted R^2* , *partiële F-toets* en de significanties van de individuele predictoren (*t-toets*). De R^2 laat zien hoeveel procent van de variantie het model verklaard in de afhankelijke variabele. De *Adjusted R^2* is een aangepaste versie van de R^2 , deze is gecorrigeerd voor het aantal voorspellers in het model. Vervolgens wordt de *partiële F-toets* gebruikt om te toetsen of het gehele regressiemodel significant verbeterd is ten opzichte van het model zonder de voorspellers. De significanties van individuele predictoren laten zien of de variabelen afzonderlijk ook goede voorspellers zijn en een significant effect uitoefenen op de afhankelijke variabele.

Vervolgens wordt gebruik gemaakt van een hiërarchische lineaire regressieanalyse om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Met deze analyse wordt er onderzocht in hoeverre de onafhankelijke variabele 'zorgen over de wooncrisis' een effect heeft op de afhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren' en of dit effect wordt gemodereerd wordt door een derde variabele 'betaalbaarheid van de woonlasten'. Om dit te toetsen wordt er een interactieterm tussen de onafhankelijke en modererende variabele toegevoegd aan het regressiemodel. De volgende stappen worden gemaakt:

- Het effect van controlevariabelen 'leeftijd' en 'netto-inkomen' op de afhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren' wordt getoetst (model 1). Beide controle variabelen worden als continue variabelen geïnterpreteerd, ook al is de controlevariabele 'netto-inkomen' in categorieën gemeten. De afhankelijke variabele 'tevredenheid met het overheidsfunctioneren' is

een ordinale variabele en wordt ook als continue variabele geïnterpreteerd in de analyse. Dit model bevat geen onafhankelijke variabelen en vormt de basis voor verdere analyses.

Door deze variabelen 'leeftijd' en 'netto-inkomen' vanaf het begin mee te nemen, wordt er gecontroleerd voor mogelijke versturende factoren die het verband tussen de afhankelijke en de onafhankelijke variabele kunnen beïnvloeden.

- In het tweede model wordt de onafhankelijke variabele 'zorgen over de wooncrisis' toegevoegd. Deze variabele is gecentreerd om multicollineariteit te voorkomen. In dit model wordt het effect van zorgen over de wooncrisis op de tevredenheid over het functioneren van de overheid onderzocht. Dit model toetst de eerste hypothese: *'Naarmate iemand meer zorgen over de wooncrisis heeft, leidt dit tot minder tevredenheid over het functioneren van de overheid'*. De toetsing wordt uitgevoerd door de variabele 'zorgen over wooncrisis' toe te voegen aan het model. Met behulp van de regressiecoëfficiënten kan een oordeel gevormd worden over de betrouwbaarheid van het effect op de afhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren'. De geschatte coëfficiënt geeft inzicht in de richting en sterkte van het effect van de onafhankelijke variabele op de afhankelijke variabele. Een positieve coëfficiënt duidt op een positief verband, en dit zou in lijn liggen met de theorie. De grootte van de coëfficiënt geeft informatie over hoe sterk het effect is.
- In het derde model wordt de modererende variabele 'betaalbaarheid van de woonlasten' toegevoegd. Deze variabele is wederom gecentreerd om multicollineariteit te voorkomen. Dit model laat het effect zien van de betaalbaarheid van woonlasten op de afhankelijke variabele 'tevredenheid met het overheidsfunctioneren'. Hoewel dit effect niet apart wordt onderzocht, wordt er wel een negatief effect verwacht wat inhoudt dat een lagere betaalbaarheid van woonlasten zorgt voor minder tevredenheid met het overheidsfunctioneren. De toename in de verklaarde variantie kan worden beoordeeld aan de hand van de verschillen in de R^2 , de *Adjusted* R^2 en de partiële F-toets tussen het tweede en derde model.
- Ten slotte wordt in het vierde model een regressiemodel met afhankelijke variabele 'tevredenheid met het overheidsfunctioneren', de controlevariabelen 'leeftijd' en 'netto-inkomen', de (gecentreerde) onafhankelijke variabele 'zorgen over de wooncrisis', de (gecentreerde) modererende variabele 'betaalbaarheid van de woonlasten' en de interactieterm tussen 'zorgen over de wooncrisis' en 'betaalbaarheid van de woonlasten' geschat. Dit model wordt gebruikt om de tweede hypothese te toetsen: *'Het negatieve effect van iemands zorgen over de wooncrisis op de ontevredenheid over het functioneren van de overheid, wordt sterker naarmate iemand een mindere mate van betaalbaarheid van de woonlasten ervaart'*. Er zal worden gekeken naar de effectgrootte van de interactieterm evenals de significantie van de verandering van het model ten opzichte van het derde model, met behulp van de Partiële F-toets en p-waarden van de regressiecoëfficiënten. Het model biedt inzicht in hoe de interactie tussen de variabelen de mate

van tevredenheid beïnvloedt. De analyse van het vierde en tevens laatste model, biedt inzicht in het gecombineerde effect van de variabelen 'zorgen over de wooncrisis' en 'betaalbaarheid van de woonlasten', en om die reden wordt het gebruikt voor de toetsing van de twee hypothesen.

Om een beeld te krijgen van mogelijke invloedrijke punten in de analyse wordt er middels verschillende statistische maten gecontroleerd voor uitbijters. Deze maten zijn de Cook's Distance, Leverage, DFFIT en de gestandaardiseerde residuen. Cook's Distance wordt gebruikt om de invloed van een waarneming op de geschatte regressiecoëfficiënten te meten. Waarnemingen groter dan 1 worden beschouwd als invloedrijk. De Leverage laat zien hoe erg een punt 'trekt' aan de regressielijn, oftewel het meet de afstand van een waarneming tot de gemiddelde waarden van de onafhankelijke variabele. Waarnemingen groter dan $(3 \cdot (k+1) / n)$, waarbij k het aantal voorspellers is en n het aantal waarnemingen, worden als invloedrijk beschouwd. De verandering in de regressiecoëfficiënt voor elke waarneming als deze uit de analyse wordt verwijderd, wordt gemeten met DFFIT. Waarnemingen groter dan $3 / \sqrt{(p \cdot n)}$ worden als invloedrijk gezien, waarbij p het aantal predictoren en n het aantal waarnemingen is. Als laatste laten de residuen de verschillen zien tussen de waargenomen en voorspelde waarden van de afhankelijke variabele. Residuen met waarden die niet tussen -3 en +3 vallen, kunnen als invloedrijk worden beschouwd. Voor zowel de Leverage als DFFIT grenswaarden wordt een factor van 3 gehanteerd. Dit is gedaan om alleen naar de staart van de verdeling te kijken en daarmee strenger te beoordelen of de observatie invloedrijk is.

4. Resultaten

4.1. Beschrijvende statistieken

4.1.1. Definitieve steekproef

De beschrijvende statistieken van de onderzochte variabelen worden gepresenteerd in Tabel 1. De gemiddelde tevredenheid met het overheidsfunctioneren bedraagt 2,32 op een schaal van 1 (erg ontevreden) tot 5 (erg tevreden). De standaarddeviatie geeft aan dat er redelijk veel spreiding is tussen de punten ($SD = 0,85$). Een mediaan van 2 suggereert dat de meeste respondenten zich aan de onderkant van de schaal bevinden. Dit houdt in dat meer mensen ontevreden zijn met het overheidsfunctioneren. De verdeling is linksscheef, aangezien de meeste respondenten zich aan de linkerkant van de schaal bevinden. Er is sprake van een scheve balans, aangezien er zijn meer mensen ontevreden dan tevreden zijn. Dit zorgt ervoor dat de kans op onbetrouwbare schattingen groter wordt. Daarnaast kan dit een negatieve invloed hebben op de aanname van de normaliteit van de residuen.

De gemiddelde score op de variabele 'zorgen over wooncrisis' bedraagt 4 op een schaal van 2 (tevreden) tot 5 (erg ontevreden). Dit betekent dat de meeste respondenten relatief ontevreden zijn met het gevoerde woonbeleid van de overheid en daarmee dus veel zorgen over de wooncrisis hebben. De mediaan van ook 4 bevestigt dit. De standaarddeviatie is relatief laag, wat betekent dat er redelijk weinig spreiding tussen de punten zit ($SD = 0,79$). Dit betekent dat de meeste respondenten zich aan de rechterkant van de schaal bevinden. Dit kan wederom een negatieve invloed hebben op de assumptie van normale verdeling van de residuen.

De variabele 'betaalbaarheid van woonlasten' heeft een gemiddelde van 5,17 op een schaal van 1 (volledig mee eens) tot 7 (volledig mee oneens). Dit betekent dat de meerderheid van de respondenten aangeeft weinig zorgen te hebben over de betaalbaarheid van de woonlasten. De standaarddeviatie is relatief groot, wat betekent dat er veel spreiding zit tussen de scores ($SD = 1,67$). Er zijn meer respondenten relatief positief over de betaalbaarheid van de woonlasten, dan negatief. Een mediaan van 5,50 bevestigt dit.

De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 59,94 jaar ($SD = 17,08$). Dit gemiddelde is redelijk hoog, dit wijst erop dat de definitieve steekproef voornamelijk uit oudere respondenten bestaat, variërend van 18 tot 94 jaar. De mediaan van 63 bevestigt dat oudere respondenten oververtegenwoordigd zijn in de huidige steekproef. Dit kan invloed hebben op de mate van representativiteit van de steekproef en hier wordt rekening mee gehouden bij de interpretatie van de resultaten.

Het netto-inkomen heeft een gemiddelde score van 4,69 op een schaal van 0 (geen inkomen) tot 12 (€7500 of meer per maand) met een mediaan van 5. Dit betekent dat de meeste respondenten ongeveer €2000 per maand verdienen. De standaarddeviatie geeft redelijk veel spreiding aan tussen het inkomen van de

respondenten ($SD = 2,17$). Vanwege zowel het gemiddelde als de mediaan, kan er gesteld worden dat er mogelijk een lichte tendens naar lagere inkomens bestaat. Er zit relatief veel spreiding tussen de scores. In de volgende paragraaf zullen beschrijvende statistieken van zowel de huidige steekproef als originele steekproef worden vergeleken met de populatie om uitspraak te doen over de representativiteit.

Tabel 1: beschrijvende statistieken met gemiddeldes, standaarddeviaties, mediaan, minimum, maximum en steekproefgrootte voor elke onderzochte variabele

	Gemiddelde (standaarddeviatie)	Mediaan	Minimum	Maximum	N totaal
Tevredenheid met overheidsfunctioneren	2,32 (0,85)	2,00	1	5	769
Zorgen over wooncrisis	4,00 (0,79)	4,00	2	5	769
Betaalbaarheid woonlasten	5,17 (1,67)	5,50	1	7	769
Leeftijd	59,94 (17,08)	63	18	94	769
Netto-inkomen	4,69 (2,17)	5,00	0	12	769

De samenhang tussen onderzochte variabelen wordt weergegeven in Tabel 2. De samenhang tussen de afhankelijke variabele ‘tevredenheid met overheidsfunctioneren’ en de onafhankelijke variabele ‘zorgen over wooncrisis’ is het sterkst ($Cramer's V = 0,286$; $p < 0,001$). Dit wijst op matige samenhang; wanneer respondenten meer zorgen hebben over de wooncrisis, zullen zij minder tevreden zijn met het overheidsfunctioneren. De relatie tussen ‘tevredenheid met overheidsfunctioneren’ en de moderator ‘betaalbaarheid van woonlasten’ is relatief zwak ($Cramer's V = 0,139$; $p = 0,124$). Deze relatie is niet significant, wat betekent dat het effect waarbij respondenten een betere betaalbaarheid van woonlasten hebben, niet werkelijk meer tevreden zijn met het overheidsfunctioneren. De samenhang tussen de variabelen ‘zorgen over wooncrisis’ en ‘betaalbaarheid van woonlasten’ is relatief zwak en bovendien niet significant ($Cramer's V = 0,146$; $p = 0,067$). Dit suggereert dat hoewel men zich zorgen maakt over de wooncrisis, dit niet betekent dat er een direct verband bestaat tussen de betaalbaarheid van woonlasten. Deze geringe samenhang tussen ‘zorgen over wooncrisis’ en ‘betaalbaarheid van woonlasten’ wijst erop dat deze twee concepten in de populatie minder sterk met elkaar verbonden zijn, dan er op basis van de theorie werd verwacht.

De relatie tussen de controlevariabele 'leeftijd' en de categorische variabelen zijn allemaal zwak en niet significant. Dit betekent dat de variabele 'leeftijd' geen grote rol speelt in de perceptie van tevredenheid met het overheidsfunctioneren.

De relatie tussen de controlevariabele 'netto-inkomen' en de moderator 'betaalbaarheid van woonlasten' geeft een zwakke en niet significante relatie (*Cramer's V* = 0,130; $p=0,218$). Dit houdt in dat respondenten met een hoger inkomen over het algemeen geen betere betaalbaarheid van woonlasten ervaren. Dit is in tegenstelling tot de theorie, waarin de verwachting luidde dat respondenten met een hoger inkomen ook een hogere mate van betaalbaarheid van woonlasten zouden ervaren. De relatie tussen 'netto-inkomen' en de andere variabelen is niet sterk en ook niet significant.

Tabel 2: samenhang tussen de onderzochte variabelen

Variable	Tevredenheid met overheidsfunctionere n	Zorgen over wooncrisis	Betalbaarheid woonlasten	Leeftijd	Netto-inkomen
Tevredenheid met overheidsfunctioneren ¹	-				
Zorgen over wooncrisis ¹	0,286**	-			
Betalbaarheid woonlasten ¹	0,139	0,146	-		
Leeftijd ²	0,014	0,002	0,028	-	
Netto-inkomen ¹	0,141	0,111	0,130	0,133	-

¹tussen twee categorische variabelen wordt Cramer's V gerapporteerd

²tussen continue en categorische variabelen wordt R^2 gerapporteerd

**significant bij $p<0,001$

4.1.2. Originele steekproef

Om te bepalen of er grote verschillen in de verdeling geobserveerd zijn, is het van belang de originele steekproef met de definitieve steekproef te vergelijken. In Tabel 3 worden de beschrijvende statistieken van de originele steekproef gerapporteerd. Het grootste verschil tussen de originele en definitieve steekproef betreft de gemiddelde leeftijd van de respondenten. In de definitieve steekproef is de gemiddelde leeftijd sterk gestegen ($M = 59,97$; $SD = 17,08$). In de originele steekproef bedroeg de gemiddelde leeftijd 43,77 jaar ($SD = 17,08$). Dit houdt in dat de oudere leeftijdsgroep oververtegenwoordigd is in deze steekproef. Het gemiddelde in de definitieve steekproef verschilt daarnaast ook sterk van het landelijke gemiddelde ($M = 42,3$ jaar) (Bevolking | Bevolkingsomvang | Leeftijd en Geslacht, z.d.).

Bovendien is de leeftijdsrange veranderd, ten opzichte van de originele steekproef. Aanvankelijk varieerde de leeftijd van 0 tot 123 jaar, terwijl in de definitieve steekproef alleen respondenten van 18 jaar en ouder zijn meegenomen. Na een selectie te maken van één lid per huishouden en door de missende waarden te verwijderen, is de leeftijdsrange nu 18 tot 94 jaar. Echter was een leeftijd van 123 jaar niet als realistisch beschouwd. De leeftijdsverdeling is verschoven en de gemiddelde leeftijd is toegenomen na het verwijderen van de missende waarden en het selecteren van een willekeurig lid per huishouden. Dit kan gevolgen hebben voor de representativiteit en daarmee generaliseerbaarheid van de bevindingen, voornamelijk voor de jongere leeftijdsgroepen.

Het gemiddelde netto-inkomen in de definitieve steekproef is iets toegenomen ten opzichte van het gemiddelde netto-inkomen in de originele steekproef ($M = 4,69$; $M = 3,67$). Dit zou mogelijk samenhangen met de hogere gemiddelde leeftijd in de definitieve steekproef, aangezien ouderen vaker over een stabielere en hoger inkomen beschikken. Nederlanders verdienen gemiddeld €2856 per maand. Het gemiddelde in de definitieve steekproef ligt dus iets lager dan het landelijk gemiddelde.

Ter controle van de representativiteit is ook een vergelijking gemaakt voor het opleidingsniveau tussen de originele steekproef, de definitieve steekproef en de Nederlandse populatie. In Nederland heeft 26% ten hoogste het basisonderwijs, vmbo of mbo 1 afgerond. Een groter deel van 37% heeft ten hoogste havo, vwo of mbo 2-4 afgerond. Als laatste heeft 36,4% het hbo of wo afgerond. Overig is niet bekend (0,6%) (CBS, 2024). In de originele steekproef waren deze percentages als volgt: 31,7% voor het basisonderwijs; 31,6% voor havo, vwo of mbo en 36,7% heeft hbo of wo afgerond. Deze percentages hebben een lichte afwijking in vergelijking met het landelijke gemiddelde. De verdeling in de definitieve steekproef komt ook redelijk overeen met de populatie: 24,6% heeft maximaal het basisonderwijs, vmbo of mbo 1 afgerond. Een iets groter deel van 34,3% heeft maximaal havo, vwo of mbo 2-4 afgerond en zo'n 41,1% van de respondenten heeft hbo of wo afgerond.

De uiteindelijke steekproef is na het selecteren van één lid per huishouden en het verwijderen van missende waarden minder representatief geworden voor de populatie dan de oorspronkelijke dataset. Dit komt voornamelijk door de toegenomen gemiddelde leeftijd. Dit zorgt ervoor dat de jongere leeftijdsgroepen ondervertegenwoordigd zijn in deze steekproef. Deze verschuiving in leeftijd heeft mogelijk ook invloed gehad op het gemiddelde netto-inkomen, wat in de definitieve steekproef onder het landelijke gemiddelde ligt. De definitieve steekproef is op het gebied van opleidingsniveaus representatiever geworden, ten opzichte van de populatie. Bij de interpretatie van de resultaten zal rekening worden gehouden met enkele beperkingen.

Daarnaast is de range van de variabele 'zorgen over wooncrisis' veranderd. In de originele steekproef varieerden de scores van 1 tot 5, terwijl in de definitieve steekproef de laagste score 2 is. Dit verschil komt doordat geen enkele respondent 'erg tevreden' heeft geselecteerd op de vraag hoe tevreden diegene is met het woonbeleid dat de overheid in de afgelopen jaren heeft gevoerd.

Tabel 3: beschrijvende statistieken van originele steekproef (N = 12059)

	Gemiddelde (standaarddeviatie)	Mediaan	Minimum	Maximum	N totaal
Tevredenheid met overheidsfunctioneren	2,32 (0,86)	2,00	1	5	6330
Zorgen over wooncrisis	3,99 (0,77)	4,00	1	5	4921
Betaalbaarheid woonlasten	5,14 (1,64)	5,50	1	7	1796
Leeftijd	43,77 (17,08)	44,00	0	123	11504
Netto-inkomen	3,67 (2,25)	4,00	0	12	10679

Daarnaast komen enkele duidelijke verschillen naar voren wanneer er de samenhang tussen variabelen wordt onderzocht tussen de originele en definitieve steekproef, terug te zien in Tabel 4. Over het algemeen zijn de verbanden in de definitieve steekproef iets sterker dan in de originele steekproef. De samenhang tussen de afhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren' en onafhankelijke variabele 'zorgen over wooncrisis' wordt sterker wanneer er een selectie van respondenten is gemaakt (Cramer's V = 0,248; Cramer's V = 0,286).

De correlatie van de variabele 'netto-inkomen' met 'tevredenheid met overheidsfunctioneren' als 'zorgen over wooncrisis' is sterker in de definitieve steekproef (Cramer's V = 0,141; Cramer's V = 0,111). De samenhang tussen leeftijd en andere variabelen blijven erg klein en niet significant, wat aangeeft dat leeftijd geen grote rol speelt als voorspeller. Over het algemeen zijn de relaties iets sterker geworden, nadat er een

selectie is gemaakt van de respondenten van één lid per huishouden en door alleen respondenten te selecteren boven de 18 jaar. Samenvattend heeft de selectieprocedure geleid tot een oudere steekproef waarbij de samenhang tussen de belangrijkste variabelen iets sterker naar voren komen dan in de originele steekproef

Tabel 4: samenhang tussen de onderzochte variabelen van originele steekproef (N = 12059)

Variabele	Tevredenheid met overheidsfunctioneren	Zorgen over wooncrisis	Betaalbaarheid woonlasten	Leeftijd	Netto-inkomen
<i>Tevredenheid met overheidsfunctioneren</i> ¹	-				
<i>Zorgen over wooncrisis</i> ¹	0,248**	-			
<i>Betaalbaarheid woonlasten</i> ¹	0,120**	0,118*	-		
<i>Leeftijd</i> ²	0,016	0,005	0,007	-	
<i>Netto-inkomen</i> ¹	0,076**	0,064*	0,087	0,416	-

¹gerapporteerde Cramer's V waarde tussen twee categorische variabelen
²gerapporteerde R² waarde tussen continue en categorische variabelen
*significant bij p<0,05
**significant bij p<0,001

4.2. Modevaluatie

De oorspronkelijke dataset bestond uit verschillende huishoudens en binnen deze huishoudens hebben meerdere leden de vragenlijsten ingevuld. Door per huishouden één respondent op willekeurige wijze te selecteren, is verzekerd dat er geen observaties onderling beïnvloed worden door elkaar. Door een willekeurige selectie te maken heeft elke respondent een gelijke kans om in de steekproef te zitten. Op deze manier wordt de onafhankelijkheidsassumptie gewaarborgd.

In het spreidingsdiagram in Figuur 2 in Bijlage 3 toont de Loess-lijn een vrijwel rechte lijn, wat betekent dat de relatie tussen de afhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren' en onafhankelijke variabele 'zorgen over wooncrisis' lineair is. Dit betekent dat er is voldaan aan de assumptie van lineariteit. De spreiding van de residuen in het spreidingsdiagram is ongeveer gelijkmatig verdeeld over alle niveaus van de afhankelijke variabele. Dit wijst erop dat er is voldaan aan de assumptie van homoscedasticiteit. Tot slot is er gecontroleerd op de normaliteitsassumptie, waarbij het van belang is dat de residuen een normale verdeling hebben. Dit is gedaan met zowel een histogram als PP-plot (Figuur 3). Beide geven aanwijzingen voor een lichte schending van de assumptie. In het Histogram is een piek te zien rond het gemiddelde en de punten lopen niet volledig langs de diagonale lijn in het PP-plot. Toch is er gekozen een lineaire regressie uit te voeren, gezien de steekproefgrootte.

In Tabel 6 zijn de VIF waardes gerapporteerd voor elk model. De Variation Inflation Factor (VIF) geeft aan wanneer er sprake van multicollineariteit is. Multicollineariteit verwijst naar de situatie waarbij twee of meer variabelen in een regressieanalyse sterk met elkaar correleren, waardoor het afzonderlijke effect van de variabele moeilijk in te schatten is.

Om de multicollineariteit te verminderen, zijn de onafhankelijke variabele 'zorgen over wooncrisis' en de modererende variabele 'betaalbaarheid van woonlasten' gecentreerd. Dit helpt om eventuele onderlinge correlaties tussen de onafhankelijke variabelen te voorkomen.

De VIF waarden in Tabel 6 duiden niet op multicollineariteitsproblemen. De waardes liggen allemaal dichtbij de 1, wat aangeeft dat zij niet correleren met andere onafhankelijke variabelen. Dit betekent dat de geschatte effecten van de onafhankelijke variabelen betrouwbaar zijn.

In de analyse is onderzocht of er invloedrijke observaties zijn die de uitkomsten van de regressiemodellen mogelijk verstoren. Hiervoor worden verschillende diagnostische statistieken gebruikt, zoals de gestandaardiseerde residuen, Cook's Distance, Leverage en DFFIT. Voor elke statistiek wordt een grenswaarde gehanteerd en gekeken welke observaties hier buiten vallen. Er zijn twee observaties die buiten de grenswaardes van gestandaardiseerde residuen liggen, maar er zijn negen andere grotere waardes die op andere statistieken ook voorkomen. De Leverage geeft elf waarden die buiten de gehanteerde grenswaarde liggen (0,023). Daarnaast komen zeven hogere Leverage waarden ook voor op andere statistieken zoals de residuen. Op de Cook's Distance vallen er in totaal 39 observaties buiten de

gehanteerde grenswaarde (0,005). Een aantal observaties met hoge Cook's Distance waarden hebben ook hoge waarden op Leverage, de residuen en DFFIT. Dit is een sterke indicatie voor een invloedrijke observatie. Tot slot zijn er drie observaties die groter zijn dan de grenswaarde voor DFFIT en daarnaast komen nog tien andere waarnemingen voor bij één of meerdere statistieken.

Er is kritisch gekeken naar welke respondenten mogelijk als invloedrijk kunnen worden beschouwd. Hier komen de volgende cases uit: 857571, 813671, 892204, 879034, 803099, 832409, 878106, 841864, 874572, 805749, 863303, 865247, 888000, 811737, 882723, 847201, 853530, 866442, 861469, 878583, 870755, 807974, 887849, 884320, 862704, 896420, 887008, 810202, 855468, 816061, 816083, 851671, 871847, 849841, 873999, 820723, 813375, 801050, 854299, 812469, 829800, 846839, 850737, 825160, 861413. Dit zijn cases die op meerdere statistieken een grote waarde hebben, of buiten de gehanteerde grenswaardes vallen op één van de statistieken. De kenmerken van deze respondenten zijn onderzocht, om te beoordelen of zij daadwerkelijk uitbijters zijn, of dat zij enkel afwijken van het gemiddelde zonder onrealistische of foutieve waarden te vertonen. De beschrijvende statistieken van de mogelijke uitbijters en de rest van de steekproef zijn beschreven in Tabel 8 in Bijlage 3. De invloedrijke waarnemingen zijn gemiddeld iets jonger, maken zich minder zorgen over de wooncrisis en zijn tevredener over het overheidsfunctioneren. Zij rapporteren ook een lagere mate van betaalbaarheid van woonlasten, met grote spreiding tussen de scores. Dit wijst op veel uiteenlopende ervaringen. De observaties liggen iets verder van het gemiddelde af, maar bevatten geen foutieve informatie. Het spreidingsdiagram van Cook's Distance tegen Leverage in Figuur 4, identificeert twee duidelijke uitbijters. Hoewel deze observaties zowel een hoge waarde op Cook's Distance hebben als op de Leverage, zijn het valide cases.

4.3. Hypothesetoetsing

In Tabel 5 staat het overzicht van de regressieanalyse voor de vier modellen, waarbij er per model een variabele aan is toegevoegd. De eerste hypothese luidt: *‘Naarmate iemand meer zorgen over de wooncrisis heeft, leidt dit tot minder tevredenheid over het functioneren van de overheid.* Deze hypothese wordt getoetst middels het tweede model, waarbij de afhankelijke variabele ‘tevredenheid met overheidsfunctioneren’ wordt geschat door onder andere de variabele ‘zorgen over wooncrisis’ ($b = -0,414$; $p < 0,001$). Het effect toont dat hoe meer zorgen iemand heeft over de wooncrisis, hoe minder tevreden diegene zal zijn met het functioneren van de overheid. Met een gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt van $-0,384$ is er sprake van een matig tot sterk negatief effect. Gezien de steekproefomvang en relatief veel spreiding binnen de data kan heeft dit effect niet alleen statistische relevantie, maar is het ook inhoudelijk relevant ter ondersteuning van de theorieën. Het tweede model verklaart 16,3% van de variantie in de afhankelijke variabele ($R^2 = 0,163$; $F(1,765) = 134,279$; $p < 0,001$). Dit is een significante verandering ten opzichte van het eerste model waarin alleen de controle variabelen ‘leeftijd’ en ‘netto-inkomen’ zijn opgenomen ($R^2 = 0,016$). Dit houdt in dat de controlevariabelen slechts een beperkte verklarende waarde hebben voor hoe tevreden respondenten zijn over het functioneren van de overheid.

De tweede hypothese is als volgt: *‘Het negatieve effect van iemands zorgen over de wooncrisis op de ontevredenheid over het functioneren van de overheid, wordt sterker naarmate iemand een mindere mate van betaalbaarheid van de woonlasten ervaart’.* Deze hypothese is getoetst door middel van een interactieterm bestaande uit de onafhankelijke variabele ‘zorgen over wooncrisis’ en de moderator ‘betaalbaarheid van woonlasten’. Het gecombineerde effect van de twee variabelen, zouden een versterkend effect op de afhankelijke variabele kunnen verklaren, echter is dit effect niet significant ($b = 0,016$; $p = 0,441$). Dit betekent dat dit effect hoogstwaarschijnlijk niet wordt teruggevonden in de populatie. In het vierde model wordt er 16,8% variantie in de afhankelijke variabele verklaart ($R^2 = 0,168$). De toevoeging van de interactie-term zorgt niet voor een significante verbetering van verklaarde variantie, ten opzichte van het derde model ($F(1,763) = 0,593$; $p = 0,441$). Dit betekent dat het opnemen van de interactie het model niet substantieel verbetert.

In het derde model is de moderator ‘betaalbaarheid van woonlasten’ toegevoegd. Het derde model toetst het effect van de modererende variabele op de afhankelijke variabele ‘tevredenheid met overheidsfunctioneren’. Deze variabele laat een klein en positief effect zien op de afhankelijke variabele ($b = 0,034$; $p = 0,047$). Dit houdt in dat wanneer mensen een betere betaalbaarheid van woonlasten ervaren, dat zij over het algemeen tevredener zijn met het functioneren van de overheid. Na het toevoegen van de interactie-term in het vierde model, is dit effect niet langer significant ($b = 0,032$; $p = 0,062$). Dit betekent dat het verband tussen ‘betaalbaarheid van woonlasten’ en ‘tevredenheid met overheidsfunctioneren’ verdwijnt wanneer er wordt gekeken naar hoe de samenhang verschilt afhankelijk van de mate van zorgen

over de wooncrisis. De invloed van de variabele ‘zorgen over wooncrisis’ blijft significant en vrijwel onveranderd ($b = -0,408$; $p < 0,001$). Het model is in staat 16,8% van de variantie in ‘tevredenheid met overheidsfunctioneren’ te verklaren ($R^2 = 0,168$). Hoewel de toevoeging van deze variabele statistisch significant is, betreft het een minimale toename in verklaarde variantie ($F(1,764) = 3,948$; $p = 0,047$). Dit wijst erop dat het effect van geringe relevantie is.

Het eerste model bevat de controlevariabelen ‘leeftijd’ en ‘netto-inkomen’. De variabele ‘leeftijd’ heeft een klein maar significant negatief effect op de afhankelijke variabele ‘tevredenheid met overheidsfunctioneren’ ($b = -0,006$; $p < 0,001$). Dit houdt in dat hoe ouder de respondent is, hoe minder tevreden iemand is over het functioneren van de overheid. Het effect van de variabele ‘netto-inkomen’ is klein, wat suggereert dat hoe meer iemand verdient, hoe tevredener iemand is met het functioneren van de overheid ($b = 0,023$; $p = 0,95$). Dit effect is echter niet significant.

Tabel 5: resultaten van regressieanalyse met tevredenheid overheidsfunctioneren als afhankelijke variabele (N = 769)

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4	
	<i>b</i> (SE)	<i>p</i>	<i>b</i> (SE)	<i>p</i>	<i>b</i> (SE)	<i>p</i>	<i>b</i> (SE)	<i>p</i>
Intercept ¹	2,585 (0,127)	<0,001	2,585 (0,118)	<0,001	2,624 (0,119)	<0,001	2,628 (0,121)	<0,001
Leeftijd	-0,006 (0,002)	<0,001	-0,005 (0,002)	0,002	-0,006 (0,002)	<0,001	-0,006 (0,002)	<0,001
Netto-inkomen	0,019 (0,014)	0,167	0,010 (0,013)	0,423	0,006 (0,013)	0,666	0,006 (0,013)	0,653
Zorgen wooncrisis ²			-0,414 (0,036)	<0,001	-0,408 (0,036)	<0,001	-0,408 (0,036)	<0,001
Betaalbaarheid woonlasten ²					0,034 (0,017)	0,047	0,032 (0,017)	0,062
Zorgen wooncrisis * Betaalbaarheid woonlasten							0,016 (0,021)	0,441
<i>R</i> ²	0,016		0,163		0,168		0,168	
Adjusted <i>R</i> ²	0,014		0,160		0,163		0,163	
Partiële <i>F</i>	6,401(2,766	0,002	134,279(1,765	<0,001	3,948(1,764	0,047	0,593(1,763	0,441
<i>N</i>	769		769		769		769	

¹ Afhankelijke variabele is ‘tevredenheid met het overheidsfunctioneren’

² De variabelen ‘zorgen over de wooncrisis’ en ‘betaalbaarheid van woonlasten’ zijn gespiegeld en gecentreerd

Eerder is onderzoek gedaan naar mogelijke uitbijters. Hoewel deze observaties geen foutieve informatie lijken te bevatten, is er toch voor gekozen de analyse opnieuw te schatten zonder een aantal observaties. Op deze manier wordt de invloed van deze cases op de resultaten duidelijker. Eerst zijn de twee extreme uitbijters (887849 en 807974) verwijderd uit de analyse. Vervolgens ook nog de cases: 857571, 813671, 892204, 879034, 803099, 832409, 878106, 841864, 874572, 805749, 863303, 865247, 888000, 811737, 882723, 847201, 853530, 866442, 861469, 878583, 870755, 884320, 862704, 896420, 887008, 810202, 855468, 816061, 816083, 851671, 871847, 849841, 873999, 820723, 813375, 801050, 854299, 812469, 829800, 846839, 850737, 825160, 861413.

In Tabel 9 in Bijlage 3 zijn de effecten en verklaarde variantie van de verschillende modellen gerapporteerd, na verwijdering van de twee meest extreme observaties. De proportie verklaarde variantie neemt iets toe wanneer alle variabelen worden meegenomen in de analyse ($R^2 = 0,174$). De geschatte regressiecoëfficiënten en hun significantieniveaus blijven nagenoeg onveranderd. Tabel 10 laat de verandering in effecten en verklaarde variantie zien, wanneer de overige mogelijke invloedrijke punten zijn verwijderd uit de analyse. Na de verwijdering, neemt de proportie verklaarde variantie verder toe ($R^2 = 0,244$).

Het negatieve effect van iemands zorgen over de wooncrisis op de mate van tevredenheid met het functioneren van de overheid wordt sterker, wanneer de uitbijters niet worden meegenomen in de analyse ($b = -0,504$; $p < 0,001$). Voor de tweede hypothese is wederom geen statistische ondersteuning gevonden. Het interactie-effect op de afhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren' blijft ongeveer even sterk en is wederom niet significant ($b = 0,036$; $p = 0,115$). Dit suggereert dat het effect niet terug te vinden is in de populatie en dat de aanwezigheid van invloedrijke observaties hierop geen invloed heeft gehad.

Na het verwijderen van mogelijke invloedrijke observaties zijn de resultaten weinig tot niet veranderd, ten opzichte van de eerste analyse. De algehele conclusies over de effecten blijven constant. Dit betekent dat het verwijderen van de observaties geen substantiële invloed heeft op de uitkomsten van de analyse. Dit bevestigt de betrouwbaarheid van de eerder gevonden uitkomsten. Aangezien er geen vertekening van de resultaten plaatsvindt, en de observaties geen foutieve waarden bevatten, blijven deze observaties in de analyse. De waarnemingen liggen iets verder van de gemiddelden af, maar bevatten waardevolle informatie. Door de analyse toch opnieuw te schatten, is er getoetst of deze observaties de analyse zodanig beïnvloeden dat het de resultaten zou vertekenen.

5. Conclusie

Op basis van de bevindingen uit dit onderzoek kan antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag: *“In hoeverre beïnvloeden iemands zorgen over de wooncrisis de tevredenheid over het functioneren van de overheid en in welke mate versterkt de mate van betaalbaarheid van de woonlasten deze relatie?”*. Uit de resultaten blijkt dat de mate van iemands zorgen over de wooncrisis een substantiële invloed uitoefent op de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren. De mate van betaalbaarheid van de woonlasten speelt hier geen versterkende rol in.

De eerste hypothese, te weten: *‘Naarmate iemand meer zorgen over de wooncrisis heeft, leidt dit tot minder tevredenheid over het functioneren van de overheid’*, wordt in dit onderzoek ondersteund. De variabele ‘zorgen over wooncrisis’ is gemeten met een vraag naar de mate van tevredenheid met het gevoerde woonbeleid van de overheid. Deze vraag veronderstelt dat wanneer iemand minder tevreden is, ook meer zorgen heeft over de wooncrisis. Door middel van een regressieanalyse komt er een matig tot sterk negatief effect van de variabele ‘zorgen over wooncrisis’ op de afhankelijke variabele ‘tevredenheid met overheidsfunctioneren’ naar voren. Dit negatieve effect duidt er op dat wanneer iemand meer zorgen heeft over de wooncrisis, diegene minder tevreden zal zijn met het overheidsfunctioneren. De uitkomsten komen overeen met de bestaande theorieën waarin wordt gesteld dat percepties, zoals hoe iemand het woonbeleid waarneemt, invloed hebben op de beoordeling van het overheidsfunctioneren. Deze percepties worden beïnvloed door zowel persoonlijke ervaringen met de wooncrisis, maar ook door technieken die in de media worden toegepast (Van Ryzin, 2007). De bevindingen van dit onderzoek laten zien dat individuele zorgen over een maatschappelijk probleem, doorwerken in het bredere oordeel over het functioneren van de overheid.

De tweede hypothese *“Het negatieve effect van iemands zorgen over de wooncrisis op de ontevredenheid over het functioneren van de overheid, wordt sterker naarmate iemand een mindere mate van betaalbaarheid van de woonlasten ervaart”*, wordt in dit onderzoek niet ondersteund. De hypothese is getoetst middels een interactieterm tussen de onafhankelijke variabele ‘zorgen over wooncrisis’ en de moderator ‘betaalbaarheid van woonlasten’. Dit uitte zich in een erg klein effect op de afhankelijke variabele, en bovendien niet significant. Dit wijst erop dat er in dit onderzoek geen overtuigend bewijs is gevonden voor de versterkende rol die de mate van betaalbaarheid van de woonlasten speelt in de relatie tussen iemands zorgen over de wooncrisis en de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren. Hoewel eerdere bevindingen stellen dat mensen met een lagere betaalbaarheid van woonlasten sterker worden geraakt door de gevolgen van ineffectief beleid, wordt dit niet aangetoond in dit onderzoek (De Groot et al., 2016; Verberk et al., 2019). Echter, betekent dit niet dat de theorie komt te vervallen. Een verklaring voor de bevindingen zijn enkele methodologische beperkingen, zoals de manier hoe de variabele ‘zorgen over wooncrisis’ is gemeten.

De bevindingen sluiten deels aan op eerder onderzoek, die stellen dat de effecten van een crisis negatieve gevolgen kan hebben voor de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren (Kanne & Van Der Schelde, 2021). Bevindingen uit eerder onderzoek laten de effecten op de mate van tevredenheid en het vertrouwen in de overheid zien door de coronacrisis. De proportie ontevredenheid is toegenomen van 45% naar 52%, daarnaast heeft het vertrouwen in de overheid een daling meegemaakt van 53% naar 42% van de populatie. Het deel van de bevolking wat helemaal geen vertrouwen meer heeft in de overheid is toegenomen van 9% tot 15%. Deze bevindingen bevestigen de gevolgen van een crisis op de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren.

Echter, sluit het niet aan op de verwachting dat de mate van betaalbaarheid van woonlasten een invloed zal hebben op de relatie tussen iemands zorgen over de wooncrisis en de tevredenheid met het overheidsfunctioneren (Bakker et al., 2024; Verberk et al., 2019). In het volgende hoofdstuk wordt toegelicht hoe vervolgonderzoek betere inzichten kunnen opleveren.

De variabele 'betaalbaarheid van woonlasten' is in dit onderzoek primair als moderator opgenomen, in de relatie tussen zorgen over de wooncrisis en tevredenheid met het overheidsfunctioneren. Uit de resultaten blijkt dat deze variabele ook een zelfstandig effect uitoefent op de afhankelijke variabele. Het wijst erop dat wanneer respondenten die zich meer zorgen maken over de betaalbaarheid van de woonlasten, significant minder tevreden zijn over het functioneren van de overheid. Dit suggereert dat iemands mate van betaalbaarheid van woonlasten een belangrijke indicator is voor het voorspellen hoe burgers het overheidsfunctioneren beoordelen.

6. Discussie

Bij de interpretatie van de resultaten moet rekening worden gehouden met enkele beperkingen. Ten eerste wordt voor het meten van het concept 'zorgen over wooncrisis' gebruik gemaakt van de volgende vraag: *'Hoe tevreden of ontevreden bent u over de acties die de overheid de afgelopen jaren heeft ondernomen op het gebied van het woningbeleid?'*. Deze vraag is gesteld om te onderzoeken hoe tevreden of ontevreden de respondent is met het woonbeleid wat de overheid de afgelopen jaren heeft gevoerd, en niet het niveau van zorgen over de wooncrisis. Er wordt verondersteld dat een hogere mate van ontevredenheid met het woonbeleid samenhangt met meer zorgen over de wooncrisis. Deze samenhang is plausibel, echter is deze samenhang niet theoretisch onderbouwd. Het kan namelijk voorkomen dat respondenten niet tevreden zijn met het woonbeleid, maar ook geen zorgen over de wooncrisis ervaren.

Deze benadering van het concept heeft gevolgen voor de construct validiteit van de resultaten. Het is mogelijk dat de gevonden verbanden niet volledig zuiver een effect van iemands zorgen over de wooncrisis weergeven, maar dat deze worden beïnvloed door een meer algemeen perspectief op de politiek en haar beleid. Dit leidt ertoe dat uitspraken over iemands zorgen over de wooncrisis minder betrouwbaar zijn.

Voor eventueel vervolgonderzoek is het wenselijk om een meer directe en valide maat te gebruiken voor de operationalisatie van het concept 'zorgen over de wooncrisis'. In deze vraag moet expliciet gevraagd worden naar hoeveel zorgen de respondent zich maakt over het aanbod van betaalbare woningen of door te vragen naar de zorgen over de eigen woonsituatie. Aangezien zorgen over de wooncrisis mogelijk sterk samenhangen met de mate van tevredenheid en daarmee ook het vertrouwen in de overheid, is het van belang om het concept valide te meten. Het kan een belangrijke toevoeging zijn voor beleidsmakers om tijdig in te kunnen spelen op de mate van vertrouwen en tevredenheid, aangezien dit invloed heeft op de legitimiteit van de democratie. Door effectief beleid te maken gericht op het behoud van tevredenheid met het overheidsfunctioneren, ook in tijden van een wooncrisis, blijft de legitimiteit in stand en neemt de acceptatie van beleidsregels toe.

De bevinding dat zowel zorgen over de wooncrisis als de betaalbaarheid van woonlasten afzonderlijk samenhangen met de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren, onderstreept het belang van een effectief en betrokken woonbeleid. Dit onderzoek ondersteunt de theorie waarin wordt gesteld dat mensen hun oordeel over de overheid mede vormen op basis van persoonlijke ervaringen met de gevolgen van het beleid. Wanneer mensen veel zorgen hebben over de wooncrisis, of moeite hebben met het betalen van de woonlasten, zullen zij het overheidsfunctioneren sneller kritisch beoordelen. Dit betekent dat niet alleen de werkelijke inhoud van beleid ertoe doet, maar ook hoe beleid wordt ervaren. Door verder onderzoek te doen naar de persoonlijke ervaringen met de gevolgen van beleid, kan er een inzicht worden verschaft naar hoe beleid beter kan worden afgestemd op de belangen van burgers.

Een goed afgestemd beleid zorgt niet alleen voor een hogere mate van tevredenheid, maar het verbetert ook het maatschappelijk vertrouwen in de overheid. Het vertrouwen tussen burgers en de overheid is cruciaal voor de werking van de democratie in Nederland. Wanneer burgers meer vertrouwen hebben zullen zij sneller beleid accepteren en het voorkomt onrust in de samenleving (Van Langen, 2024). Daarnaast neemt politieke participatie toe wanneer burgers tevredener zijn, wat zorgt voor een positieve bijdrage aan de sociale cohesie in de samenleving (Schmeets, 2013). Een sterke sociale cohesie versterkt het onderlinge vertrouwen en de samenwerking tussen burgers. Een beter begrip van de ervaringen met beleid van burgers draagt dus niet alleen bij aan de tevredenheid en het vertrouwen, maar ook aan de politieke participatie en de sociale verbondenheid.

De tweede beperking in het onderzoek is mogelijk de representativiteit van de steekproef. Het LISS-panel heeft als doel om een steekproef te creëren welke een representatieve afspiegeling van de Nederlandse samenleving is. Op basis van kenmerken zoals leeftijd en opleidingsniveau is beoordeeld of de originele steekproef een juiste afspiegeling van de populatie is. Nadat er een selectie is gemaakt van één lid per huishouden en respondenten van 18 jaar en ouder, heeft dit tot een minder representatieve steekproef geleidt. In de uiteindelijke steekproef zijn voornamelijk de oudere leeftijdsgroepen oververtegenwoordigd, te zien aan een hoge gemiddelde leeftijd. Op basis van het verschil in gemiddelde leeftijd is te stellen dat de steekproef niet representatief is qua leeftijdsverdeling; het gemiddelde in de populatie is 42 jaar en in de steekproef gemiddeld 60 jaar. Echter, kan er niet direct worden geconcludeerd dat daarom de resultaten niet generaliseerbaar zijn. De correlaties tussen 'leeftijd' en de hoofdvariabelen zijn erg klein, welke zijn gerapporteerd in Tabel 2. Daarnaast zijn de effecten in de regressiemodellen, gerapporteerd in Tabel 5, op de afhankelijke variabele klein en de uitkomsten blijven stabiel voor de vier modellen. Dit betekent dat de variabele 'leeftijd' een beperkte invloed heeft op de vertekening van de resultaten, wat de robuustheid van de bevindingen ondersteunt. Voor vervolgonderzoek is aan te raden om gebruik te maken van een representatievere steekproef, die een juiste afspiegeling is van de populatie. Door gebruik te maken van een Multi-Level Analyse hoeft er niet aan de assumptie van onafhankelijke waarnemingen worden voldaan. Dit betekent dat er geen selectie van één lid per huishouden nodig is, wat de steekproef aanzienlijk vergroot. Hierdoor wordt de kans op een representatieve afspiegeling van de populatie in de steekproef groter. Het is van belang om vervolgonderzoek te doen om te kijken of onderzoek met een representatievere steekproef dezelfde bevindingen geeft. Op die manier weet je of bevindingen standhouden in verschillende contexten. Daarnaast is het alsnog belangrijk verder onderzoek te doen naar de effecten van leeftijd, want hoewel de effecten klein zijn, zijn deze wel significant. Dit duidt erop dat dit effect in grotere populaties ook kan voorkomen en wellicht is dit van belang voor beleidsmakers. Voornamelijk in onderzoek naar de ervaringen met beleidsgevolgen, kan er inzicht worden verschaft of dit afhangt van leeftijd en of leeftijdsgroepen verschillen in bepaalde ervaringen. Deze inzichten kunnen

wederom een preciezer beeld verschaffen op hoe beleid kan worden afgestemd op de belangen van burgers.

Ook de selectie van controlevariabelen vormt een beperking in het onderzoek. Er is gecontroleerd voor zowel de leeftijd van respondenten als het netto-inkomen. Hoewel dit valide factoren zijn, ontbreken er andere relevante kenmerken zoals de politieke voorkeur van respondenten en hun persoonlijke woonsituatie.

Het kan relevant zijn om te controleren voor politieke voorkeur, aangezien mensen de overheid over het algemeen positiever beoordelen wanneer de regerende partijen overeenkomen met hun eigen politieke oriëntatie (Fischer, 2011). Dit betekent dat iemand met een rechtse voorkeur het functioneren van een overwegend rechtse regering sneller positief beoordeelt. Iemand die op een oppositiepartij stemt, blijkt sneller ontevreden te zijn met het overheidsbeleid. Aangezien hier niet voor is gecontroleerd, bestaat de kans dat de relatie tussen iemands zorgen over de wooncrisis en de mate van tevredenheid met het overheidsfunctioneren is overschat. Ook voor de woonsituatie van respondenten is het relevant te controleren. Of iemand een woning huurt of bezit, heeft invloed op hoe iemand de wooncrisis ervaart (Niehof, 2008). Zo zal een starter die net de woningmarkt opkomt sneller geraakt zijn door het tekort aan betaalbare woningen dan iemand die in het bezit is van een woning. Door niet te controleren voor deze variabele, is de kans wederom aanwezig dat effecten worden overschat.

Het kan zijn dat een deel van die tevredenheid niet voortkomt uit een gebrek aan zorgen over de wooncrisis, maar uit het gevoel dat de regering in lijn ligt met de eigen oriëntatie of door de woonsituatie van iemand. Dit geeft een vertekend beeld, wat ervoor kan zorgen dat beleid als ineffectief wordt ervaren als het alleen is afgestemd op basis van de hoeveelheid zorgen die iemand heeft over de wooncrisis. Door in een vervolgonderzoek deze controlevariabelen mee te nemen, wordt er een nauwkeurige inschatting van de werkelijke effecten weergegeven. Dit helpt om onderscheid te maken waar bepaalde ontevredenheid vandaan komt en of woonbeleid hierop in kan spelen. Door inzicht te krijgen welke bevolkingsgroepen op basis van welke factoren ontevredenheid uiten, kunnen beleidsmakers het beleid hierop aanpassen.

7. Referentielijst

- Bakker, G., Laura Jasper, Anna Sophie den Ouden, Tom Draaijer, Frank Bekkers, Paul Sinning, & Sofia Romansky. (2024). *Het sociaal contract: verwachtingen en spanningen in de democratische rechtsorde*. <https://hcss.nl/wp-content/uploads/2024/02/Het-Sociaal-Contract-2024-HCSS.pdf>
- Bevolking | Bevolkingsomvang | Leeftijd en geslacht. (z.d.). Volksgezondheid en Zorg. [https://www.vzinfo.nl/bevolking-bevolkingsomvang-leeftijd-en-geslacht#:~:text=De%20verhouding%20tussen%20mannen%20en,worden%20\(51%2C3%25\).](https://www.vzinfo.nl/bevolking-bevolkingsomvang-leeftijd-en-geslacht#:~:text=De%20verhouding%20tussen%20mannen%20en,worden%20(51%2C3%25).)
- Bovaird, T., & Löffler, E. (2003). Evaluating the quality of public governance: Indicators, models and methodologies. *International Review of Administrative Sciences*, 69(3), 313–328. <https://doi.org/10.1177/0020852303693002>
- CBS. (2024, 4 september). *Wat is het onderwijsniveau van Nederland? - Nederland in cijfers 2024*. Wat Is het Onderwijsniveau van Nederland? - Nederland in Cijfers 2024 | CBS. <https://longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2024/wat-is-het-onderwijsniveau-van-nederland/#:~:text=Van%20alle%2015%2D%20tot%2075,1%20of%20alleen%20basisonderwijs%20gevolgd>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2007, 26 september). Wie voor een dubbeltje geboren wordt . *Centraal Bureau Voor de Statistiek*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2007/39/wie-voor-een-dubbeltje-geboren-wordt-#:~:text=Eigen%20opleiding%20bepaalt%20inkomenspositie,onderste%20regionen%20van%20de%20inkomensverdeling>.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2016, 7 april). *Woonlasten*. Centraal Bureau Voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/14/meer-huurlers-die-relatief-duur-wonen/woonlasten#:~:text=Het%20bedrag%20dat%20een%20huishouden,%2C%20gas%2C%20water%2C%20elektra>.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024, May 26). Iets meer verhuizingen in 2023. *Centraal Bureau Voor De Statistiek*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuw s/2024/22/iets-meer-verhuizingen-in-2023>

Christensen, L., Persson, M., & Schwenk, J. (2024). *Dimensions of Economic Voting*.

https://staatswissenschaft.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/i_staatswissenschaft/Seminar_Series/ChristensenPerssonSchwenk.pdf

Christensen, T., & Lægreid, P. (2005). Trust in Government: The Relative Importance of Service Satisfaction, Political Factors, and Demography. *Public Performance & Management Review*, 28(4), 487–511. <http://www.jstor.org/stable/3381308>

.Dashboard - Woningtekort - Nederland. (z.d.).

<https://primos.abfresearch.nl/dashboard/dashboard/woningtekort>

De Blok, L., Brummel, L., & USBO. (2022). Gefundeerd politiek vertrouwen? Onderzoek naar de relatie tussen overheidsprestaties en het vertrouwen in politieke instituties. In Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, *USBO*.
https://www.uu.nl/sites/default/files/Eindrapport%20de%20Blok%20%26%20Brummel_Gefundeerd%20Politiek%20Vertrouwen.pdf

De Groot, C., Daalhuizen, F., Schilder, F., Tennekes, J., & PBL (Planbureau voor de Leefomgeving). (2016). *Betaalbaarheid van het wonen in de huursector*. PBL (Planbureau voor de Leefomgeving).
https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/PBL_2016_Betaalbaarheid_wonen_huursector_1349_0.pdf

Dekker, P., Zouridis, S., Terpstra, B. L., Kabalt, J., Tjepkema, S., & Van Ooijen, M. (2024). Tevredenheid over uitvoering en vertrouwen in de overheid: de wereld achter de cijfers. In *staatvandeuitvoering.nl*. Staat van de Uitvoering.
<https://staatvandeuitvoering.nl/onderzoek/tevredenheid-over-uitvoering-en-vertrouwen-in-de-overheid-de-wereld-achter-de-cijfers/>

Den Ridder, J., Van 't Hul, L., & Van den Broek, A. (2023). Burgerperspectieven bericht 1. In *scp.nl*. Sociaal en Cultureel Planbureau.
<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2023/04/20/burgerperspectieven-2023-bericht-1>

Dreijerink, L., Kruize, H., Kamp, I. V., & Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). (2008). Burgerparticipatie in beleidsvorming. In *RIVM Briefrapport 830950003* (p. 4).
<https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/830950003.pdf>

- Engbersen, G., Van Bochove, M., De Boom, J., Bussemaker, J., El Farisi, B., Krouwel, A., Van Lindert, J., Rusinovic, K., Snel, E., Van Heck, L., Van der Veen, H. van D., & Van Wensveen, P. (2021). De laag-vertrouwensamenleving. In *Erasmus University Rotterdam* (Nr. 99176). Erasmus School of Social and Behavioural Sciences & Kenniswerkplaats. <https://www.eur.nl/media/99176>
- Engbersen, G., Van Bochove, M., De Boom, J., Etienne, T., Krouwel, A., Van Lindert, J., Rusinovic, K., Snel, E., Van Heck, L., & Van Wensveen, P. (2021a). De ongeduldige samenleving. In *De Ongeduldige Samenleving*. Erasmus School of Social and Behavioural Sciences & Kenniswerkplaats Leefbare Wijken. https://www.impactcorona.nl/wp-content/uploads/2021/04/ongeduldigesamenleving_def.pdf
- Fischer, J. (2011). Living under the ‘right’ government: does political ideology matter to trust in political institutions? An analysis for OECD countries. *MPRA Paper*. <https://ideas.repec.org/p/prapa/mprapa/33344.html>
- Friehe, T., & Pfeifer, C. (2024). Predicting satisfaction with democracy in Germany using local economic conditions, social capital, and individual characteristics. *Economics of Governance*, 25(3), 335–377. <https://doi.org/10.1007/s10101-024-00315-x>
- Goerres, A. (2009). The Political Participation of Older People in Europe. In *Palgrave Macmillan UK eBooks*. <https://doi.org/10.1057/9780230233959>
- Grimmelikhuijsen, S., & Porumbescu, G. A. (2017). Reconsidering the expectancy disconfirmation model. Three experimental replications. *Public Management Review*, 19(9), 1272–1292. <https://doi.org/10.1080/14719037.2017.1282000>
- Grote zorgen over ontwikkeling gemeentelijke woonlasten. (2025, 18 februari). Vereniging Eigen Huis. <https://www.eigenhuis.nl/nieuws/grote-zorgen-ontwikkeling-woonlasten>
- Gyourko, J., & Linneman, P. D. (1993). *The Affordability of the American Dream: An Examination of the Last 30 Years*. <https://www.semanticscholar.org/paper/The-Affordability-of-the-American-Dream%3A-An-of-the-Gyourko-Linneman/0fef7204e5ed46dfa1f9be21b175bd8092e981a8>
- Schmeets, H. (2013). Sociale samenhang en welzijn: een paradox? In *www.cbs.nl*. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2013/44/sociale-samenhang-en-welzijn-een-paradox->

- Hochstenbach, C. (2024). Framing the housing crisis: politicization and depoliticization of the Dutch housing debate. *Housing Studies*, 1–26. <https://doi.org/10.1080/02673037.2024.2344844>
- Kanne, P., & Van Der Schelde, A. (2021). Vertrouwen in instituties en politieke leiders. In I&O Research, *Rapport* (Report No. 2021/182). I&O Research. <https://www.ioresearch.nl/wp-content/uploads/2021/09/politieke-peiling-io-research-ism-nrc-21-sept-2021.pdf>
- Korsten, A. F. A., & De Goede, P. (2006). Vertrouwen in overheidsbestuur: De theorie van Putnam over sociaal kapitaal. *Elsevier*, 1. <https://www.arnokorsten.nl/PDF/Politiek%20en%20democratie/Theorie%20van%20Putnam%20over%20vertrouwen.pdf>
- Lippmann, W. (1922). *Public Opinion*. Transaction Pub. https://monoskop.org/images/b/bf/Lippman_Walter_Public_Opinion.pdf
- Mauk, M. (2021). Quality of Democracy Makes a Difference, but Not for Everyone: How Political Interest, Education, and Conceptions of Democracy Condition the Relationship Between Democratic Quality and Political Trust. *Frontiers in Political Science*, 3. <https://doi.org/10.3389/fpos.2021.637344>
- Mijnlieff, G. (2022, 7 april). *Cody Hochstenbach: “Wooncrisis is resultaat van doelbewust beleid”*. Sociale Vraagstukken. <https://www.socialevraagstukken.nl/interview/cody-hochstenbach-wooncrisis-is-resultaat-van-doelbewust-beleid/>
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2024, November 27). *Programma Betaalbaar wonen*. Home | Volkshuisvesting Nederland. <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/programma-betaalbaar-wonen>
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2025, February 20). *Starters op de woningmarkt*. Home | Volkshuisvesting Nederland. <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/starters-op-de-woningmarkt>
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2023, 12 juli). *Maatschappelijk onbehagen: achtergronden en mogelijke oplossingen*. Nieuwsbericht | Sociaal en Cultureel Planbureau. <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2023/05/24/maatschappelijk-onbehagen-achtergronden-en-mogelijke-oplossingen>

- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2024, September 2). *Burgerperspectieven 2024 Bericht 2*. Publicatie | Sociaal En Cultureel Planbureau.
<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2024/09/03/burgerperspectieven-2024-bericht-2>
- Niehof, D. (2008). De rol van de Overheid op de Woningmarkt. [Masterthesis, Universiteit Twente].
 Geraadpleegd op 14 februari 2025, van https://essay.utwente.nl/58991/1/scriptie_D_Niehof.pdf
- Schilder, F., Daalhuizen, F., Groot, J., Lennartz, C., Van Der Staak, M., & PBL Planbureau voor de Leefomgeving. (2020). *Wonen en gevoelens van onbehagen? Een verkenning naar de relatie tussen onzekerheid, controle en het Nederlandse woonbeleid*. PBL Planbureau voor de Leefomgeving. <https://www.ouderworden2040.nl/wp-content/uploads/2021/05/pbl-2020-onbehagen-en-woonbeleid-4126.pdf>
- Smith, H. J., Pettigrew, T. F., Pippin, G. M., & Bialosiewicz, S. (2011). Relative deprivation. *Personality And Social Psychology Review*, 16(3), 203–232. <https://doi.org/10.1177/1088868311430825>
- The Editors of Salem Press. (2011). Theories of Social Movements. In *Sociology Reference Guide*. Salem Press.
https://www.biknotes.com/_files/ugd/b8b6dc_0d2f14d4f5b042e3bb2272da76673f00.pdf#page=104
- Treur, L., & Hoving, L. (2017). Woonlasten na pensionering. In www.rabobank.nl.
<https://www.rabobank.nl/kennis/d011328659-woonlasten-na-pensionering>
- Van Der Meer, T., & Hakhverdian, A. (2016). Political Trust as the Evaluation of Process and Performance: A Cross-National Study of 42 European Countries. *Political Studies*, 65(1), 81–102.
<https://doi.org/10.1177/0032321715607514>
- Van Der Vlis, F. (2024, March 21). *Dit doet financiële spanning met je brein*. Psychologie Magazine.
<https://www.psychologie.nl/artikel/financiele-stress-dit-doen-geldzorgen-met-je-brein/>
- Van Gorp, B. (2005). Where is the Frame? *European Journal Of Communication*, 20(4), 484–507.
<https://doi.org/10.1177/0267323105058253>
- Van Langen, P. H. G. (2024). Hoe verhoudt transparantie zich tot vertrouwen en sociale waarden? In responsiblesensinglab.org. Technische Universiteit Delft.
<https://responsiblesensinglab.org/storage/files/7396efa1-871b-4da8-bb32-bd627cdb8b35/Wetenschappelijk-rapport-Communicatie-en-Interactie-Sensoren-eindversie.pdf>

- Van Ryzin, G. (2007). Pieces of a puzzle: linking government performance, citizen satisfaction, and trust. *Public Performance & Management Review*, 30(4), 521–535. <https://doi.org/10.2753/pmr1530-9576300403>
- Verberk, M., Warnaar, M., & Bos, J. (2019). Hoe gaan mensen om met hoge woonlasten? In *kennisbundel.nl*. NIBUD. <https://www.kennisbundel.nl/wp-content/uploads/2019/09/Nibud-Rapport-Hoe-gaan-mensen-om-met-hoge-woonlasten-2019.pdf>
- Verwoerd, F., & Nozeman, E. (2013). Heffing op scheefwonen. *www.agora-magazine.org*. <https://agora-magazine.org/wp-content/uploads/2013/06/2013-2-Heffing-op-scheefwonen.pdf>
- Wahl-Jorgensen, K., & Hanitzsch, T. (2009). *Handbook of journalism studies*. Cardiff. https://www.academia.edu/522887/Wahl_Jorgensen_K_and_Hanitzsch_T_Eds_2009_Handbook_of_journalism_studies_New_York_and_London_Routledge_International_Communication_Association_Handbook_Series
- Zouridis, S., & Terpstra, B. L. (2024). Een presterende overheid, dus tevreden en vertrouwende burgers. Of toch niet? In *staatvandeuitvoering.nl*. Staat van de Uitvoering. <https://staatvandeuitvoering.nl/onderzoek/een-presterende-overheid-dus-tevreden-en-vertrouwende-burgers-of-toch-niet/>

8. Bijlagen

8.1. Bijlage 1

8.1.1. Variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren'

*Frequentietabellen van 'tevredenheid met overheidsfunctioneren'. Laat de frequentie per antwoordoptie zien. Laat ook de verdeling in staafdiagram zien.

```
FREQUENCIES VARIABLES=cv24p001
  /STATISTICS=MEDIAN MODE
  /BARCHART=FREQ
  /ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

[DataSet11] /Users/tessafleurke/Desktop/Sociologie RUG/Jaar 4 /Blok 4
/Bachelorwerkstuk/SPSS /BAW_datasetorigineel_S4885422.sav

Statistics

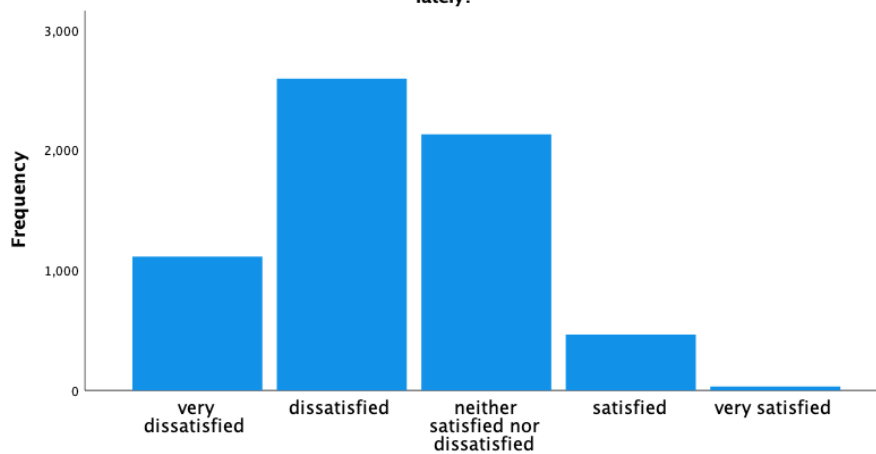
cv24p001 How dissatisfied or
satisfied are you, generally
speaking, about what the
government has done lately?

N	Valid	6330
	Missing	5729
Median		2.00
Mode		2

cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 very dissatisfied	1113	9.2	17.6	17.6
	2 dissatisfied	2592	21.5	40.9	58.5
	3 neither satisfied nor dissatisfied	2129	17.7	33.6	92.2
	4 satisfied	464	3.8	7.3	99.5
	5 very satisfied	32	.3	.5	100.0
	Total	6330	52.5	100.0	
Missing	System	5729	47.5		
Total		12059	100.0		

How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?

How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?

*Het grootste deel van de respondenten zit aan de linkerkant van de verdeling, wat betekent dat de meeste respondenten (erg) ontevreden zijn met het functioneren van de overheid.

* Beschrijvende statistieken van 'tevredenheid met overheidsfunctioneren'. Toont gemiddelde, minimum, maximum, standaarddeviatie en aantal geldige waarden.

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=cv24p001
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Descriptives

	Descriptive Statistics				
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?	6330	1	5	2.32	.864
Valid N (listwise)	6330				

*Het gemiddelde is 2,32, dit is net onder het midden van de schaal. Standaarddeviatie 0,864 wijst op redelijke spreiding.

8.1.2. Variabele 'zorgen over wooncrisis' en bewerkingen

*Frequentietabellen van 'zorgen over wooncrisis'. Laat de frequentie per antwoordoptie zien. Laat ook de verdeling in staafdiagram zien.

FREQUENCIES VARIABLES=xg23a025

/STATISTICS= MEDIAN MODE

/BARChart FREQ

/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

Statistics

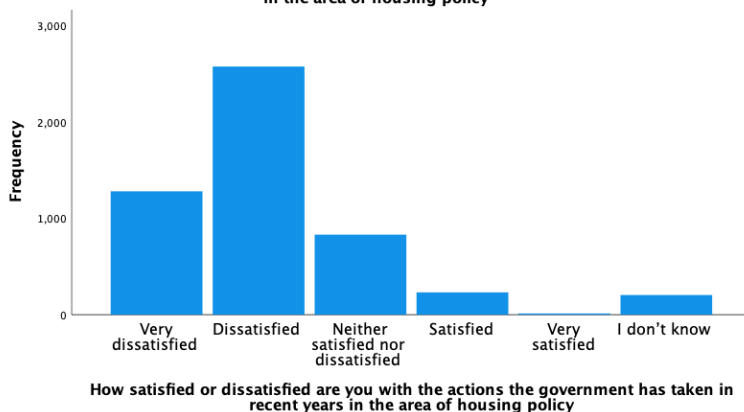
xg23a025 How satisfied or dissatisfied are you with the actions the government has taken in recent years in the area of housing policy

N	Valid	5124
	Missing	6935
Median		2.00
Mode		2

xg23a025 How satisfied or dissatisfied are you with the actions the government has taken in recent years in the area of housing policy

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Very dissatisfied	1278	10.6	24.9	24.9
	2 Dissatisfied	2570	21.3	50.2	75.1
	3 Neither satisfied nor dissatisfied	829	6.9	16.2	91.3
	4 Satisfied	231	1.9	4.5	95.8
	5 Very satisfied	13	.1	.3	96.0
	6 I don't know	203	1.7	4.0	100.0
	Total	5124	42.5	100.0	
Missing	System	6935	57.5		
Total		12059	100.0		

How satisfied or dissatisfied are you with the actions the government has taken in recent years in the area of housing policy

*De meeste respondenten zijn (erg) ontevreden met het woonbeleid van de overheid.

*Beschrijvende statistieken van 'zorgen over wooncrisis'. Laat het

minimum, maximum, gemiddelde en standaarddeviatie zien.
 DATASET ACTIVATE DataSet10.

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=xg23a025
  /STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Descriptives

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
xg23a025 How satisfied or dissatisfied are you with the actions the government has taken in recent years in the area of housing policy	5124	1	6	2.17	1.105
Valid N (listwise)	5124				

*Gemiddelde van 2,17 ligt onder het midden van de schaal.
 Standaarddeviatie 1,105 wijst op grote spreiding tussen punten.

*spiegelen zorgen over wooncrisis, zodat interpretatie overeen komt met andere variabelen.

```
RECODE xg23a025 (1=5) (2=4) (5=1) (4=2) (3=3) (6=SYSMIS) INTO
  zorgenwoonspieg.
EXECUTE.
```

*door de variabele te spiegelen zullen alle variabelen in de goede 'richting' staan; hoe hoger de score, hoe meer zorgen.

*Frequentietabellen van 'zorgen over wooncrisis'. Laat de frequentie per antwoordoptie zien. Laat ook de verdeling in staafdiagram zien.

```
FREQUENCIES VARIABLES=zorgenwoonspieg
  /STATISTICS= MEDIAN MODE
  /BARCHART FREQ
  /ORDER=ANALYSIS.
```

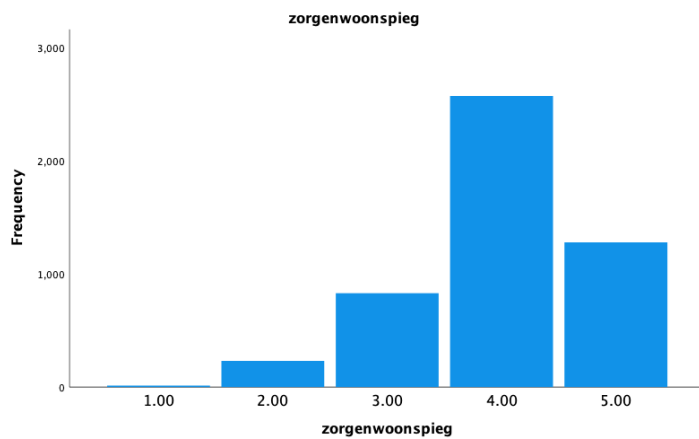
Frequencies

Statistics

zorgenwoonspieg

N	Valid	4921
	Missing	7138
Median		4.0000
Mode		4.00

zorgenwoonspieg					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	13	.1	.3	.3
	2.00	231	1.9	4.7	5.0
	3.00	829	6.9	16.8	21.8
	4.00	2570	21.3	52.2	74.0
	5.00	1278	10.6	26.0	100.0
	Total	4921	40.8	100.0	
Missing	System	7138	59.2		
Total		12059	100.0		

*Beschrijvende statistieken van 'zorgen over wooncrisis'. Laat het minimum, maximum, gemiddelde en standaarddeviatie zien.

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=zorgenwoonspieg
  /STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Descriptives

	N	Descriptive Statistics			
		Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
zorgenwoonspieg	4921	1.00	5.00	3.9894	.79983
Valid N (listwise)	4921				

*centreren van onafhankelijke variabele 'zorgen over wooncrisis', ter voorkoming van multicollineariteit.

```
COMPUTE zorgenwoon_c=zorgenwoonspieg - 3.99.
EXECUTE.
```

8.1.3. Variabele 'betaalbaarheid woonlasten' en bewerkingen

*Frequentietabellen van 'betaalbaarheid van woonlasten' voor bewerking.
 FREQUENCIES VARIABLES=vu23e006
 /STATISTICS= MEDIAN MODE
 /BARCHART FREQ
 /ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

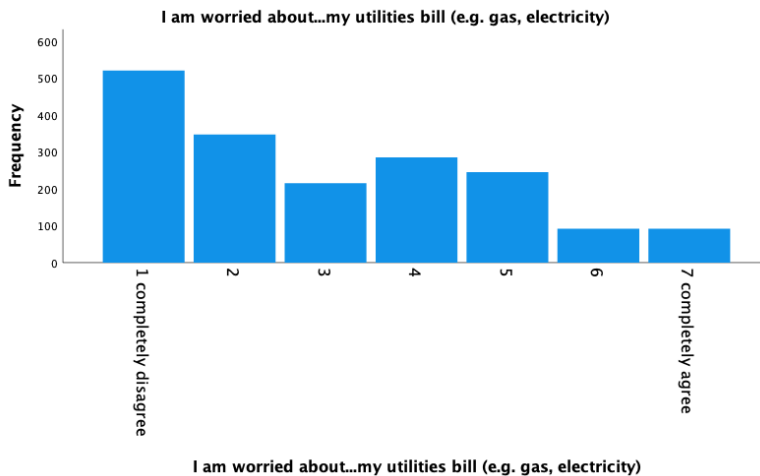
Statistics

vu23e006 I am worried about...my
 utilities bill (e.g. gas, electricity)

N	Valid	1796
	Missing	10263
Median		3.00
Mode		1

vu23e006 I am worried about...my utilities bill (e.g. gas, electricity)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 1 completely disagree	520	4.3	29.0	29.0
	2 2	347	2.9	19.3	48.3
	3 3	215	1.8	12.0	60.2
	4 4	285	2.4	15.9	76.1
	5 5	245	2.0	13.6	89.8
	6 6	92	.8	5.1	94.9
	7 7 completely agree	92	.8	5.1	100.0
	Total	1796	14.9	100.0	
Missing	System	10263	85.1		
Total		12059	100.0		

FREQUENCIES VARIABLES=vu23e009
 /STATISTICS=MEDIAN MODE
 /BARCHART FREQ
 /ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

Statistics

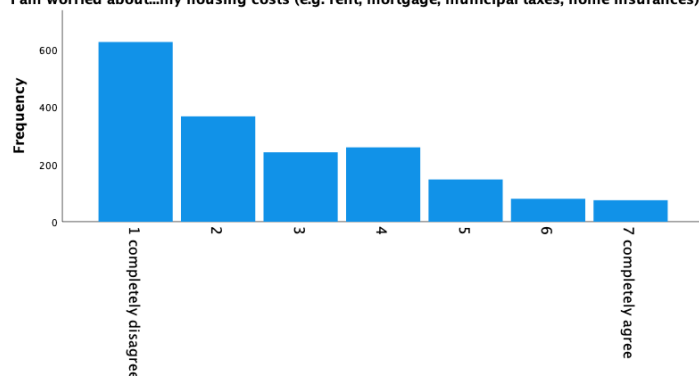
vu23e009 I am worried about...my housing costs (e.g. rent, mortgage, municipal taxes, home insurances)

N	Valid	1796
	Missing	10263
Median		2.00
Mode		1

vu23e009 I am worried about...my housing costs (e.g. rent, mortgage, municipal taxes, home insurances)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 1 completely disagree	626	5.2	34.9	34.9
	2 2	367	3.0	20.4	55.3
	3 3	242	2.0	13.5	68.8
	4 4	259	2.1	14.4	83.2
	5 5	147	1.2	8.2	91.4
	6 6	80	.7	4.5	95.8
	7 7 completely agree	75	.6	4.2	100.0
	Total	1796	14.9	100.0	
Missing	System	10263	85.1		
Total		12059	100.0		

I am worried about...my housing costs (e.g. rent, mortgage, municipal taxes, home insurances)

I am worried about...my housing costs (e.g. rent, mortgage, municipal taxes, home ...

*Grootste deel van respondenten maakt zich geen tot weinig zorgen over betalen van de nutsrekening of kosten voor de woning . Beide verdelingen zijn rechtsscheef.

*Beschrijvende statistieken van 'betaalbaarheid van woonlasten' voor bewerking.

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=vu23e006
  /STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Descriptives

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
vu23e006 I am worried about...my utilities bill (e.g. gas, electricity)	1796	1	7	3.02	1.827
Valid N (listwise)	1796				


```
DESCRIPTIVES VARIABLES=vu23e009
  /STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Descriptives

	Descriptive Statistics				
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
vu23e009 I am worried about...my housing costs (e.g. rent, mortgage, municipal taxes, home insurances)	1796	1	7	2.71	1.748
Valid N (listwise)	1796				

*Voor de eerste stelling ligt het gemiddelde net onder het midden van schaal (3,02) en standaarddeviatie duidt op erg veel spreiding (1,827).
 *Voor de tweede stelling ligt gemiddelde onder het midden van de schaal (2,71) en wederom duidt standaarddeviatie op grote spreiding (1,748).

*Betrouwbaarheidsanalyse door Cronbach's Alpha te berekenen. *Hiermee wordt gemeten in hoeverre de items dezelfde onderliggende eigenschappen meten.

```
RELIABILITY
  /VARIABLES=vu23e006 vu23e009
  /SCALE('ALL VARIABLES') ALL
  /MODEL=ALPHA.
```

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	1796	14.9
	Excluded ^a	10263	85.1
	Total	12059	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.822	2

*Cronbach's Alpha van 0,822 dus items meten goed zelfde onderliggende eigenschappen, dus goed om samen te voegen.

*Samenvoegen van de items door gemiddelde te nemen van beide variabelen.

```
COMPUTE woonlasten_bbh=(vu23e006 + vu23e009) / 2.
EXECUTE.
```

*Items samengevoegd tot een variabele. Gemiddelde genomen van beide items.

*spiegelen betaalbaarheid woonlasten, zodat interpretatie overeenkomt met andere variabelen.

```
RECODE woonlasten_bbh (4=4) (1=7) (2=6) (3=5) (5=3) (6=2) (7=1)
  (1.5=6.5) (2.5=5.5) (3.5=4.5)
  (4.5=3.5) (5.5=2.5) (6.5=1.5) INTO woonlastenspieg.
```

EXECUTE.

*Frequentietabellen van 'betaalbaarheid van woonlasten' na bewerking.
 FREQUENCIES VARIABLES=woonlastenspieg
 /STATISTICS= MEDIAN MODE
 /BARCHART FREQ
 /ORDER=ANALYSIS.

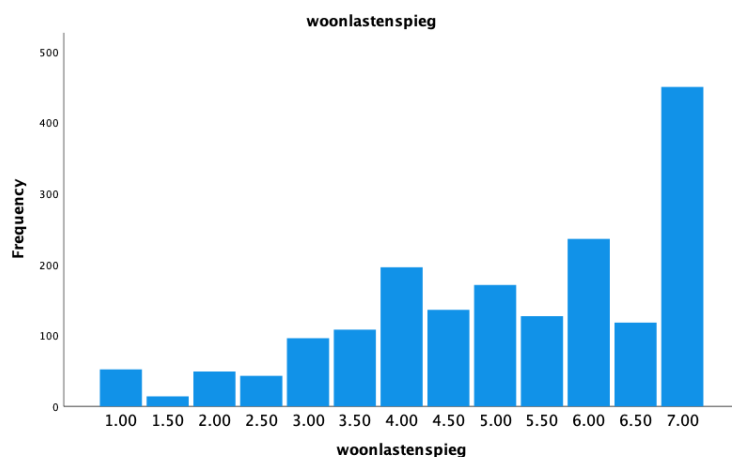
Frequencies

Statistics

woonlastenspieg

N	Valid	1796
	Missing	10263
Median		5.5000
Mode		7.00

		woonlastenspieg			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	52	.4	2.9	2.9
	1.50	14	.1	.8	3.7
	2.00	49	.4	2.7	6.4
	2.50	43	.4	2.4	8.8
	3.00	96	.8	5.3	14.1
	3.50	108	.9	6.0	20.2
	4.00	196	1.6	10.9	31.1
	4.50	136	1.1	7.6	38.6
	5.00	171	1.4	9.5	48.2
	5.50	127	1.1	7.1	55.2
	6.00	236	2.0	13.1	68.4
	6.50	118	1.0	6.6	74.9
	7.00	450	3.7	25.1	100.0
	Total	1796	14.9	100.0	
Missing	System	10263	85.1		
Total		12059	100.0		

*Verdeling is nog steeds rechtsscheef. Door het nemen van het gemiddelde zijn er nu 13 antwoordopties.

*Beschrijvende statistieken van 'betaalbaarheid van woonlasten' na

```

bewerking.
DESCRIPTIVES VARIABLES=woonlastenspieg
  /STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.

```

Descriptives

	Descriptive Statistics				
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
woonlastenspieg	1796	1.00	7.00	5.1375	1.64707
Valid N (listwise)	1796				

*Het minimum en maximum is nog steeds 1-7, maar nu met tussenstapjes van 0,5. Gemiddelde van 2,863 laat wederom zien dat verdeling rechtsscheef verdeeld is.

*centreren van modererende variabele 'betaalbaarheid van woonlasten', ter voorkoming van multicollineariteit.
 COMPUTE woonlasten_c=woonlastenspieg - 5.14.
 EXECUTE.

8.1.4. Variabele 'leeftijd'

```
*Frequentietabellen van 'leeftijd'.
FREQUENCIES VARIABLES=leeftijd
  /STATISTICS=MEAN MEDIAN MODE
  /ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

Statistics

leeftijd Age of the household member

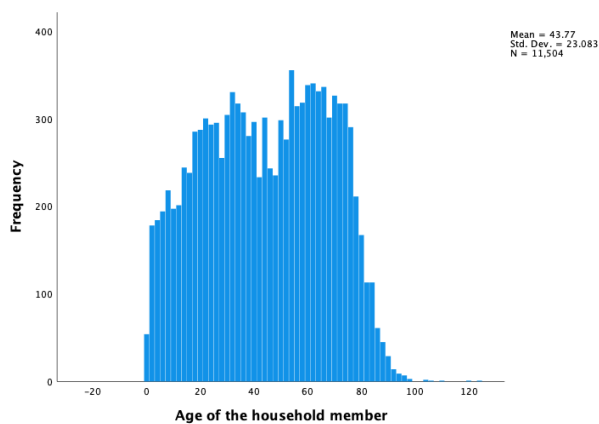
N	Valid	11504
	Missing	555
Mean		43.77
Median		44.00
Mode		53

*Meest voorkomende leeftijd is 53 jaar. Gemiddelde leeftijd is 43,77 jaar.

*Histogram en beschrijvende statistieken van 'leeftijd'.

```
GRAPH
  /HISTOGRAM=leeftijd.
```

Graph


```
DESCRIPTIVES VARIABLES=leeftijd
  /STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Descriptives

	Descriptive Statistics				
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
leeftijd Age of the household member	11504	0	123	43.77	23.083
Valid N (listwise)	11504				

*Histogram is niet normaal verdeeld. Standaarddeviatie van 23,083 duidt op veel spreiding tussen de punten. Leeftijden boven 103 worden niet als realistisch gezien; deze zullen worden uitgesloten van de analyse.

8.1.5. Variabele 'netto-inkomen'

*Frequentietabellen van 'netto-inkomen'. Laat de frequentie per antwoordoptie zien. Laat ook de verdeling in staafdiagram zien.

```
FREQUENCIES VARIABLES=nettocat
/STATISTICS= MEDIAN MODE
/BARCHART FREQ
/ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

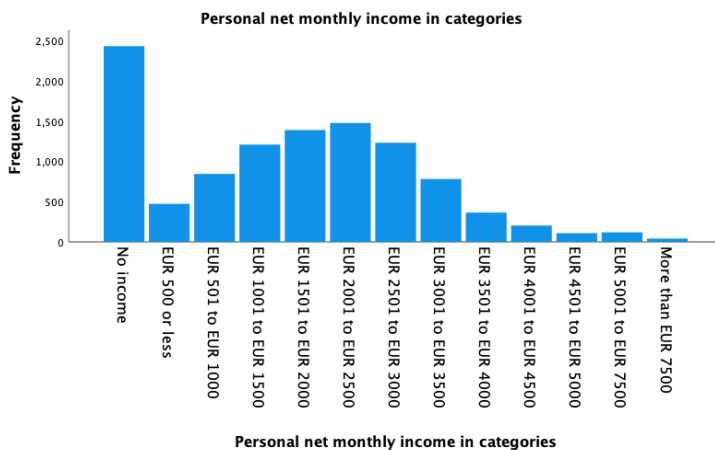
Statistics

nettocat Personal net monthly income in categories

N	Valid	10679
	Missing	1380
Median		4.00
Mode		0

nettocat Personal net monthly income in categories

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0 No income	2433	20.2	22.8	22.8
	1 EUR 500 or less	473	3.9	4.4	27.2
	2 EUR 501 to EUR 1000	845	7.0	7.9	35.1
	3 EUR 1001 to EUR 1500	1209	10.0	11.3	46.4
	4 EUR 1501 to EUR 2000	1391	11.5	13.0	59.5
	5 EUR 2001 to EUR 2500	1478	12.3	13.8	73.3
	6 EUR 2501 to EUR 3000	1232	10.2	11.5	84.8
	7 EUR 3001 to EUR 3500	782	6.5	7.3	92.2
	8 EUR 3501 to EUR 4000	364	3.0	3.4	95.6
	9 EUR 4001 to EUR 4500	203	1.7	1.9	97.5
	10 EUR 4501 to EUR 5000	109	.9	1.0	98.5
	11 EUR 5001 to EUR 7500	119	1.0	1.1	99.6
	12 More than EUR 7500	41	.3	.4	100.0
Total		10679	88.6	100.0	
Missing	13 I really dont know	293	2.4		
	14 I prefer not to say	426	3.5		
	System	661	5.5		
	Total	1380	11.4		
Total		12059	100.0		

*De verdeling is meer rechtsscheef. Grootste deel van respondenten geeft aan geen inkomen te hebben.

*Beschrijvende statistieken van 'netto-inkomen'. Laat het minimum, maximum, gemiddelde en standaarddeviatie zien.

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=nettocat
  /STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Descriptives

	Descriptive Statistics				
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
nettocat Personal net monthly income in categories	10679	0	12	3.67	2.794
Valid N (listwise)	10679				

*Met gemiddelde van 3,67 ligt het onder het midden van de schaal. Een standaarddeviatie van 2,794 duidt op grote mate van spreiding.

8.1.6. Associatiematen originele steekproef

*associatiematen voor samenhang tussen variabelen.

*correlatie tussen twee categorische variabelen met Cramer's V.

CROSSTABS

/TABLES=cv24p001 BY zorgenwoonspieg woonlastenspieg nettocat

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Crosstabs

cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately? * zorgenwoonspieg

Crosstab

Count

		zorgenwoonspieg					Total
		1.00	2.00	3.00	4.00	5.00	
cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?	1 very dissatisfied	4	10	50	281	479	824
	2 dissatisfied	4	41	188	1160	494	1887
	3 neither satisfied nor dissatisfied	1	88	405	729	162	1385
	4 satisfied	1	64	88	159	16	328
	5 very satisfied	1	4	2	2	12	21
Total		11	207	733	2331	1163	4445

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	.495	.000
	Cramer's V	.248	.000
N of Valid Cases		4445	

cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately? * woonlastenspieg

Crosstab

Count

		woonlastenspieg													Total
		1.00	1.50	2.00	2.50	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	
cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?	1 very dissatisfied	21	2	19	8	17	16	30	22	23	19	17	14	66	274
	2 dissatisfied	16	7	16	19	37	34	79	56	68	48	108	49	188	725
	3 neither satisfied nor dissatisfied	13	3	6	9	26	40	61	41	52	44	82	41	119	537
	4 satisfied	0	0	3	2	6	8	10	10	13	12	14	10	44	132
	5 very satisfied	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	3	8
Total		51	12	45	39	86	98	181	129	156	123	222	114	420	1676

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	.240	.000
	Cramer's V	.120	.000
N of Valid Cases		1676	

cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately? * nettocat Personal net monthly income in categories

Crosstab

Count

		nettocat Personal net monthly income in categories													Total
		0 No income	1 EUR 500 or less	2 EUR 501 to 1000	3 EUR 1001 to 1500	4 EUR 1501 to 2000	5 EUR 2001 to 2500	6 EUR 2501 to 3000	7 EUR 3001 to 3500	8 EUR 3501 to 4000	9 EUR 4001 to 4500	10 EUR 4501 to 5000	11 EUR 5001 to 7500	12 More than EUR 7500	
cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?	1 very dissatisfied	82	29	93	169	162	158	139	91	28	11	10	13	5	990
	2 dissatisfied	154	77	194	324	387	431	328	243	101	63	29	29	8	2368
	3 neither satisfied nor dissatisfied	176	81	187	241	288	324	287	171	84	41	21	18	4	1923
	4 satisfied	35	20	19	33	53	62	62	70	29	15	8	12	5	423
	5 very satisfied	2	1	1	4	5	8	1	0	2	1	0	1	0	26
Total		449	208	494	771	895	983	817	575	244	131	68	73	22	5730

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	.153	.000
	Cramer's V	.076	.000
N of Valid Cases		5730	

CROSSTABS

```

/TABLES=woonlastenspieg nettocat BY zorgenwoonspieg
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT
/COUNT ROUND CELL.

```

Crosstabs

woonlastenspieg * zorgenwoonspieg

Crosstab

Count

		zorgenwoonspieg				Total
		2.00	3.00	4.00	5.00	
woonlastenspieg	1.00	4	4	21	19	48
	1.50	0	1	4	6	11
	2.00	0	3	17	24	44
	2.50	0	7	21	13	41
	3.00	7	17	35	28	87
	3.50	3	15	44	30	92
	4.00	9	31	78	41	159
	4.50	6	24	64	27	121
	5.00	7	27	86	32	152
	5.50	4	23	60	22	109
	6.00	14	36	118	39	207
	6.50	1	24	59	18	102
	7.00	18	68	206	104	396
Total		73	280	813	403	1569

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	.205	.002
	Cramer's V	.118	.002
N of Valid Cases		1569	

nettocat Personal net monthly income in categories * zorgenwoonspieg Crosstab

Count

		zorgenwoonspieg					Total
		1.00	2.00	3.00	4.00	5.00	
nettocat Personal net monthly income in categories	0 No income	4	19	56	156	88	323
	1 EUR 500 or less	1	10	29	74	30	144
	2 EUR 501 to EUR 1000	1	17	79	212	110	419
	3 EUR 1001 to EUR 1500	0	25	94	334	188	641
	4 EUR 1501 to EUR 2000	4	28	106	382	197	717
	5 EUR 2001 to EUR 2500	1	27	122	434	212	796
	6 EUR 2501 to EUR 3000	0	31	110	339	155	635
	7 EUR 3001 to EUR 3500	0	22	69	240	110	441
	8 EUR 3501 to EUR 4000	1	10	40	100	40	191
	9 EUR 4001 to EUR 4500	0	9	21	59	22	111
	10 EUR 4501 to EUR 5000	0	6	9	20	8	43
	11 EUR 5001 to EUR 7500	0	5	11	22	10	48
	12 More than EUR 7500	0	1	4	4	1	10
Total		12	210	750	2376	1171	4519

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	.127	.011
	Cramer's V	.064	.011
N of Valid Cases		4519	

CROSSTABS

/TABLES= nettocat BY woonlastenspieg

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

nettocat Personal net monthly income in categories * woonlastenspieg Crosstabulation

Count

		woonlastenspieg														Total
		1.00	1.50	2.00	2.50	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00		
nettocat Personal net monthly income in categories	0 No income	4	0	3	3	5	8	15	6	10	8	16	7	30	115	
	1 EUR 500 or less	0	1	1	1	3	4	10	8	4	5	4	3	14	58	
	2 EUR 501 to EUR 1000	4	2	9	2	12	7	15	8	18	9	20	12	33	151	
	3 EUR 1001 to EUR 1500	14	2	11	7	18	15	26	24	23	9	27	13	65	254	
	4 EUR 1501 to EUR 2000	6	2	9	10	12	16	38	16	22	15	39	10	58	253	
	5 EUR 2001 to EUR 2500	9	2	9	6	12	24	26	26	28	27	40	20	66	295	
	6 EUR 2501 to EUR 3000	8	3	2	4	6	14	23	23	26	23	36	20	72	260	
	7 EUR 3001 to EUR 3500	3	0	2	3	8	8	18	8	14	14	27	16	55	176	
	8 EUR 3501 to EUR 4000	0	1	1	0	3	2	7	4	4	6	8	8	14	58	
	9 EUR 4001 to EUR 4500	0	0	1	0	0	1	0	4	5	5	7	6	11	40	
	10 EUR 4501 to EUR 5000	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	4	1	2	10	
	11 EUR 5001 to EUR 7500	0	0	0	0	0	2	1	0	2	0	2	0	9	16	
	12 More than EUR 7500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	
Total		48	13	48	36	80	102	180	127	156	121	230	116	433	1690	

Crosstabs

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	.301	.294
	Cramer's V	.087	.294
N of Valid Cases		1690	

*correlatie tussen continue en categorische variabele met ANOVA.
 ONEWAY leeftijd BY cv24p001
 /ES=OVERALL
 /MISSING ANALYSIS
 /CRITERIA=CILEVEL(0.95) .

Oneway

ANOVA

leeftijd Age of the household member

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	33531.329	4	8382.832	24.595	.000
Within Groups	2071244.135	6077	340.833		
Total	2104775.465	6081			

ANOVA Effect Sizes^a

		Point Estimate	95% Confidence Interval	
			Lower	Upper
leeftijd Age of the household member	Eta-squared	.016	.010	.022
	Epsilon-squared	.015	.009	.022
	Omega-squared Fixed-effect	.015	.009	.022
	Omega-squared Random-effect	.004	.002	.005

a. Eta-squared and Epsilon-squared are estimated based on the fixed-effect model.

ONEWAY leeftijd BY zorgenwoonspieg
 /ES=OVERALL
 /MISSING ANALYSIS
 /CRITERIA=CILEVEL(0.95) .

Oneway

ANOVA

leeftijd Age of the household member

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	7887.205	4	1971.801	6.065	.000
Within Groups	1560479.017	4800	325.100		
Total	1568366.222	4804			

ANOVA Effect Sizes^a

		Point Estimate	95% Confidence Interval	
			Lower	Upper
leeftijd Age of the household member	Eta-squared	.005	.001	.009
	Epsilon-squared	.004	.001	.008
	Omega-squared Fixed-effect	.004	.001	.008
	Omega-squared Random-effect	.001	.000	.002

a. Eta-squared and Epsilon-squared are estimated based on the fixed-effect model.

ONEWAY leeftijd BY woonlastenspieg
 /ES=OVERALL
 /MISSING ANALYSIS
 /CRITERIA=CILEVEL(0.95) .

Oneway

ANOVA

leeftijd Age of the household member

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
--	----------------	----	-------------	---	------

Between Groups	4179.530	12	348.294	1.091	.363
Within Groups	568539.550	1781	319.225		
Total	572719.080	1793			

ANOVA Effect Sizes^{a,b}

		Point Estimate	95% Confidence Interval	
			Lower	Upper
leeftijd Age of the household member	Eta-squared	.007	.000	.010
	Epsilon-squared	.001	-.007	.003
	Omega-squared Fixed-effect	.001	-.007	.003
	Omega-squared Random-effect	.000	-.001	.000

a. Eta-squared and Epsilon-squared are estimated based on the fixed-effect model.

b. Negative but less biased estimates are retained, not rounded to zero.

```

ONEWAY leeftijd BY nettocat
  /ES=OVERALL
  /MISSING ANALYSIS
  /CRITERIA=CILEVEL(0.95) .

```

Oneway

ANOVA

leeftijd Age of the household member

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2408998.871	12	200749.906	632.769	.000
Within Groups	3383855.295	10666	317.256		
Total	5792854.166	10678			

ANOVA Effect Sizes^a

		Point Estimate	95% Confidence Interval	
			Lower	Upper
leeftijd Age of the household member	Eta-squared	.416	.402	.428
	Epsilon-squared	.415	.402	.427
	Omega-squared Fixed-effect	.415	.402	.427
	Omega-squared Random-effect	.056	.053	.059

a. Eta-squared and Epsilon-squared are estimated based on the fixed-effect model.

*de samenhang tussen de variabelen, gerapporteerd in het resultaten hoofdstuk.

8.1.7. Vergelijking originele steekproef met populatie

*vergelijking originele steekproef met populatie op basis van drie kenmerken.

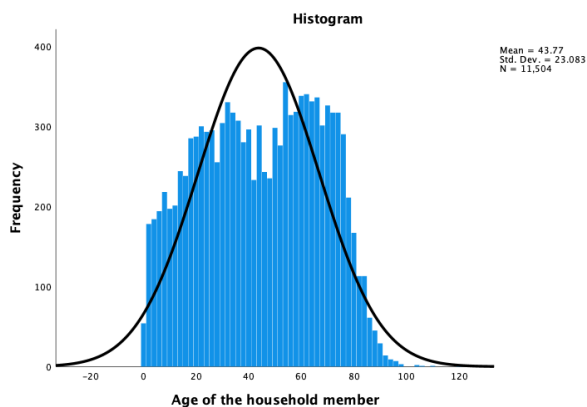
```
FREQUENCIES VARIABLES=leeftijd
/FORMAT=NOTABLE
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN
/HISTOGRAM NORMAL
/ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

Statistics

leeftijd Age of the household member

N	Valid	11504
	Missing	555
Mean		43.77
Median		44.00
Std. Deviation		23.083
Minimum		0
Maximum		123


```
FREQUENCIES VARIABLES=nettocat
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

Statistics

nettocat Personal net monthly income in categories

N	Valid	10679
	Missing	1380
Mean		3.67
Median		4.00
Std. Deviation		2.794
Minimum		0
Maximum		12

nettocat Personal net monthly income in categories

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0 No income	2433	20.2	22.8	22.8
	1 EUR 500 or less	473	3.9	4.4	27.2
	2 EUR 501 to EUR 1000	845	7.0	7.9	35.1
	3 EUR 1001 to EUR 1500	1209	10.0	11.3	46.4
	4 EUR 1501 to EUR 2000	1391	11.5	13.0	59.5
	5 EUR 2001 to EUR 2500	1478	12.3	13.8	73.3
	6 EUR 2501 to EUR 3000	1232	10.2	11.5	84.8
	7 EUR 3001 to EUR 3500	782	6.5	7.3	92.2
	8 EUR 3501 to EUR 4000	364	3.0	3.4	95.6
	9 EUR 4001 to EUR 4500	203	1.7	1.9	97.5
	10 EUR 4501 to EUR 5000	109	.9	1.0	98.5
	11 EUR 5001 to EUR 7500	119	1.0	1.1	99.6
	12 More than EUR 7500	41	.3	.4	100.0
	Total	10679	88.6	100.0	
Missing	13 I really dont know	293	2.4		
	14 I prefer not to say	426	3.5		
	System	661	5.5		
	Total	1380	11.4		
Total		12059	100.0		

```

FREQUENCIES VARIABLES=oplcat
  /STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN
  /ORDER=ANALYSIS.

```

Frequencies

Statistics

oplcat Level of education in categories

N	Valid	10862
	Missing	1197
Mean		3.61
Median		4.00
Std. Deviation		1.668
Minimum		1
Maximum		6

oplcat Level of education in categories

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 primary school	1728	14.3	15.9	15.9
	2 vmbo (intermediate secondary education, US: junior high school)	1720	14.3	15.8	31.7
	3 havo/vwo (higher secondary education/preparatory university education, US: senior high school)	1082	9.0	10.0	41.7
	4 mbo (intermediate vocational education, US: junior college)	2344	19.4	21.6	63.3
	5 hbo (higher vocational education, US: college)	2523	20.9	23.2	86.5

	6 wo (university)	1465	12.1	13.5	100.0
	Total	10862	90.1	100.0	
Missing	9	1	.0		
	System	1196	9.9		
	Total	1197	9.9		
Total		12059	100.0		

*representativiteit van de originele steekproef wordt vergeleken met de definitieve steekproef en populatie. er wordt voor drie variabelen vergeleken, namelijk leeftijd, netto-inkomen en opleidingsniveau.

8.1.8. Interactieterm voor moderatie

*interactieterm voor moderatie.

```
COMPUTE interactie_zorgen_woonl= zorgenwoon_c * woonlasten_c.
EXECUTE.
```

*interactieterm wordt gemaakt voor verklarende variabele en modererende variabele te vermenigvuldigen. hier wordt de moderatie mee getoetst.

8.1.9. Selectie één lid per huishouden en respondenten boven 18 jaar

*één lid per huishouden selecteren.

* Stap 1: Maak een random getal voor iedereen.

```
COMPUTE random_number = RV.UNIFORM(0,1).
EXECUTE.
```

* Stap 2: Sorteert op nohouse_encr en random_number.

```
SORT CASES BY nohouse_encr (A) random_number (A).
```

* Stap 3: Maak een nummer binnen elk huishouden (1 = eerste persoon).

```
DO IF ($CASENUM = 1).
  COMPUTE person_in_household = 1.
ELSE IF (nohouse_encr = LAG(nohouse_encr)).
  COMPUTE person_in_household = LAG(person_in_household) + 1.
ELSE.
  COMPUTE person_in_household = 1.
END IF.
EXECUTE.
```

* Stap 4: Selecteer alleen de eerste persoon per huishouden.

```
SELECT IF (person_in_household = 1).
EXECUTE.
```

*om te voldoen aan assumptie van onafhankelijke waarnemingen wordt er een willekeurige selectie gemaakt van één lid per huishouden.

*respondenten boven 18 jaar selecteren.

```
SELECT IF (leeftijd >= 18).
EXECUTE.
```

8.1.10. Missende waarden

*missende waarden per variabele.

`DATASET ACTIVATE DataSet8.`

`FREQUENCIES VARIABLES= cv24p001 zorgenwoonspieg woonlastenspieg
leeftijd nettocat.`

Frequencies

		Statistics				
		cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?	zorgenwoonspieg	woonlastenspieg	leeftijd Age of the household member	nettocat Personal net monthly income in categories
N	Valid	3239	2577	974	4725	4389
	Missing	1486	2148	3751	0	336

*missende waarden uit analyse.

`SELECT IF (NOT MISSING(cv24p001) AND NOT MISSING(zorgenwoonspieg) AND
NOT MISSING(woonlastenspieg)
AND NOT MISSING(leeftijd) AND NOT MISSING(nettocat)).
EXECUTE.`

*de missende waarden voor elke variabele worden uit de analyse gehaald.

8.2. Bijlage 2

8.2.1. Beschrijvende statistieken definitieve steekproef

*beschrijvende statistieken definitieve steekproef.

Dataset Activate

```
FREQUENCIES VARIABLES=cv24p001 zorgenwoonspieg woonlastenspieg leeftijd
nettocat
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

		Statistics				
		cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?	zorgenwoonspieg	woonlastenspieg	leeftijd Age of the household member	nettocat Personal net monthly income in categories
N	Valid	769	769	769	769	769
	Missing	0	0	0	0	0
Mean		2.32	3.9974	5.1664	59.94	4.69
Median		2.00	4.0000	5.5000	63.00	5.00
Std. Deviation		.851	.79057	1.67285	17.082	2.165
Minimum		1	2.00	1.00	18	0
Maximum		5	5.00	7.00	94	12

Frequency Table

cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 very dissatisfied	122	15.9	15.9	15.9
	2 dissatisfied	350	45.5	45.5	61.4
	3 neither satisfied nor dissatisfied	232	30.2	30.2	91.5
	4 satisfied	61	7.9	7.9	99.5
	5 very satisfied	4	.5	.5	100.0
	Total	769	100.0	100.0	

zorgenwoonspieg

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2.00	36	4.7	4.7	4.7
	3.00	133	17.3	17.3	22.0
	4.00	397	51.6	51.6	73.6
	5.00	203	26.4	26.4	100.0
	Total	769	100.0	100.0	

woonlastenspieg

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
--	--	-----------	---------	---------------	-----------------------

Valid	1.00	25	3.3	3.3	3.3
	1.50	5	.7	.7	3.9
	2.00	22	2.9	2.9	6.8
	2.50	22	2.9	2.9	9.6
	3.00	35	4.6	4.6	14.2
	3.50	41	5.3	5.3	19.5
	4.00	78	10.1	10.1	29.6
	4.50	70	9.1	9.1	38.8
	5.00	66	8.6	8.6	47.3
	5.50	49	6.4	6.4	53.7
	6.00	98	12.7	12.7	66.4
	6.50	55	7.2	7.2	73.6
	7.00	203	26.4	26.4	100.0
	Total	769	100.0	100.0	

leeftijd Age of the household member					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18	3	.4	.4	.4
	19	5	.7	.7	1.0
	20	2	.3	.3	1.3
	21	2	.3	.3	1.6
	22	4	.5	.5	2.1
	23	5	.7	.7	2.7
	24	3	.4	.4	3.1
	25	3	.4	.4	3.5
	26	8	1.0	1.0	4.6
	27	1	.1	.1	4.7
	28	8	1.0	1.0	5.7
	29	4	.5	.5	6.2
	30	9	1.2	1.2	7.4
	31	8	1.0	1.0	8.5
	32	7	.9	.9	9.4
	33	15	2.0	2.0	11.3
	34	6	.8	.8	12.1
	35	8	1.0	1.0	13.1
	36	4	.5	.5	13.7
	37	6	.8	.8	14.4
	38	5	.7	.7	15.1
	39	5	.7	.7	15.7
	40	7	.9	.9	16.6
	41	5	.7	.7	17.3
	42	6	.8	.8	18.1
	43	6	.8	.8	18.9
	44	10	1.3	1.3	20.2
	45	9	1.2	1.2	21.3
	46	7	.9	.9	22.2
	47	10	1.3	1.3	23.5
	48	10	1.3	1.3	24.8
	49	10	1.3	1.3	26.1
	50	16	2.1	2.1	28.2
	51	6	.8	.8	29.0
	52	10	1.3	1.3	30.3

53	9	1.2	1.2	31.5
54	12	1.6	1.6	33.0
55	14	1.8	1.8	34.9
56	7	.9	.9	35.8
57	16	2.1	2.1	37.8
58	12	1.6	1.6	39.4
59	15	2.0	2.0	41.4
60	19	2.5	2.5	43.8
61	19	2.5	2.5	46.3
62	15	2.0	2.0	48.2
63	19	2.5	2.5	50.7
64	13	1.7	1.7	52.4
65	15	2.0	2.0	54.4
66	15	2.0	2.0	56.3
67	21	2.7	2.7	59.0
68	17	2.2	2.2	61.2
69	13	1.7	1.7	62.9
70	28	3.6	3.6	66.6
71	19	2.5	2.5	69.1
72	22	2.9	2.9	71.9
73	24	3.1	3.1	75.0
74	26	3.4	3.4	78.4
75	28	3.6	3.6	82.1
76	22	2.9	2.9	84.9
77	17	2.2	2.2	87.1
78	20	2.6	2.6	89.7
79	9	1.2	1.2	90.9
80	8	1.0	1.0	91.9
81	10	1.3	1.3	93.2
82	8	1.0	1.0	94.3
83	14	1.8	1.8	96.1
84	14	1.8	1.8	97.9
85	3	.4	.4	98.3
86	5	.7	.7	99.0
87	1	.1	.1	99.1
90	4	.5	.5	99.6
92	1	.1	.1	99.7
93	1	.1	.1	99.9
94	1	.1	.1	100.0
Total	769	100.0	100.0	

nettocat Personal net monthly income in categories

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0 No income	25	3.3	3.3	3.3
	1 EUR 500 or less	18	2.3	2.3	5.6
	2 EUR 501 to EUR 1000	62	8.1	8.1	13.7
	3 EUR 1001 to EUR 1500	127	16.5	16.5	30.2
	4 EUR 1501 to EUR 2000	134	17.4	17.4	47.6
	5 EUR 2001 to EUR 2500	145	18.9	18.9	66.4
	6 EUR 2501 to EUR 3000	112	14.6	14.6	81.0
	7 EUR 3001 to EUR 3500	81	10.5	10.5	91.5

8 EUR 3501 to EUR 4000	32	4.2	4.2	95.7
9 EUR 4001 to EUR 4500	18	2.3	2.3	98.0
10 EUR 4501 to EUR 5000	4	.5	.5	98.6
11 EUR 5001 to EUR 7500	7	.9	.9	99.5
12 More than EUR 7500	4	.5	.5	100.0
Total	769	100.0	100.0	

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=cv24p001 woonlastenspieg zorgenwoonspieg
leeftijd nettocat
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Descriptives

	Descriptive Statistics				
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?	769	1	5	2.32	.851
woonlastenspieg	769	1.00	7.00	5.1664	1.67285
zorgenwoonspieg	769	2.00	5.00	3.9974	.79057
leeftijd Age of the household member	769	18	94	59.94	17.082
nettocat Personal net monthly income in categories	769	0	12	4.69	2.165
Valid N (listwise)	769				

*beschrijvende statistieken van de definitieve steekproef, gerapporteerd in resultaten hoofdstuk.

8.2.2. Selectieve uitval definitieve steekproef

8.2.2.1. Leeftijd

*vergelijking definitieve steekproef met populatie op basis van drie kenmerken.

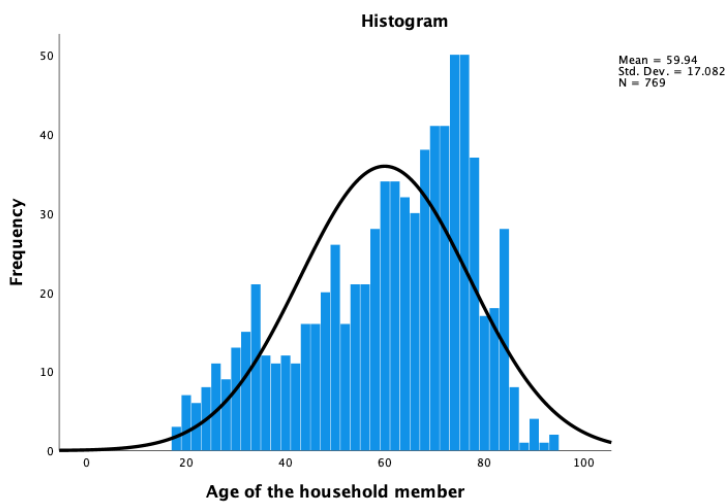
```
FREQUENCIES VARIABLES=leeftijd  
  /FORMAT=NOTABLE  
  /STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN  
  /HISTOGRAM NORMAL  
  /ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

Statistics

leeftijd Age of the household member

N	Valid	769
	Missing	0
Mean		59.94
Median		63.00
Std. Deviation		17.082
Minimum		18
Maximum		94

8.2.2.2. Netto-inkomen

```
FREQUENCIES VARIABLES=nettocat
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

Statistics

nettocat Personal net monthly
income in categories

N	Valid	769
	Missing	0
Mean		4.69
Median		5.00
Std. Deviation		2.165
Minimum		0
Maximum		12

nettocat Personal net monthly income in categories

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0 No income	25	3.3	3.3	3.3
	1 EUR 500 or less	18	2.3	2.3	5.6
	2 EUR 501 to EUR 1000	62	8.1	8.1	13.7
	3 EUR 1001 to EUR 1500	127	16.5	16.5	30.2
	4 EUR 1501 to EUR 2000	134	17.4	17.4	47.6
	5 EUR 2001 to EUR 2500	145	18.9	18.9	66.4
	6 EUR 2501 to EUR 3000	112	14.6	14.6	81.0
	7 EUR 3001 to EUR 3500	81	10.5	10.5	91.5
	8 EUR 3501 to EUR 4000	32	4.2	4.2	95.7
	9 EUR 4001 to EUR 4500	18	2.3	2.3	98.0
	10 EUR 4501 to EUR 5000	4	.5	.5	98.6
	11 EUR 5001 to EUR 7500	7	.9	.9	99.5
	12 More than EUR 7500	4	.5	.5	100.0
	Total	769	100.0	100.0	

8.2.2.3. Opleidingsniveau

```
FREQUENCIES VARIABLES=oplcat
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.
```

Frequencies

Statistics

oplcat Level of education in categories

N	Valid	768
	Missing	1
Mean		3.89
Median		4.00
Std. Deviation		1.466
Minimum		1
Maximum		6

oplcat Level of education in categories

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 primary school	44	5.7	5.7	5.7
	2 vmbo (intermediate secondary education, US: junior high school)	145	18.9	18.9	24.6
	3 havo/vwo (higher secondary education/preparatory university education, US: senior high school)	78	10.1	10.2	34.8
	4 mbo (intermediate vocational education, US: junior college)	185	24.1	24.1	58.9
	5 hbo (higher vocational education, US: college)	220	28.6	28.6	87.5
	6 wo (university)	96	12.5	12.5	100.0
	Total	768	99.9	100.0	
Missing	System	1	.1		
Total		769	100.0		

*representativiteit van de definitieve steekproef wordt vergeleken met de originele steekproef en de populatie. er wordt voor drie variabelen vergeleken, namelijk leeftijd, netto-inkomen en opleidingsniveau.

8.2.3. Associatiematen definitieve steekproef

*associatiematen voor samenhang tussen variabelen.

*correlatie tussen twee categorische variabelen met Cramer's V.

CROSSTABS

/TABLES=cv24p001 BY zorgenwoonspieg woonlastenspieg nettocat

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Crosstabs

cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately? * zorgenwoonspieg

Crosstab

Count

		zorgenwoonspieg				Total
		2.00	3.00	4.00	5.00	
cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?	1 very dissatisfied	2	6	40	74	122
	2 dissatisfied	10	33	210	97	350
	3 neither satisfied nor dissatisfied	15	80	109	28	232
	4 satisfied	9	12	38	2	61
	5 very satisfied	0	2	0	2	4
Total		36	133	397	203	769

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	.495	.000
	Cramer's V	.286	.000
N of Valid Cases		769	

cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately? * woonlastenspieg

Crosstab

Count

		woonlastenspiegel														Total
		1.00	1.50	2.00	2.50	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00		
cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?	1 very dissatisfied	10	0	8	4	10	8	14	12	8	7	8	6	27	122	
	2 dissatisfied	9	3	8	10	15	11	31	31	30	20	52	26	104	350	
	3 neither satisfied nor dissatisfied	6	2	4	5	9	18	27	22	20	17	31	20	51	232	
	4 satisfied	0	0	2	2	1	4	6	5	8	5	6	3	19	61	
	5 very satisfied	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2	4	
Total		25	5	22	22	35	41	78	70	66	49	98	55	203	769	

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	.278	.124
	Cramer's V	.139	.124
N of Valid Cases		769	

cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately? * nettocat Personal net monthly income in categories
Crosstab

Count

		nettocat Personal net monthly income in categories													Total
		0 No income	1 EUR 500 or less	2 EUR 501 to 1000	3 EUR 1001 to 1500	4 EUR 1501 to 2000	5 EUR 2001 to 2500	6 EUR 2501 to 3000	7 EUR 3001 to 3500	8 EUR 3501 to 4000	9 EUR 4001 to 4500	10 EUR 4501 to 5000	11 EUR 5001 to 7500	12 More than EUR 7500	
cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?	1 very dissatisfied	4	1	10	24	30	19	19	10	1	1	1	1	1	122
	2 dissatisfied	12	9	25	63	51	73	43	38	18	12	1	2	3	350
	3 neither satisfied nor dissatisfied	7	6	23	32	41	44	42	20	12	3	0	2	0	232
	4 satisfied	2	2	3	6	12	8	8	13	1	2	2	2	0	61
	5 very satisfied	0	0	1	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	4
	Total	25	18	62	127	134	145	112	81	32	18	4	7	4	769

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	.282	.099
	Cramer's V	.141	.099
N of Valid Cases		769	

CROSSTABS

```

/TABLES=woonlastenspieg nettocat BY zorgenwoonspieg
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT
/COUNT ROUND CELL.

```

Crosstabs

Case Processing Summary

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
woonlastenspieg * zorgenwoonspieg	769	100.0%	0	0.0%	769	100.0%
nettocat Personal net monthly income in categories * zorgenwoonspieg	769	100.0%	0	0.0%	769	100.0%

woonlastenspieg * zorgenwoonspieg

Crosstab

Count

		zorgenwoonspieg				Total
		2.00	3.00	4.00	5.00	
woonlastenspieg	1.00	2	1	13	9	25
	1.50	0	1	2	2	5
	2.00	0	2	10	10	22
	2.50	0	3	10	9	22
	3.00	1	8	14	12	35
	3.50	1	7	15	18	41
	4.00	7	15	36	20	78
	4.50	4	12	39	15	70
	5.00	3	10	37	16	66
	5.50	0	11	30	8	49
	6.00	6	16	61	15	98
	6.50	0	12	34	9	55
	7.00	12	35	96	60	203
Total		36	133	397	203	769

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	.254	.067
	Cramer's V	.146	.067
N of Valid Cases		769	

nettocat Personal net monthly income in categories * zorgenwoonspieg

Crosstab

Count

		zorgenwoonspieg				Total
		2.00	3.00	4.00	5.00	
nettocat Personal net monthly income in categories	0 No income	1	2	14	8	25
	1 EUR 500 or less	1	5	8	4	18
	2 EUR 501 to EUR 1000	4	14	28	16	62
	3 EUR 1001 to EUR 1500	7	18	61	41	127
	4 EUR 1501 to EUR 2000	5	20	76	33	134
	5 EUR 2001 to EUR 2500	6	23	73	43	145
	6 EUR 2501 to EUR 3000	7	20	54	31	112
	7 EUR 3001 to EUR 3500	2	13	48	18	81
	8 EUR 3501 to EUR 4000	1	9	18	4	32

	9 EUR 4001 to EUR 4500	1	4	9	4	18
	10 EUR 4501 to EUR 5000	1	1	2	0	4
	11 EUR 5001 to EUR 7500	0	2	4	1	7
	12 More than EUR 7500	0	2	2	0	4
Total		36	133	397	203	769

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	.193	.805
	Cramer's V	.111	.805
N of Valid Cases		769	

CROSSTABS

/TABLES= nettocat BY woonlastenspieg

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Crosstabs

nettocat Personal net monthly income in categories * woonlastenspieg Crosstabulation

Count

		woonlastenspieg													Total
		1.00	1.50	2.00	2.50	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	
nettocat Personal net monthly income in categories	0 No income	3	0	0	1	1	0	2	3	3	1	5	1	5	25
	1 EUR 500 or less	0	0	1	1	2	0	2	3	1	2	2	1	3	18
	2 EUR 501 to EUR 1000	2	0	5	0	4	2	4	4	4	3	12	3	19	62
	3 EUR 1001 to EUR 1500	10	1	6	6	7	8	14	13	13	2	9	7	31	127
	4 EUR 1501 to EUR 2000	4	0	4	8	5	12	22	12	12	9	17	5	24	134
	5 EUR 2001 to EUR 2500	3	2	4	4	6	12	11	15	10	13	17	9	39	145
	6 EUR 2501 to EUR 3000	2	1	0	1	4	4	11	11	10	8	15	13	32	112
	7 EUR 3001 to EUR 3500	1	0	1	1	5	3	6	5	7	4	12	8	28	81
	8 EUR 3501 to EUR 4000	0	1	1	0	0	0	6	1	2	5	5	5	6	32
	9 EUR 4001 to EUR 4500	0	0	0	0	0	0	0	3	2	2	2	2	7	18
	10 EUR 4501 to EUR 5000	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	4
	11 EUR 5001 to EUR 7500	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	4	7
	12 More than EUR 7500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4
Total		25	5	22	22	35	41	78	70	66	49	98	55	203	769

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	.452	.218
	Cramer's V	.130	.218
N of Valid Cases		769	

*correlatie tussen continue en categorische variabele met ANOVA.
 ONEWAY leeftijd BY cv24p001
 /ES=OVERALL
 /MISSING ANALYSIS
 /CRITERIA=CILEVEL(0.95) .

Oneway

ANOVA

leeftijd Age of the household member

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	3170.031	4	792.508	2.741	.028
Within Groups	220922.336	764	289.165		
Total	224092.367	768			

ANOVA Effect Sizes^{a,b}

		Point Estimate	95% Confidence Interval	
			Lower	Upper
leeftijd Age of the household member	Eta-squared	.014	.000	.030
	Epsilon-squared	.009	-.005	.025
	Omega-squared Fixed-effect	.009	-.005	.025
	Omega-squared Random-effect	.002	-.001	.006

a. Eta-squared and Epsilon-squared are estimated based on the fixed-effect model.

b. Negative but less biased estimates are retained, not rounded to zero.

ONEWAY leeftijd BY zorgenwoonspieg
 /ES=OVERALL
 /MISSING ANALYSIS
 /CRITERIA=CILEVEL(0.95) .

Oneway

ANOVA

leeftijd Age of the household member

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	527.619	3	175.873	.602	.614
Within Groups	223564.748	765	292.242		
Total	224092.367	768			

ANOVA Effect Sizes^{a,b}

		Point Estimate	95% Confidence Interval	
			Lower	Upper
leeftijd Age of the household member	Eta-squared	.002	.000	.010
	Epsilon-squared	-.002	-.004	.006
	Omega-squared Fixed-effect	-.002	-.004	.006
	Omega-squared Random-effect	-.001	-.001	.002

a. Eta-squared and Epsilon-squared are estimated based on the fixed-effect model.

b. Negative but less biased estimates are retained, not rounded to zero.

```
ONEWAY leeftijd BY woonlastenspieg
/ES=OVERALL
/MISSING ANALYSIS
/CRITERIA=CILEVEL(0.95) .
```

Oneway

ANOVA

leeftijd Age of the household member

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	6349.182	12	529.098	1.837	.039
Within Groups	217743.185	756	288.020		
Total	224092.367	768			

ANOVA Effect Sizes^{a,b}

		Point Estimate	95% Confidence Interval	
			Lower	Upper
leeftijd Age of the household member	Eta-squared	.028	.000	.039
	Epsilon-squared	.013	-.016	.024
	Omega-squared Fixed-effect	.013	-.016	.024
	Omega-squared Random-effect	.001	-.001	.002

a. Eta-squared and Epsilon-squared are estimated based on the fixed-effect model.

b. Negative but less biased estimates are retained, not rounded to zero.

```
ONEWAY leeftijd BY nettocat
/ES=OVERALL
/MISSING ANALYSIS
/CRITERIA=CILEVEL(0.95) .
```

Oneway

ANOVA

leeftijd Age of the household member

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	29816.525	12	2484.710	9.669	.000
Within Groups	194275.842	756	256.979		
Total	224092.367	768			

ANOVA Effect Sizes^a

		Point Estimate	95% Confidence Interval	
			Lower	Upper
leeftijd Age of the household member	Eta-squared	.133	.079	.165
	Epsilon-squared	.119	.065	.152
	Omega-squared Fixed-effect	.119	.065	.152
	Omega-squared Random-effect	.011	.006	.015

a. Eta-squared and Epsilon-squared are estimated based on the fixed-effect model.

*de samenhang tussen de variabelen, gerapporteerd in het resultaten hoofdstuk.

8.2.4. Regressieanalyse

*regressie uitvoeren en assumpties controleren.

REGRESSION

/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS CI(95) R ANOVA COLLIN TOL CHANGE ZPP

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT cv24p001

/METHOD=ENTER leeftijd nettocat

/METHOD=ENTER zorgenwoon_c

/METHOD=ENTER woonlasten_c

/METHOD=ENTER interactie_zorgen_woonl

/SCATTERPLOT=(*ZRESID ,*ZPRED)

/RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID)

/SAVE PRED ZPRED COOK LEVER RESID ZRESID DFFIT.

Regression

Model Summary^e

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	Change Statistics			Sig. F Change
						F Change	df1	df2	
1	.128 ^a	.016	.014	.845	.016	6.401	2	766	.002
2	.404 ^b	.163	.160	.780	.147	134.279	1	765	.000
3	.409 ^c	.168	.163	.779	.004	3.948	1	764	.047
4	.410 ^d	.168	.163	.779	.001	.593	1	763	.441

a. Predictors: (Constant), nettocat Personal net monthly income in categories, leeftijd Age of the household member

b. Predictors: (Constant), nettocat Personal net monthly income in categories, leeftijd Age of the household member, zorgenwoon_c

c. Predictors: (Constant), nettocat Personal net monthly income in categories, leeftijd Age of the household member, zorgenwoon_c, woonlasten_c

d. Predictors: (Constant), nettocat Personal net monthly income in categories, leeftijd Age of the household member, zorgenwoon_c, woonlasten_c, interactie_zorgen_woonl

e. Dependent Variable: cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	9.149	2	4.574	6.401	.002 ^b
	Residual	547.431	766	.715		
	Total	556.580	768			
2	Regression	90.890	3	30.297	49.769	.000 ^c
	Residual	465.690	765	.609		
	Total	556.580	768			
3	Regression	93.285	4	23.321	38.458	.000 ^d
	Residual	463.295	764	.606		
	Total	556.580	768			
4	Regression	93.644	5	18.729	30.868	.000 ^e
	Residual	462.936	763	.607		
	Total	556.580	768			

a. Dependent Variable: cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?

b. Predictors: (Constant), nettocat Personal net monthly income in categories, leeftijd Age of the household member

c. Predictors: (Constant), nettocat Personal net monthly income in categories, leeftijd Age of the household member, zorgenwoon_c

d. Predictors: (Constant), nettocat Personal net monthly income in categories, leeftijd Age of the household member, zorgenwoon_c, woonlasten_c

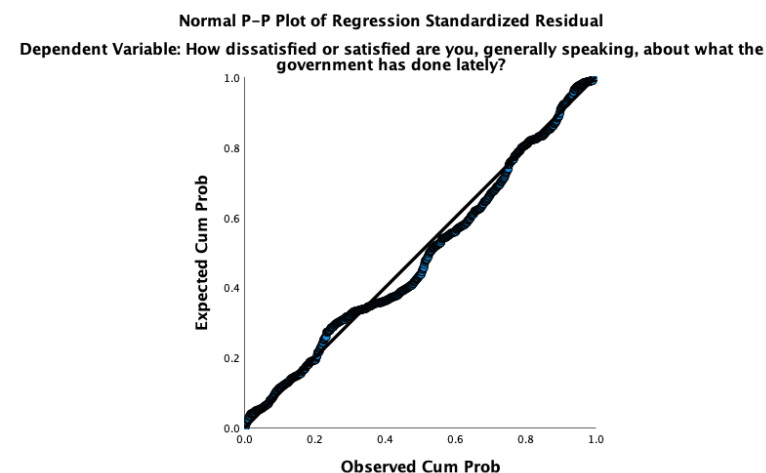
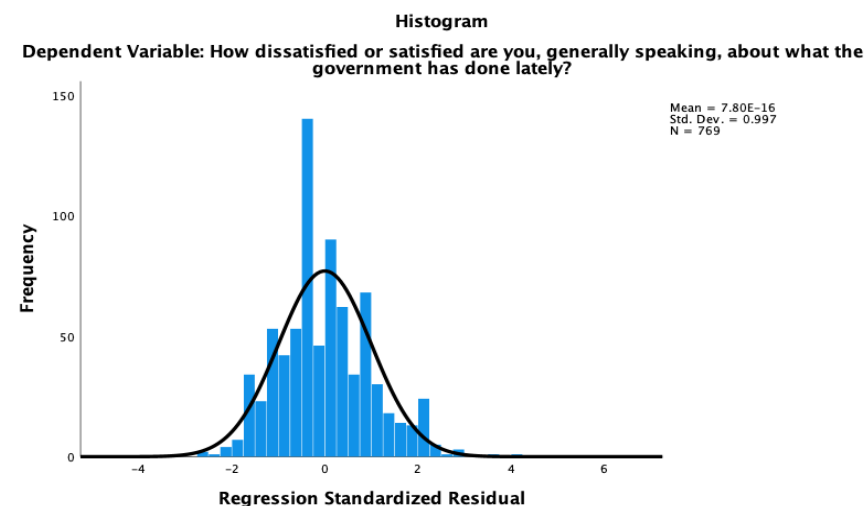
e. Predictors: (Constant), nettocat Personal net monthly income in categories, leeftijd Age of the household member, zorgenwoon_c, woonlasten_c, interactie_zorgen_woonl

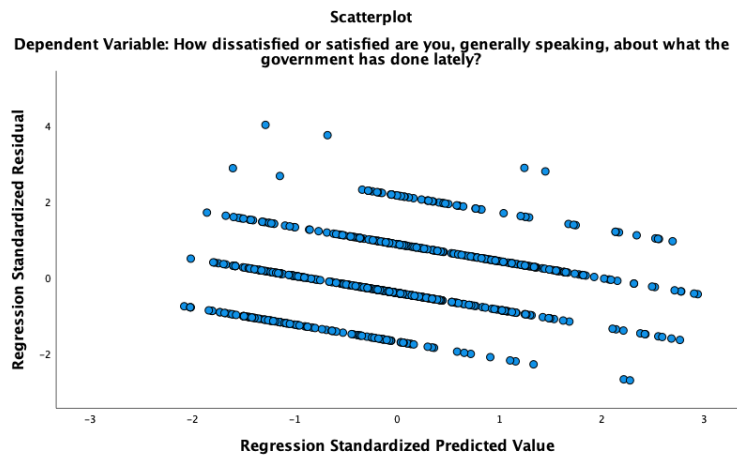
Coefficients ^a													
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics	
		B	Std. Error				Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
1	(Constant)	2.585	.127		20.275	.000	2.334	2.835					
	leeftijd Age of the household member	-.006	.002	-.120	-3.349	.001	-.009	-.002	-.118	-.120	-.120	.999	1.001
	nettocat Personal net monthly income in categories	.019	.014	.050	1.382	.167	-.008	.047	.045	.050	.050	.999	1.001
2	(Constant)	2.585	.118		21.974	.000	2.354	2.816					
	leeftijd Age of the household member	-.005	.002	-.105	-3.174	.002	-.008	-.002	-.118	-.114	-.105	.997	1.003
	nettocat Personal net monthly income in categories	.010	.013	.027	.802	.423	-.015	.036	.045	.029	.027	.995	1.005
	zorgenwoon_c	-.414	.036	-.384	-11.588	.000	-.484	-.344	-.390	-.386	-.383	.995	1.005
3	(Constant)	2.624	.119		22.042	.000	2.391	2.858					
	leeftijd Age of the household member	-.006	.002	-.111	-3.347	.001	-.009	-.002	-.118	-.120	-.110	.989	1.011
	nettocat Personal net monthly income in categories	.006	.013	.015	.432	.666	-.020	.032	.045	.016	.014	.963	1.039
	zorgenwoon_c	-.408	.036	-.379	-11.431	.000	-.479	-.338	-.390	-.382	-.377	.990	1.010
	woonlasten_c	.034	.017	.067	1.987	.047	.000	.068	.090	.072	.066	.952	1.050
4	(Constant)	2.628	.119		22.049	.000	2.394	2.862					

leeftijd Age of the household member	-.006	.002	-.112	-3.375	.001	-.009	-.002	-.118	-.121	-.111	.987	1.013
netto cat Personal net monthly income in categories	.006	.013	.015	.450	.653	-.020	.032	.045	.016	.015	.962	1.039
zorgen woon_c	-.408	.036	-.379	-11.424	.000	-.478	-.338	-.390	-.382	-.377	.990	1.011
woonlasten_c	.032	.017	.064	1.868	.062	-.002	.067	.090	.067	.062	.936	1.068
interactie_zorg en_woonl	.016	.021	.026	.770	.441	-.025	.057	.033	.028	.025	.980	1.021

a. Dependent Variable: cv24p001 How dissatisfied or satisfied are you, generally speaking, about what the government has done lately?

Charts

*er wordt gekeken naar regressiecoëfficiënten, verklaarde variantie en de controle van assumpties is van belang. over het algemeen wordt er aan de assumpties van lineaire regressie voldaan.

8.3. Bijlage 3

8.3.1. Assumpties lineaire regressieanalyse

1) Onafhankelijke waarnemingen

De assumptie van onafhankelijke waarnemingen houdt in dat de observaties in de dataset niet onderling afhankelijk mogen zijn van elkaar. De waarde van de ene observatie mag geen invloed hebben op de waarde van een andere observatie. De oorspronkelijke dataset bestond uit leden uit verschillende huishoudens, waaronder ook meerdere leden van éénzelfde huishouden. Dit zorgt ervoor dat de waarnemingen niet onafhankelijk van elkaar zouden zijn. Leden van éénzelfde huishouden kunnen invloed op elkaar uitoefenen, en dit zou de resultaten mogelijk vertekenen. Om deze reden is er voor gekozen een willekeurige selectie te maken van één lid per huishouden, zodat elk huishouden maar één keer voorkomt in de analyse. Om deze selectie willekeurig te laten verlopen, is er eerst een willekeurig getal toegekend aan elke respondent in de dataset. Vervolgens is de data gesorteerd op het nummer van hun huishouden en het willekeurig toegewezen getal. De respondent met het laagste getal kwam bovenaan en alleen de eerste persoon van elk huishouden geselecteerd. Aangezien de getallen op willekeurige wijze zijn toegewezen, had elke respondent een gelijke kans om geselecteerd te worden. Door de selectie is er voldaan aan de assumptie van onafhankelijke waarnemingen.

2) Lineariteit

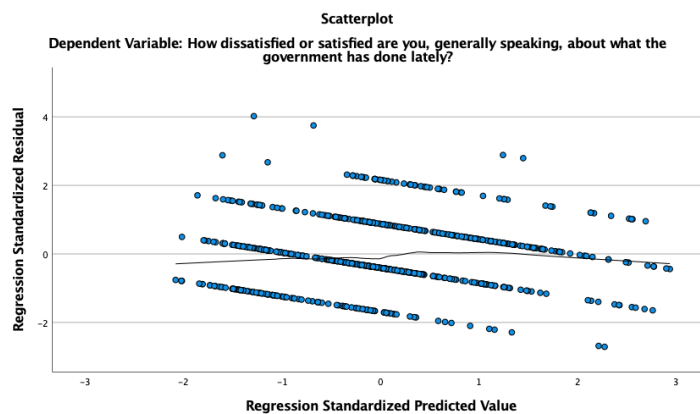
Voor de assumptie van lineariteit is het van belang dat de relatie tussen de onafhankelijke variabele 'zorgen over wooncrisis' en de afhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren' lineair is. Dit betekent dat een verandering in de onafhankelijke variabele gepaard gaat met een proportionele verandering in de afhankelijke variabele. Door een spreidingsdiagram te maken van de voorspelde waarden tegen de gestandaardiseerde residuen kan er worden beoordeeld of er aan de assumptie wordt voldaan, zoals in Figuur 2. De afhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren' is een categorische variabele, met een ordinale schaal. Dit zorgt ervoor dat er in het spreidingsdiagram horizontale lijnen te zien zijn. Het toevoegen van de Loess-lijn door het diagram, laat zien dat de verdeling redelijk lineair is, aangezien de lijn vrijwel recht is. Dit wijst erop dat er aan de assumptie van lineariteit wordt voldaan.

3) Homoscedasticiteit

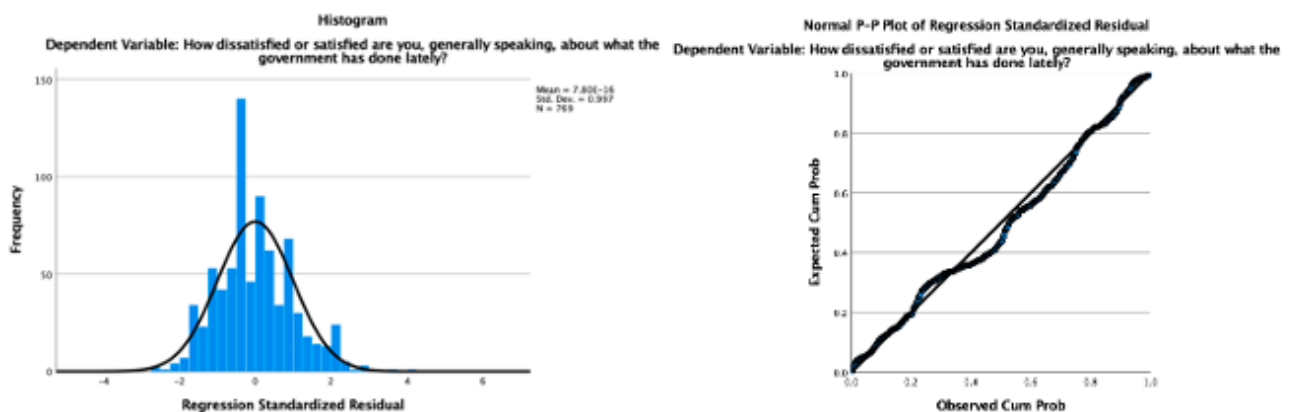
De assumptie homoscedasticiteit verwijst naar de constante variantie van de residuen voor alle waarden van de afhankelijke variabele. In andere woorden moet de spreiding gelijk zijn over alle niveaus van de afhankelijke variabele. Deze assumptie wordt wederom gecontroleerd met het spreidingsdiagram in Figuur 2. Het is van belang dat de spreiding van de punten ongeveer gelijk zijn over de hele lijn. Er kan gesteld worden dat er aan de assumptie van homoscedasticiteit is voldaan.

4) Normale verdeling residuen

Als laatst wordt er gecontroleerd voor de normaliteit van de residuen. Dit betekent dat de residuen een normale verdeling hebben. Het is van belang dat deze normaal verdeeld zijn, aangezien de p -waarden en betrouwbaarheidsintervallen foutieve informatie kunnen geven wanneer hier niet aan wordt voldaan. Deze assumptie wordt gecontroleerd met zowel een histogram, als PP-plot, te zien in Figuur 3. Het histogram laat enige asymmetrie en een piek rond het gemiddelde zien. De PP-plot laat zien dat de punten grotendeels langs de diagonaal liggen, maar er zijn enkele afwijkingen in het midden te zien. Deze bevindingen wijzen op een lichte schending van de normaliteitsassumptie, echter is er voor gekozen toch gebruik te maken van een lineaire regressie. Dit besluit is gerechtvaardigd omdat lineaire regressie robuust is tegen kleine afwijkingen van normaliteit, vooral bij een grotere steekproefgrootte ($N = 769$). De schendingen hebben naar verwachting geen substantieel effect op de uitkomsten van de regressieanalyse.

Figuur 2. Spreidingsdiagram van voorspelde waarden tegen gestandaardiseerde residuen ter controle van assumpties lineariteit en homoscedasticiteit.

Figuur 3. Links: Histogram met normale verdeling van de residuen van afhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren', ter controle van assumptie normaliteit. Rechts: PP-plot met geobserveerde waarden tegenover verwachte waarden van de afhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren', ter controle van assumptie normaliteit.

8.3.2. Controle op multicollineariteit

Om multicollineariteit tussen de onafhankelijke variabelen te toetsen, is gebruikgemaakt van de Variation Inflation Factor (VIF). Deze maat geeft aan in hoeverre de variantie van een regressiecoëfficiënt wordt vergroot door samenhang met andere voorspellers in het model. VIF waarden onder 5 worden doorgaans als acceptabel beschouwd; waarden boven 10 duiden op sterke multicollineariteit. Dit zorgt ervoor dat de interpretatie van individuele effecten moeilijker wordt door vergrote standaardfouten.

In Tabel 6 worden de VIF waarden per model per variabele weergegeven. In dit geval liggen alle VIF waarden rond de waarde 1. Dit betekent dat er geen sprake is van multicollineariteit en er geen sterke samenhang tussen variabelen is. De regressiecoëfficiënten zijn betrouwbaar geschat en iedere variabele schat een uniek effect op de onafhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren'.

Tabel 6: VIF waarden per model per variabele

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
	VIF	VIF	VIF	VIF
Leeftijd	1,001	1,003	1,011	1,013
Netto-inkomen	1,001	1,005	1,039	1,039
Zorgen wooncrisis ²		1,005	1,010	1,011
Betaalbaarheid woonlasten ²			1,050	1,068
Zorgen wooncrisis * Betaalbaarheid woonlasten				1,021

8.3.3. Controle op invloedrijke observaties en herhaalde analyse

Om te bepalen of er invloedrijke observaties in de analyse zitten, is gekeken naar verschillende diagnostische hulpmiddelen. Deze hulpmiddelen zijn; de gestandaardiseerde residuen, Cook's Distance, Leverage en DFFIT. Invloedrijke punten zijn belangrijk om te identificeren, aangezien zij een grote invloed kunnen hebben op de geschatte regressielijn. Voor elke diagnostische statistiek zijn alle observaties benoemd die buiten de gehanteerde grenswaarden vallen voor de verschillende statistieken. Voor de residuen, Leverage en DFFIT zijn er een aantal observaties toegevoegd aan de Tabel, om kritischer te kunnen kijken naar verschillende hoge waarden. Deze observaties zijn in Tabel 7 weergegeven. Het aantal observaties verschilt per statistiek, aangezien er verschillende grenswaarden worden gehanteerd.

Als eerste wordt er gekeken naar de gestandaardiseerde residuen. Een residu is het verschil tussen de geobserveerde waarde en de verwachte waarde van de afhankelijke variabele. Er wordt hier gekeken naar de gestandaardiseerde residuen, wat inhoudt dat het residu is gedeeld door zijn standaarddeviatie. Een waarde buiten het bereik van -3 tot +3 wordt als uitbijter beschouwd. Deze observatie zou de resultaten kunnen vertekenen. Alleen de grootste twee observaties vallen buiten de gehanteerde grenswaarde, maar er komen 9 andere grote observaties ook bij de andere statistieken voor.

De Leverage is een maat die aangeeft hoe ver een waarneming van het gemiddelde van de onafhankelijke variabelen ligt. Bij een hoge Leverage waarde oefent de observatie meer invloed uit op de voorspelde waarde en trekt de observatie de regressielijn meer hun richting op. Leverage-waarden liggen altijd tussen 0 en 1. De grenswaarde die wordt gehanteerd is $\sqrt{h_c > \frac{3p}{n}}$, waarbij $\frac{3*6}{769} = 0,023$. Dit betekent dat Leverage waarden groter dan 0,023 worden gezien als invloedrijk. Echter, is deze Leverage waarde erg laag dus dit betekent dat er ook wordt gekeken naar of dezelfde cases bij de andere statistieken als invloedrijk worden beschouwd. Er zijn in totaal elf observaties die buiten de grenswaarde van de Leverage vallen. Dit betekent dat zij mogelijk als invloedrijk worden beschouwd. Zeven verschillende observaties die een hogere Leverage waarde hebben, komen ook voor bij andere statistieken, te zien in Tabel 7.

De Cook's Distance combineert de residuen en Leverage en meet de invloed van een observatie op alle regressiecoëfficiënten samen. Een hoge Cook's Distance waarde duidt op een punt dat de schatting van het hele model beïnvloedt. Een Cook's Distance boven 1 wordt altijd als invloedrijk beschouwd en een waarde boven 0,5 zijn mogelijk invloedrijk. De grenswaarde die wordt gehanteerd is $\sqrt{CD_i > \frac{4}{769}} = 0.005$. In de data zijn er in totaal 39 observaties die buiten deze grenswaarde vallen. Dit houdt niet per definitie in dat deze observaties allemaal uitbijters zijn, maar het zijn zeker aandachtspunten. Een aantal observaties die hoge Cook's Distance waarden hebben ook hoge waarden op Leverage, de residuen en DFFIT. Dit is een sterke indicatie voor een invloedrijke observatie.

De DFFIT staat voor *Difference in Fits*. Deze maat geeft het verschil tussen een voorspelde waarde met en zonder de specifieke observatie. Het geeft aan hoe sterk een punt de voorspelling zelf beïnvloedt. Hoe hoger de DFFIT waarde, hoe sterker de voorspelling verandert als die observatie wordt weggelaten in

de analyse. Dit suggereert dat een hoge DFFIT waarde als invloedrijke observatie kan worden beschouwd.

Waarnemingen groter dan $3\sqrt{\frac{p}{n}}$ worden als invloedrijk gezien, waarbij p het aantal predictoren en n het

aantal waarnemingen is. De grenswaarde die in dit geval wordt gehanteerd is $3\sqrt{\frac{6}{769}} = 0,265$. Er zijn drie observaties die buiten deze grenswaarde vallen. Daarnaast komen 10 andere observaties ook voor bij de residuen, Leverage en Cook's Distance. Om deze reden zijn er meerdere observaties vermeld in Tabel 7, ook al vallen deze waardes niet buiten de gehanteerde grenswaarde.

Tabel 7: overzichtstabel met alle observaties buiten gehanteerde grenswaardes voor de gestandaardiseerde residuen, Cook's Distance, Leverage en DFFIT met tussenhaakjes het casenummer

	Residuen	Leverage	Cook's Distance	DFFIT
1.	4,02133 (857571 ¹)	0,08008 (887849)	0,10728 (807974)	0,03709 (803099)
2.	3,74974 (813671)	0,07369 (807974)	0,02256 (803099)	0,03278 (832409)
3.	2,88750 (892204)	0,02816 (878106)	0,02145 (813671)	0,02650 (813671)
4.	2,88032 (879034)	0,02714 (832409)	0,01788 (874572)	0,02632 (878583)
5.	2,79564 (803099)	0,02664 (884320)	0,01600 (857571)	0,02441 (879034)
6.	-2,71010 (823852)	0,02548 (862704)	0,01521 (879034)	0,02400 (892204)
7.	-2,68301 (849118)	0,02475 (896420)	0,01499 (892204)	0,02280 (882723)
8.	2,67448 (866442)	0,02460 (887008)	0,01488 (861469)	0,02236 (805749)
9.	2,31396 (888189)	0,02375 (853530)	0,01114 (841864)	0,02166 (863303)
10.	2,28811 (862083)	0,02372 (870755)	0,01079 (853530)	0,02104 (888000)
11.	-2,28788 (874572)	0,02310 (810202)	0,01038 (832409)	0,02026 (847201)
12.	2,28691 (857819)	0,02266 (811383)	0,01032 (805749)	0,01926 (865247)
13.	2,28585 (853048)	0,02244 (882723)	0,01018 (878106)	0,01889 (872552)
14.	-2,20936 (811737)	0,02225 (841864)	0,01011 (866442)	0,01848 (857571)
15.	-2,18524 (861469)	0,02197 (867382)	0,00929 (855468)	0,01815 (852410)
16.			0,00910 (863303)	
17.			0,00904 (878583)	
18.			0,00896 (888000)	
19.			0,00894 (816061)	
20.			0,00866 (816083)	
21.			0,00835 (865247)	
22.			0,00771 (851671)	
23.			0,00764 (871847)	
24.			0,00753 (847201)	
25.			0,00726 (849841)	
26.			0,00661 (873999)	
27.			0,00628 (820723)	
28.			0,00619 (811737)	
29.			0,00601 (882723)	
30.			0,00594 (813375)	
31.			0,00588 (801050)	
32.			0,00576 (854299)	
33.			0,00563 (812469)	
34.			0,00561 (829800)	
35.			0,00555 (846839)	

36.	0,00554 (850737)
37.	0,00521 (825160)
38.	0,00521 (<u>870755</u>)
39.	0,00500 (861413)

¹de onderstreepte cases komen vaker voor op meerdere statistieken

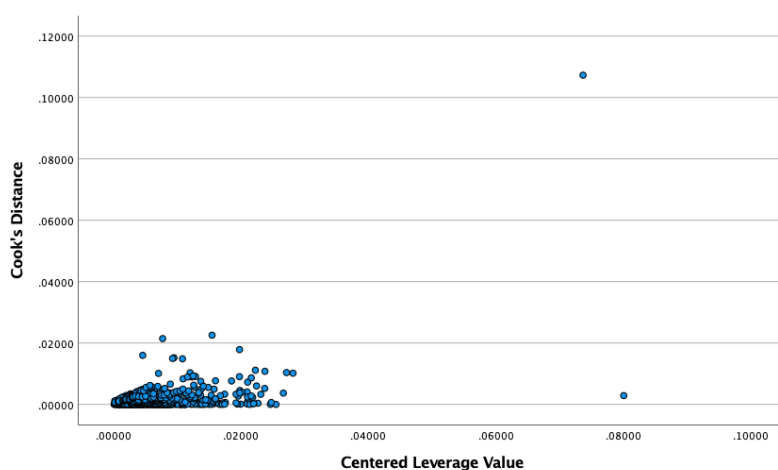
Er is onderzocht welke respondenten mogelijk als invloedrijk kunnen worden beschouwd. Hier komen de volgende cases uit: 857571, 813671, 892204, 879034, 803099, 832409, 878106, 841864, 874572, 805749, 863303, 865247, 888000, 811737, 882723, 847201, 853530, 866442, 861469, 878583, 870755, 807974, 887849, 884320, 862704, 896420, 887008, 810202, 855468, 816061, 816083, 851671, 871847, 849841, 873999, 820723, 813375, 801050, 854299, 812469, 829800, 846839, 850737, 825160, 861413. Dit zijn cases die op meerdere statistieken een grote waarde hebben, of buiten de gehanteerde grenswaardes vallen op één van de statistieken. Vervolgens wordt gekeken naar de kenmerken van deze respondenten om te beoordelen of zij daadwerkelijk uitbijters zijn, of dat zij enkel afwijken van het gemiddelde zonder onrealistische waarden te vertonen. Het is van belang om deze stap zorgvuldig uit te voeren; het uitsluiten van respondenten zonder inhoudelijke rechtvaardiging kan ertoe leiden dat er belangrijke informatie wordt verwijderd uit de analyse. Als het blijkt dat mogelijke uitbijters geen onrealistische waarden geven, zullen zij worden behouden in het model.

In Tabel 8 worden de beschrijvende statistieken weergegeven van de steekproef van mogelijke uitbijters en de overige steekproef. De groep invloedrijke observaties is over het algemeen meer tevreden met het overheidsfunctioneren ($M = 2,73$). Daarnaast geven zij ook aan zich minder zorgen te maken over de wooncrisis in vergelijking met de resterende steekproef ($M = 3,96$; $M = 4,04$). De betaalbaarheid van woonlasten wordt door de invloedrijke observaties over het algemeen als minder ervaren ($M = 4,54$; $M = 5,21$). De standaarddeviatie is hier ook groter, wat duidt op veel spreiding tussen respondenten ($SD = 2,29$; $SD = 1,62$). De respondenten behorende bij de mogelijke uitbijters zijn gemiddeld iets jonger ($M = 55,13$; $M = 60,24$). Hier is wederom veel spreiding tussen scores, wat zou kunnen betekenen dat jongere respondenten met afwijkende perspectieven invloed hebben op het model.

Tabel 8: Beschrijvende statistieken van mogelijke uitbijters en overige steekproef

	Uitbijters (N = 45)				Overige steekproef (N = 724)			
	Gemiddelde (standaarddeviatie)	Mediaan	Minimum	Maximum	Gemiddelde (standaarddeviatie)	Mediaan	Minimum	Maximum
Tevredenheid met overheidsfuncties	2,73 (1,37)	3,00	1	5	2,29 (0,80)	2,00	1	4
Zorgen over wooncrisis	3,36 (1,17)	3,00	2	5	4,04 (0,74)	4,00	2	5
Betaalbaarheid woonlasten	4,54 (2,29)	4,50	1	7	5,21 (1,62)	5,50	1	7
Leeftijd	55,13 (19,48)	55,00	20	93	60,24 (16,89)	63,00	18	94
Netto-inkomen	4,89 (3,26)	4,00	0	12	4,68 (2,08)	5,00	0	12

Daarnaast zijn de Cook's Distance waarden tegenover de Leverage waarden gezet in een spreidingsdiagram om te zien welke observaties duidelijk naar voren komen op beide statistieken. De twee cases die duidelijk naar voren komen als uitbijters zijn observatie nummer 887849 (rechts boven) en 807974 (rechts onder). Case nummer 887849 heeft de hoogste waarde voor de Leverage (0,08008). Case nummer 807974 heeft de hoogste waarde op Cook's Distance en de op tweede grootste waarde op de Leverage (0,10728; 0,07369).

Figuur 4. Spreidingsdiagram van Cook's Distance waarden tegenover Leverage waarden.

Na de analyse van de mogelijke uitbijters is ervoor gekozen om de regressieanalyse stapsgewijs opnieuw te schatten. Eerst worden de meest extreme observaties, op basis van de waardes op Leverage en Cook's Distance uit de analyse gehaald. Dit zijn case 887849 en 807974. Vervolgens wordt de regressieanalyse nog geschat met uitsluiting van meerdere invloedrijke observaties, namelijk: 857571, 813671, 892204, 879034, 803099, 832409, 878106, 841864, 874572, 805749, 863303, 865247, 888000, 811737, 882723, 847201, 853530, 866442, 861469, 878583, 870755, 884320, 862704, 896420, 887008, 810202, 855468, 816061, 816083, 851671, 871847, 849841, 873999, 820723, 813375, 801050, 854299, 812469, 829800, 846839, 850737, 825160, 861413. Dit zijn observaties die buiten de grenswaardes liggen en een aantal komen meerdere keren voor op de verschillende statistieken. Door de invloedrijke observaties stapsgewijs te verwijderen, is het duidelijker te zien hoe de meest extreme observaties invloed uitoefenen op het model. Er kan worden beoordeeld of deze twee observaties een disproportionele invloed uitoefenen op de resultaten. Als er nog eens een aantal observaties worden verwijderd uit de analyse, wordt er wederom gekeken naar de mate van vertekening van de resultaten. Er zijn geen aanwijzingen voor dat de invloedrijke observaties geen legitieme waarden zijn. Deze observaties wijken af van het gemiddelde, maar representeren daarmee juist andere waardevolle perspectieven.

Er zijn enkele verschillen te zien tussen de uitgevoerde analyses, deze zijn gerapporteerd in Tabel 9 en 10. Na het verwijderen van de twee meest extreme observaties neemt de verklaarde variantie licht toe. De maximale proportie verklaarde variantie bedraagt 17,4% ($R^2 = 0,174$). De geschatte regressiecoëfficiënten en hun significantieniveaus komen sterk overeen met eerdere geschatte effecten. Dit duidt er op dat het verwijderen van deze twee observaties geen substantiële invloed heeft op de uitkomsten van de analyse. Dit bevestigt de betrouwbaarheid van de eerder gevonden uitkomsten.

Na het verwijderen van een aantal andere invloedrijke observaties, die buiten de grenswaardes vielen of vaker voorkomen op meerdere statistieken, zijn er een aantal inzichten verandert. De verklaarde variantie stijgt in deze analyse toe tot 24,4% ($R^2 = 0,244$). In de eerste analyse was de maximale proportie verklaarde variantie 16,8%. Dit wijst op een toename in de verklaringskracht van de onafhankelijke variabelen voor de mate van tevredenheid met het functioneren van de overheid. Het negatieve effect van iemands zorgen over de wooncrisis op de mate van tevredenheid met het functioneren van de overheid wordt sterker, wanneer de uitbijters niet worden meegenomen in de analyse ($b = -0,508$; $p < 0,001$). Dit effect was eerder iets kleiner, wat suggereert dat de uitbijters dit effect eerder onderdrukten ($b = -0,414$; $p < 0,001$).

Voor de tweede hypothese is wederom geen statistische ondersteuning gevonden. Het interactie-effect op de afhankelijke variabele 'tevredenheid met overheidsfunctioneren' is niet significant bevonden ($b = 0,036$; $p = 0,115$). Dit suggereert dat het effect hoogstwaarschijnlijk niet is terug te zien in de populatie en de aanwezigheid van invloedrijke observaties heeft hierop geen invloed gehad.

Aangezien de betreffende observaties legitieme waardes bevatten, is er voor gekozen om de definitieve analyses uit te voeren met behoud van deze observaties. Hoewel sommige waarnemingen als invloedrijk kunnen worden beschouwd, vanwege hun afwijking ten opzichte van het gemiddelde, bevatten zij geen onrealistische of foutieve waarden. De waardes liggen verder van het gemiddelde af, maar bevatten inhoudelijk relevante bevindingen. De resultaten van de regressieanalyse blijken niet substantieel te veranderen wanneer deze observaties worden uitgesloten van de analyse. Door de analyse toch opnieuw te schatten, zonder de invloedrijke waarnemingen, is er getoetst of deze observaties de analyse zodanig beïnvloeden dat het de resultaten zou vertekenen.

Tabel 9: Resultaten van regressieanalyse met tevredenheid overheidsfunctioneren als afhankelijke variabele, na verwijdering van twee meest extreme uitbijters (N = 767)

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4	
	<i>b</i> (SE)	<i>p</i>	<i>b</i> (SE)	<i>p</i>	<i>b</i> (SE)	<i>p</i>	<i>b</i> (SE)	<i>p</i>
Intercept ¹	2,582 (0,128)	<0,001	2,591 (0,117)	<0,001	2,624 (0,119)	<0,001	2,633 (0,119)	<0,001
Leeftijd	-0,006 (0,002)	0,001	-0,005 (0,002)	0,002	-0,005 (0,002)	<0,001	-0,006 (0,002)	<0,001
Netto-inkomen	0,019 (0,014)	0,177	0,010 (0,013)	0,444	0,006 (0,013)	0,656	0,007 (0,013)	0,618
Zorgen wooncrisis ²			-0,424 (0,036)	<0,001	-0,419 (0,036)	<0,001	-0,421 (0,036)	<0,001
Betaalbaarheid woonlasten ²					0,029 (0,017)	0,090	0,024 (0,018)	0,169
Zorgen wooncrisis * Betaalbaarheid woonlasten							0,034 (0,022)	0,122
<i>R</i> ²	0,016		0,168		0,172		0,174	
<i>Adjusted R</i> ²	0,013		0,165		0,167		0,169	
<i>Partiële F</i>	6,168	0,002	139,929	<0,001	2,876	0,090	2,400	0,122
<i>N</i>	767		767		767		767	

¹ Afhankelijke variabele is 'tevredenheid met overheidsfunctioneren'

Tabel 10: Resultaten van regressieanalyse met tevredenheid overheidsfunctioneren als afhankelijke variabele, na verwijdering van overige invloedrijke observaties (N = 724)

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4	
	<i>b</i> (SE)	<i>p</i>	<i>b</i> (SE)	<i>p</i>	<i>b</i> (SE)	<i>p</i>	<i>b</i> (SE)	<i>p</i>
Intercept ¹	2,475 (0,127)	<0,001	2,521 (0,112)	<0,001	2,554 (0,113)	<0,001	2,562 (0,113)	<0,001
Leeftijd	-0,005 (0,002)	0,003	-0,004 (0,002)	0,004	-0,005 (0,002)	0,003	-0,005 (0,002)	0,002
Netto-inkomen	0,029 (0,014)	0,042	0,013 (0,013)	0,285	0,009 (0,013)	0,488	0,010 (0,013)	0,446
Zorgen wooncrisis			-0,508 (0,035)	<0,001	-0,503 (0,035)	<0,001	-0,504 (0,035)	<0,001
Betaalbaarheid woonlasten					0,032 (0,016)	0,050	0,026 (0,017)	0,124
Zorgen wooncrisis * Betaalbaarheid woonlasten							0,036 (0,023)	0,115
<i>R</i> ²	0,018		0,237		0,241		0,244	
<i>Adjusted R</i> ²	0,015		0,234		0,237		0,239	
<i>Partiële F</i>	6,472	0,002	207,499	<0,001	3,857	0,050	2,493	0,115
<i>N</i>	724		724		724		724	

¹ Afhankelijke variabele is 'tevredenheid met overheidsfunctioneren'